

= st. 7; kol.

Per 1395/2014

10036576,27

COBISS

GORIŠKA KNJARNICA

Colnar

2014

*v
casnik*

*Colčani po
svetu*

Vsredišču

Ej, če bi vedel, kol'k' oglja smo speljali iz vaših krajev ...

Zgodilo se je

Živeti na Colu je lepo!

SREČANJE OGLARJEV
SLOVENIJE

2014
COL

Bubin tek - start. Foto: arhiv društva Trillek

Colski glasbeni oder 2014. Foto: arhiv društva Trillek

Desno in spodaj - Colska nedelja in sobota 2014. Foto: arhiv društva Trillek

27. številka

Urednica: Andreja Petrovič

Koordinator: Jernej Škvarč

Uredništvo: Lucijan Trošt,
Luka Bizjak, Tamara Tratnik
Ambrožič, Jerneja Tratnik,
Simon Škvarč

Oglasno trženje: Dušan Koren

Lektoriranje: Barbara Koren,
Marija Bajc

Oblikovanje in prelom: Jernej
Škvarč

Naklada: 260

Naslovnica: Tone Tratnik

Zadnja stran: Milan Pregelj

Datum izida: 28. 12. 2014

Kazalo

Navedišču

Najbolj »gajstni« oglarji so bili Višenjci, Podkrajci	5
Oglarstvo	11
Ej, če bi vedel, kol'k' oglja smo speljali iz vaših krajev	13
Pogovor z Maksom Kobalom	15
Vseslovensko srečanje oglarjev na Colu	20
Kopa v 16 slikah	28
Še ena čada se kadi	30

Naša društva

MPZ Razpotje Col	32
Tudi z glasbo se spominjamo	34
Colski gasilci »Na pomoč«	36
Avtomatski defibrilator (AED) rešuje življenja	37

Colčani po svetu

Zambija - dežela nasprotij	38
ZDA, dežela, kjer se cedita med in mleko	42
Alpinistična odprava Patagonija 2013	46
Alpinistična odprava Kirgizistan 2014	49
IAESTE – na plačano prakso v tujino!	52

Šport

Dneva brez teka si skoraj ne znam več predstavljati	56
Športno društvo Bodybuidling&fitness Ajdovščina	60

Zgodila se je

Intervju Milan Pregelj: Živeti na Colu je lepo!	62
Lokalne volitve 2014	66
Nov predsednik krajevne skupnosti: Marko Koren	67

Šola

Vseslovensko srečanje oglarjev	69
Leto 2014 na Osnovni šoli Col	73
Oglarjenje – tradicija, ki povezuje	76

Župnija

Colska župnijska kronika za iztekajoče se Gospodovo leto 2014 ... 78

Colska gastrožnja 2014

DP 36.576/2015

Uvodnik

Leto se je hitro obrnilo in ponovno držite v rokah pregled vsega, kar se je pri nas dogajalo. V juniju je na Colu posebno dišalo in vsi smo vedeli, zakaj. Osrednji letošnji dogodek je neizpodbitno vseslovensko srečanje oglarjev, ki smo mu namenili tudi zajeten šop strani. Prav vsako si tudi zasluži. Ne le, da je bil ta dogodek nekakšen praznik vseh oglarjev, srečanje je s seboj pripeljalo veliko več. Skupaj je stopilo ogromno število ljudi, mlajših in starejših generacij, ki so z navdušenjem in zagnanostjo dogodek organizirali in ga s pestrim programom v 10 dneh tudi izpeljali, kljub temu da po mnenju strokovne komisije »prijavljeni program po vsebini ni predstavljal kulturnega projekta«. se program imenuje kakorkoli, na ta dogodek smo ponosni.

Sicer struktura *Colskega časnika* ostaja enaka. Poleg osrednjih »oglarskih« tem časnik obsega še precej drugih prispevkov in zagotovo se za vsakogar kaj najde. Oblikovanje zadnje strani smo tudi letos predali človeku izven uredništva, saj se je lani ta poteza izkazala kot odlična. Soglasno smo se odločili, naj si jo za 27. številko zamislil Milan Pregelj, naš letošnji srebrnomašnik in donator AED defibrilatorja. Milan, v imenu vseh krajanov Cola, hvala še enkrat.

Ustvarjalci časnika vam želimo prijetno branje, hkrati pa ponovno vabimo vse, ki imate nove ideje oz. bi radi sodelovali pri nastajanju, da se nam pridružite.

Ne moremo ga primerjati z velikani. Ni *The Guardian* niti *Delo*. Je pa naš – colski. Kot vsi dosedanji je bil tudi ta narejen z veliko mero spoštovanja do tradicije ter z namenom, da dogodki nikoli ne bi odšli v pozabo in se bo colsko kroniko lahko bralo še čez mnogo, mnogo let.

Vsem v imenu celotnega uredništva želim vse dobro v letu 2015.

Andreja Petrovič

*Koliko vsega je za nas na tem svetu,
če le imamo oči, da to opazimo,
če le imamo srce, da to občutimo,
in roko, da to stisnemo k sebi.*

SREČNO 2015!

NAJBOLJ »GAJSTNI« OGLARJI SO BILI VIŠENJCI, PODKRAJCI ...

Kratek, ne preveč strokoven članek o oglarjenju v naših krajih

Da čas neusmiljeno beži, obstaja veliko dokazov. Poleg koledarjev, ur in ostale nepotrebne, a na žalost prevečkrat uporabljene »novodobne šare«, so tu še vse bolj plešaste ali sive glave znancev, trdota v sklepih in, ne nazadnje, vse bolj »luknjičast« spomin. Spomin, ki sicer ohranja »krasne dogodke in kraje« iz mladosti, pozabi pa, kaj smo se dogovorili včeraj za jutri.

»Krasni dogodki iz mladosti« so, vsaj zame, taka, »obliko spreminjajoča«, stvar in jih lahko skoraj vedno povsem prilagodim trenutnim potrebam. Če le »temu mladostnemu dogodku« ni prisostvovalo preveč resnicoljubnih prič, ki imajo o tem svoje mnenje. Sam se pač spominjaš samo tistega, česar se »hočeš« spomniti. Povsem nekaj drugega pa je z »mladostnimi kraji«, ki so, za razliko od »mladostnih dogodkov«, povsem konkretna dejstva, vidna že od daleč, lahko jih celo otipaš.

In včasih, ko hočeš »mladostne dogodke« ponovno doživeti na »mladostnih krajih« ali hočeš svojim naslednikom pokazati, kje ste kot mulci »kakšno ušpičili«, se zgodi, da se zadeva malce zaplete. Tistih »mladostnih krajev« ni več. Pravzaprav, da se izrazim točneje, ni jih več tam, kjer bi po spominu morali biti. Kraji, do katerih si pred mnogimi leti prišel tako rekoč zavezanih oči, so danes preprosto »izginili«, spremenili zunanjo podobo, se pomanjšali.

V sedanjih »zrelih« letih se mi je že večkrat zgodilo, da sem »mladostne

Ogljar

Ogljar je zauber fant,
ima ves čeren gvant.
Ogljar, ogljar mora bit' moj!

Hlače ima strgane,
z ogljem zamazane.
Ogljar mora bit' moj!

Konj'ča ima suhega,
skoraj že gluhega.
Ogljar mora bit' moj!

Ogljar ima devet otrok,
moke pa le za en sok.
Ogljar mora bit' moj!

Ogljar gre na goro,
punce za njim teko.
Ogljar mora bit' moj!

(slovenska narodna)

kraje« ponovno poizkušal najti, včasih, v neuspešnih poizkusih, prav z veliko ihto. »Saj vendar mora biti tukaj!!!« A ga ni bilo tam, niti malo bolj stran. Večkrat sem priznal »premoč« in se umaknil, pri iskanju enega od »krajev iz mladosti« pa mi »žilica« ni dala miru. Malo trme in precej časa je bilo potrebno, da sem na koncu le našel tisto, kar sem iskal.

Lansko leto sem namreč ponovno hotel

»odkriti« stezo, po kateri smo hodili v Nanos nabirat zdravilna zelišča. Dolgo sem jo iskal nad Medliškom, a je tam, kjer bi po mojem morala biti, ni bilo. Ko pa mi je bilo vsega dovolj, sem jo mahnil kar »počez« po strmem pobočju in jo čez kakšne pol ure našel. Povsem drugje kot sem imel v spominu.

In kaj je od nje ostalo? Po njej sedaj verjetno hodi le divjad, je zaraščena, predvsem pa neprimerno bolj strma, kot se mi je zdela pred 40 leti.

Ko sem sedel na kamnu ob stezi, sem se v mislih vrnil v čas, ko smo »oreški mulci« v času poletnih počitnic hodili brat »šmarno perje« (liste šmarnic) daleč gor v pobočje Nanosa, nad vas Bela. Pot se je iz Orešja najprej strmo spuščala v dolino hudournika Bela, do Medliška, nato pa smo se po kozji stezi povzpeli skoraj navpično po pobočju Nanosa do Plese, kjer se je začelo območje šmarnic. Tam smo napolnili »žakelj« (50-kilogramske vreče, v katerih so prevažali žito, sladkor ipd.). Da so bili bolj polni, smo »šmarno perje« vanje tlačili tudi z nogami.

Ko so bili »žaklji« polni, smo jih po drči »zavalili« do Medliška. To »valjenje« nam je olajšalo del poti, saj tovora vsaj navzdol ni bilo treba nositi. Smo pa morali biti pri vezanju zelo temeljiti, saj se je pri »valjenju« »žakelj« zelo rad razvezal, »šmarno perje« razletelo po okolici in v nič je šlo skoraj vse delo prejšnjih ur. Pri Medlišku smo si »žaklje« optali na hrbet in jo po Rebreh mahnil nazaj v Orešje. Posebno pot po Rebreh je iz nas

iztisnila še zadnje kančke moči, tako da smo domov prišli povsem izmučeni. Še dobro, da je bilo ob poti nekaj studenčkov, ob katerih smo si gasili žejo. Strma pot, popoldansko sonce, ki je neusmiljeno žgalo in »žaklji«, nabiti s »šmarnim perjem«, so naredili svoje.

Nekega leta, ko smo po zimskem preporu zgodaj poleti spet prišli v pobočje Nanosa po »šmarno perje«, smo tik pod Pleso srečali oglarje.

Stari Medliški je s svojima sinovoma pripravljaj kopo. Podrto drevje, pretežno gabrovina, je ležalo vse naokoli. Vmes je bilo nekaj leske, jelše, tu pa tam pa tudi kakšna skrivenčena, grčava bukev. Taka, kot raste v naših, z burjo prevetrenih krajih. Drevje, ročno požagano v okolici in privlečeno na kup v bližino kope, je čakalo, da ga Medliškova sinova razžagata in razcepita. Ko smo se po stezi bližali kopišču, so se od zgoraj slišali enakomerni udarci sekir, ki sta »klali« (cepili) metrska polena. Sinova sta stala vsak na svojem koncu polena in izmenično zabijala sekiri vanj. Trije, štirje udarci so bili dovolj, da se je poleno razklalo. Naš prihod pa je enega od njiju verjetno zmedel, saj je, namesto tik ob bratovi sekiri, z rezilom udaril po »ušesih« (zgornjem delu) že zapičene sekire. Kakšna dva centimetra rezila sekire, ki naj bi se zarila v les, je enostavno izginilo. »Krivec« je precej naglas zaklel, oče, ki je bil v bližini in je slišal udarec kovine ob kovino, pa je takoj dodal nekaj obveznih »modrosti«. Nam pa niso pustili cepit »metrc« na tak način. So pravili, da je prenevarno. Lahko se sname sekira, pride do kakšne nepazljivosti in nesreča je tu. Smo vedno cepili vsak svoje poleno. Smo si pa zato malo bolj pomagali s »kajlami«. Ivan Kobal - Suhovrški

Ročno cepljenje »metrc« (metrskih polen) je bilo naporno delo, vendar pa se ga je dalo s pravilno tehniko precej omiliti. Če sta cepljenje opravljala dva, sta izmenično zabijala sekiro v poleno, ki je ležalo na podlogi (po navadi je bilo to debelejšo metrsko poleno ali kakšen odžagek). Prvi je sekiro zabil na debe-

lejši konec polena, drugi, ki je stal na nasprotni strani, pa tik ob prvo sekiro. Če sta bila udarca precizna in dovolj močna, sta bila dovolj, da se je poleno razklalo na dvoje. Če se ni razklalo, je tisti, ki je prvi zasekal, sekiro izvlekel in jo še enkrat zabil v poleno. To se je ponavljalo, dokler se ni poleno razklalo. Seveda je bila uspešnost »cepljenja«, poleg usklajenega delovanja »cepilcev«, zelo odvisna tudi od vrste, debelosti in grčavosti lesa. Gladka bukova polena so se »klala« lepo, večji problem je bil z gabrovino ali bolj grčavim lesom. Takrat so prišle na vrsto »kajle« (klini). Klini so bili večinoma železni, z vstavljenim lesenim zgornjim delom (leseni del »kajle« je bil po navadi iz drenovega lesa, ki »slovi« po svoji trdoti), po katerem se je tolklo z batom. Zgornji, leseni del klina je imel pod vrhom nabit še železen obroč, da se drenov les ni prehitro »scefral«. Klini so bili lahko tudi leseni, narejeni na licu mesta iz kakšnega bolj trdega, grčavega kosa lesa. Bat za nabijanje klinov je bila obvezno lesena »čolca«, dolga in debela kakšnih 20 cm. Po navadi je bil to kos zelo grčavega debela, saj je drugače obstajala velika verjetnost, da se bo pri nabijanju klinov razklal. Nasajen je bil na leseno držalo, po navadi kakšno leskovo palico.

Medtem ko sta sinova »scepljene metrice« metala na kup, jih je Medliški skladal v kopo. Ne vem, po kakšnem ključu, a videl sem, da jih izbira; tiste bolj zvite, »skrivenčene« je metal na poseben kup. Ko smo se kasneje vračali s polnimi »žaklji«, smo videli, da so jih z žago žagali na pol. Verjetno zato, da so se bolj prilagale v »telo« kope.

Kopa je stala tik ob poti, na malo bolj položnem delu. Severno, zelo strmo pobočje Nanosa, kjer so oglarili, navkljub veliki strmini namreč seka nekaj poti. Pozimi je te poti, podobne izohipsam, lepo videti iz Orešja.

Tik ob »kopišču« je stala oglarska bajta, dolga kakšne dva metra in pol ter približno meter in pol široka. Iz kamenja je bil zgrajen ok. 50 cm debel in dober meter

visok zid v obliki črke U, tudi »grubla« (groblja – kup kamenja) imenovan. Koča je bila postavljena tako, da je odprtina gledala proti kopi. Kamniti zid koče je bil visok malo več kot meter, ob zadnji zid je bil prislonjena »furka« (drog s korakom na vrhu), ki se je dvigala še kakšnih 80 cm nad zid. Na »furko« je bilo naslonjeno sleme, ki je nosilo strešno kritino. Ob vhodu v bajto sta namesto »furke« stali dve lati, prislonjeni vsaka k svojemu zidu, prekrizani pa sta bili približno na višini koraka »furke«. Ti dve lati sta nosili drugi konec slemena. Kritino oglarske bajte je lahko predstavljalo ogromno stvari. Od lubja smrek, desk, valovite pločevine, s katero so bile pokrite barake avstrijske vojske med 1. svetovno vojno, pločevine sodov, s katranom politega kartona, do najlona v zadnjem času.

V starih časih oglarjenja je kritino za bajto obvezno predstavljalo lubje smreke ali hoje, ki so jo oglarju dovolili posekati v ta namen.

V notranjosti oglarske bajte je bilo ob vsaki stranici postavljeno ok. 50 cm široko ležišče, zgrajeno iz lat in krajših kosov desk, med ležišči pa je bil ozek »hodnik«. Na ležišču so bile smrekove vejice.

Mi smo imeli tako, malo bolj široko bajto. Ni imela kamnitega zidu, stene so bile kar iz kakšnih starih, preperelih hlodov, štorov. Pri vhodu je v enem kotu stalo ognjišče, »grubla« imenovano, na katerem smo kuhali. »Grubla« je bila slab kvadratni meter velika. Kotel smo obesili kar na malo debelejšo palico, ki smo jo pritrdili nad »grublo«. Od »gruble« naprej pa je bilo po celi širini in dolžini bajte narejeno ležišče. Po navadi smo kopo »kuhali« trije in na tako širokem ležišču smo lahko istočasno ležali vsi. Malo bolj smo se stisnili pa je bilo. Na vrhu smrekovih vejic, ki so bile položene po ležišču, smo dali še malo slame, redkeje sena. Koča je bila postavljena tako, da si skozi vhod vedno videl, kaj se dogaja s kopo. Ivan Kobal - Suhovrški
Ostanki oglarske bajte v strmini Nanosa nad Medliškom so še danes dobro vidni, na drugih »kopiščih«, ki se jih na

Nanosu še danes z lahkoto najde, pa so sledi bajt bolj zabrisane. Nekatere, ki so bile povsem lesene, so v desetletjih od postavitve enostavno razpadle, ponekod se da sledi bajte najti ob kakšni skali, ob katero je bila prislonjena, drugod o njenem obstoju pričajo kosi povsem preperete pločevine. Je pa dejstvo, da je ob kopi, če je oglar le ni kuril povsem zraven hiše, vedno stala tako ali drugače zbita oglarska bajta.

Oglarjenje je v preteklosti marsikomu predstavljalo način preživetja, mnogi so kopo »skuhali« zato, da so si vsaj malo popravili »družinski proračun«. Mama Zora Trošt mi je večkrat pravila, da se je v času, ko so naši kraji spadali pod Italijo, njen oče Ferdinand na Colu ukvarjal z odkupom oglja (bil je prekupčevalec). Na mestu današnje trgovine Podvelb je imel postavljene lope, pod katerimi so bile zložene vreče oglja. Največkrat so oglarji oglje pripeljali v razsutem stanju, ga tam naložili v vrečo po 30, 40 kg in nato je pod lopami čakalo na prihod kamiona, ki ga je odpeljal proti Gorici, Udinam, Pordenonu. Nekoč se mu je oglje, uskladiščeno v vrečah, vžgalo in kar precej ga je skupaj z lopami pogorelo. Nadaljnji posel s preprodajo oglja mu je preprečila prerana smrt (umrl je star nekaj čez 35 let). Njegova žena Rozalija je nekaj časa poskušala nadaljevati oglarski posel, a je zaradi številnih majhnih otrok kmalu opustila.

Na kope, oglarje, oglje in njihove zgodbe me je pred kratkim spomnil prijatelj Miro. Čeprav so v mojih mladih letih »kuhali« veliko kop, pri postavitvi ali »kuhanju« nisem bil nikoli zraven. Edino izkušnjo s kopo sem opisal v uvodu. Ker pa me je zgodba začela vse bolj zanimati, sem se za nekaj osnovnih podatkov obrnil na Antona Rudolfa - Malnarskega z Vodice in Ivana Kobala - Suhovrškega iz Suhega Vrha.

Če greš po gozdu, se še sedaj lepo vidi, kje so stale kope. Pa tudi imena krajev pričajo o tem: Na kopišču, Žgonavo kopišče, Šuštarjevo kopišče, Zgornje ko-

pišče, Spodnje kopišče, Na suhovrškem kopišču, Pri oglarski bajti itd. Po navadi je kopišče dobilo ime po tistem, ki je tam »kuhal«.

Kopo se je delalo tam, kjer je bilo dosti lesa, da ga ni bilo treba vlačiti ali nositi od daleč. Uporabilo se je ves les, tudi tiste zelo drobne špice (za mezinec debele). Po navadi se je v kakšni dolinici poravnalo dno in tam je stala kopa. Dosti lažje je bilo namreč ven nositi oglje kot pa iz doline »vlačiti« podrto drevje ali nositi »metrce«.

Tja do 30, 40 kg ga je bilo v »žaklju«, ni bilo pretežko, a če si nosil ves dan, se je pa »nabralo«. Dokler ni bilo »žakljev«, so ga s kopišča do voza nosili v oprtnih koših. Ja, je bilo naporno pa umazan si bil kot hudič. Če je bila kopa velika, je bilo treba kakšnih pet nosačev. In so morali biti pridni. Nekdo iz Podkrajja je »kuhal« kopo v Svin'ni dolini, gor pri Svetem Duhu nad Podkrajem. Takrat ni do tja peljala nobena pot, zato so morali nosači oglje do najbližje poti znositi v oprtnih koših. Ampak to je bilo na Hudi peči pred Podkrajem in od Hude peči do Svetega Duha je kakšni dve uri hoda pa še steza se dvigne za slabih 250 m. Nosači, ki so morali dvakrat na dan prinesiti oglje od kopišča do voza, so zelo trpeli, saj je bilo v oprtnem košu okrog 40 kg oglja. Zato ni čudno, da je eden od nosačev med garaškimi delom izjavil: »Nuosu do kjir bo kej, ma pol' pa n'kol' več!« (Nosil, dokler bo kaj, potem pa nikoli več! op. pisca) Ivan Kobal - Suhovrški

Kope so po navadi delali na svojih »talih« (parcelah), po drugi vojni pa tudi v državnih gozdovih. Tam v Nadrtu, tam jih je bilo dosti. Pod Italijo je bilo pa vse bolj »po domače«, kope so se delale vsepovsod, ne glede na lastništvo. Ko sem krave pasel, star sem bil kakih 13 let, sem eno kopo naredil sam, na paši. Kakšnih 500 kg oglja je prišlo iz nje. Tata je oglje prodal, za »lon« pa so mi kupili novo srajco in hlače. Spat sem hodil domov, saj sem moral domov gnati tudi živino. Enkrat se mi je kopa udrla (je »bokala«), a na srečo sem se vrnil dovolj

zgodaj, da sem jo »zabakiru«. (luknjo, kjer je ogenj prebil kopo, smo najprej založili s kratkimi poleni, nato pa ponovno zasuli z zemljo). Meni tista kopa ni pogorela, marsikomu pa je, če ni dovolj pazil nanjo. Ko je kopa zagorela (je »bakala«), jo je bilo treba čim prej »zabakirati«. Če je kopa preveč »bakala«; če je dobila preveč zraka in se jo je prehitro in preveč dobro »zadihtalo« (založilo s poleni in zemljo), je lahko tudi eksplodirala - »je otrešla«. Takrat je vso zemljo zmetalo s kope, včasih je razmetalo tudi polena in potrebno je bilo veliko truda v zelo kratkem času, da kopa ni povsem pogorela. Oče mi je pravil, da je eden iz Podkrajja pri »bakiranju« padel v kopo in skupaj z njo zgorel. Bil je sam pri kopi, saj mu ni imel kdo pomagati. Ko so pozneje ljudje prišli do kopišča, so o tem, kar se je zgodilo, sklepali predvsem po tem, ker so v pepelu, ki je ostal na pogorišču, našli podkvice čevljev, v katere je bil nesrečnik obut.

Ko sva z očetom delala kopo, sva po navadi naredila »7 klafter« veliko (premer). Zdaj, koliko je to v metrih, ne vem (ena klaftera je približno 2 m op. pisca). »Stržen« na sredini (pokonci postavljene late, okrog katerih se je zlagalo polena) sva napolnila s trskami, čisto na tleh pa sva pustila »bkovnk« (luknjo do »stržena« = sredice), po katerem se je potem zakurilo kopo. Ja, ponekod so jo zakurili tudi z vrha. Mi pa smo jo vedno zakurili skozi »bkovnk«. Ko je bila postavljena in zakurjena, jo je bilo treba »navrtat«. Z lesenim klinec se je kopo pod vrhom naluknjalo, da je k ognju prihajal potreben zrak. Začelo se je na vrhu kope, nato pa se je luknje delalo vedno nižje. Pri tem pa je bilo treba paziti, da lukenj ni bilo preveč ter da si se z luknjami pravčasno pomikal z vrha proti dnu. Dva dni je gorel »ta gornji glid« (zgornji del kope), tri dni »ta srednji glid« (srednji del kope), štiri dni pa »ta spodnji glid« (spodnji del kope). A to je bolj v teoriji. Po navadi gori vsak »glid« več časa. Če je kopa velika ali pa pride kakšno slabo vreme (dež, veter), se ogenj »ustavi« in kopa se »kuha«

več časa. (Anton Rudolf - Malnarski)

O nesrečniku, ki je padel v kopo, je malo drugačno zgodbo povedal Ivan Kobal - Suhovrški.

Oče in sin sta »kuhala« kopo. Ponoči je le ta začela »bakalat« in oče je vstal, da bi jo »zabakiral«. Pa se mu je kopa udrila in je padel vanjo. Sin se je kasneje prebudil, in videl, da kopa »bakala« in jo je šel še on »zabakirat«. Ker očeta ni bilo nikjer, je mislil, da je odšel domov. Kasneje so ga iskali povsod, a ga ni niso našli. Šele ko so kopo »skuhali« in podrli, so po podkvicah čevljev ugotovili, kaj se je zgodilo.

Za »glihat« (ravhati) zemljo na kopi so oglarji uporabljali lesene lopate. Z njimi so potolkli po zemlji, če se je nakazovalo, da bi kopa lahko »bakala«. Če pa je že »bakala«, je bilo treba na »zabakiranem« mestu z njo ponovno potlačil zemljo. Kope so bile različnih velikosti. Pokojni Školar je v Nadrtnu naredil eno za 100 kvintalov oglja (10 ton). Pri tej »velikanki« je bil zraven tudi Ivan Kobal - Suhovrški, saj sta s Školarjem velikokrat oglarila skupaj.

Najbolj »gajstni« (pridni) oglarji so bili Višenjci in Podkrajci. Veliko je bilo priložnostnih oglarjev, marsikateri pa se je ukvarjal samo z oglarjenjem. Posebno pod Italijo, ko je bilo oglje zelo iskano. Tudi po dve kopi so »kuhali« istočasno. Večino oglja se je prodalo v takratni državi Italiji, malenkost so ga »pobrali« tudi lokalni kovači - posebno v času pred začetkom druge svetovne vojne, ko so bile proti Italiji, ki je vodila osvajalno vojno v Abesiniji, uvedene gospodarske sankcije. Takrat se je prodalo ogromno lesa in oglja, cena je bila ugodna. Se je dalo dobro zaslužiti. Če je oglar »kuhal« v tujem gozdu, se je dobiček od kope po navadi delili na pol. Pol lastnik gozda pol pa oglar.

Oglarji so zelo pazili na to, da je bilo »telo« kope čim bolj »nabito« z drvimi, saj so morali lastniku gozda plačati za porabljen les. Po navadi je prišel logar in zmerili obseg kope. Obseg kope se je

meril vedno na »spodnjem glidu«. Zato so oglarji težili k temu, da je bilo v kopi čim več lesa ter da je bila kopa čim višja. Težava pa je bila v tem, da je z zelo strme kope rada lezla zemlja. Sicer se jo je poizkušalo utrditi s kakšnimi vejami, a če je bila prestrma, tudi to ni kaj dosti pomagalo.

Po koncu druge vojne, ko je bila že vzpostavljena sedanja meja z Italijo, se je še vedno veliko oglja prodalo v sosednjo državo.

Med obema vojnama je oglje na Colu odkupoval moj stric Ferdinand, tvoj stari oče. Enkrat je s kamionom prišel po oglje na vrh Črteža (najvišji del na cesti Col-Vodice). Takrat sem prvič videl kamion. Vem, da mi je stric nekaj dal, a se ne spomnim točno kaj. Žaklje oglja so naložili na kamion in v spominu mi je ostalo, da je voznik v vsakem ovinku potrotil.

Meni se je to zdelo tako »fajn«.

Tu v naših krajih so »žgali« kope tudi Italijani, ki so prišli dol iz Furlanije. Prav tu spodaj pod nami, na Lazarski gmajni, so jo hoteli postaviti. Bajto so si že naredili pa tudi drevje so začeli podirati. Par »tršev« so podrli tudi v našem talu. Lazarsko gmajno so pa celo posekali. Takrat pa je prišla novica z Nanosa, da je Vojko (Janko Premrl - Vojko, narodni heroj iz Podnanosa) s partizani podrl eno kopo in nagnal oglarja nazaj domov. (Zgodba je opisana v knjigi Vojkov vod). Takrat je te »naše« Italijane malo »stisnilo« in so se z Lazarske gmajne pobrali ter se vrnil tja, od koder so prišli.

Gor pri Polharju na Javorniku so partizani tudi zakurili eno kopo. Stari Polhar je, navkljub temu da je vedel, kaj se je zgodilo na Nanosu, kopo napravil in zažgal. A so prišli partizani, postrgali zemljo z nje, tako da je v zelo kratkem času zgorela.

Z italijanskimi oglarji je bilo pa tako. Dol pri Lokvarju je bil en človek, Riberič se je pisal, in ta je določil, kje bo kakšen Furlan kuhal kopo. Lastnik parcele ni imel pri tem nobene besede. Je bilo kot obvezna oddaja. So kar prišli in začeli oglarit.

Včasih je prišla z oglarjem kar cela dru-

žina. Kozo so prignali s sabo, kokoši so prinesli in so se naselili v oglarsko bajto. Največ so jedli polento s kozjim mlekom, lahko je bil tudi kozji sir zraven. Kamor so prišli, so naredili golosek. Ni ostalo drevesa za njimi. Imeli so take »smeči« - sanke, na katerih so na kopišče »vlačili« drva, do 1,5 m dolga.

Gor k Strašniku na Javornik so tudi prišli. Stari Strašnik, ki je prej zelo »ahtal« (pazil) svoj gozd, se je prišel k oglarjem kregat. Seveda, možu ni bilo vseeno, kaj mu delajo v gozdu.

„Sakramenske duše frdamane, italijanske,“ jim je zabrusil med kreganjem. Oglarji pa so ga razumeli »sakramenski Duče frdamani« (Benito Mussolini - Duče, italijanski diktator), in so ga šli naznanit karabinerjem. Le ti so Skukca zaradi zmerjanja Dučaja za nekaj časa celo zaprli.

Dokler ni bilo »žakljev«, so furmani oglje do odjemalca vozili »rinfuzo« (v razsutem stanju) v posebnih koših. Podobni so bili senenim košem, le da so imeli malo bolj goste »late« (navpične prečke). Med te late so najprej naložili bolj dolge kose oglja, da so dobili nekakšno korito, vmes pa so nasuli »drobir« (bolj drobne kose oglja). Na vrh koša so dodali še posebne stranice, da je »furman« naenkrat peljal več. Tako naložene koše so peljali do Gradiške, v Gorico, Udine, Monfalcon ... Naenkrat je en furman peljal do 25 kvintalov (2,5 tone) oglja. Ja, pa vozovi so bili tako visoko naloženi, da je moral biti furman stalno pri prvem »žlajfu« (zavori) ter paziti, da voza ni zvrnil. Kaj češ, ceste niso bile take, kot so danes.

Ko so se furmani odpravili proti Gorici ali še dlje, so šli vedno v paru. To pa zato, da so si s »frajtanjem« (en voz sta vlekla dva para konj) pomagali pri premagovanju klancev na poti v Gorico (klanec od Vrtovina do Malovš in klanec mimo sedanje gostilne Šterk), saj takrat še ni bilo obvoznice.

Da je kopa »kuhana«, so oglarji ugotovili po barvi dima, ki se je vil iz kope. Pa tudi pri »navrtavanju« kope se je dalo po občutku ugotoviti, ali je znotraj že oglje. Med

gorenjem si moral zelo paziti, da je kopa »gorela« enakomerno. Če je na enem mestu »pobezljala« (gorela prehitro), si moral tam luknje zamašiti ter jih »odpirati« (narediti več) na nasprotni strani.

Ja, se je kar dogajalo, da je kopa slabo dogorela. Temu smo rekli, da je »pustila glojne«. To so bila ne do konca zoglenela polena. To se je dogajalo samo pri »spodnjem glidu«. Ogenj ni enakomerno »zajel« celega spodnjega »glida«, za kar pa je bilo lahko krivo tudi kopišče.

Če je preveč »vleklo fovš zrak«, kopa ni prav pogorela. Zato je bilo pomembno, da se je prostor za kopo dobro pripravil. Če je bilo treba, se je zemljo pod kopo »nabilo« z lesenim batom.

»Glojne« so nato oglarji zložili v majhno kopo, »mulca«, in dokončali delo.

Ko se je kopo podrlo, se je oglje spravilo na kup ali v vreče. Za podiranje kop so uporabljali lesene grablje z bolj dolgimi zobmi. Tudi za nakladanje oglja v vreče so oglarji uporabljali lesene vile, ki so imele bolj goste in dolge roglje. Šele kasneje, po drugi vojni, so se pojavile železne vile za nakladanje oglja. Za nakladanje v »žaklje« sta bila potrebna dva človeka; eden, ki je držal vrečo, ter drugi, ki je nakladal. Za držanje vreče so prišli prav otroci ali pa ženske. Če je oglje nakladal en sam, si je za vrečo naredil posebno stojalo. Ampak tako nakladanje je bila »bolj žalostna« ... da sam nakladaš oglje ... Zjutraj, ko začneš, še gre, ampak dan je dolg ...

Ob nakladanju je bilo treba paziti, da ni bil med ogljem kakšen kos, ki je še »tlel«, saj je zaradi tega lahko pogorel ves »pridelek«. Po navadi se je oglje »ahtalo« - varovalo še kakšne dva dni po tistem, ko je bilo naloženo v »žaklje« ali spravljeno na kup. Ivan Kobal - Suhovrški

Po navadi je bil ob kopi en oglar, tudi dva. Razen takrat, ko so jo postavljali. Takrat so prišli pomagat nositi drva na kopišče praktično vsi člani družine, tudi žena in dovolj veliki otroci. V času kuhanja je oglar delal še kakšna priložnostna dela (lestve, pletel koše in podobno). Če je bil pa tisti »pravi« oglar, je že pripra-

vjal les za naslednjo kopo. Kuhali so celo leto, a pozimi ni bilo najbolj prijetno, saj je v oglarski bajti zeblo »kot hudič«. Priložnostni oglarji pa so kopo kurili v »mrtvem času«, ko na polju ni bilo preveč dela. Seveda si je kopo lahko postavil že veliko prej, po navadi pozimi. Da se »stržen« med »čakanjem« na prižig kope ni preveč navlažil, so na njegov vrh položili kos pločevine, na »pleh« pa še velik ploščat kamen.

Če je pri »gorenju« kope preveč nagajal veter, so pred kopo postavili »kulper«. To je bil iz »frašja« ali iz na roko klanih desk - »šitelnov« (šitelni so bili »klani« iz jelovega čoka, dolgi do 1 m) zgrajen vetrolov, ki je preprečeval direkten dostop vetra do kope. Če zaradi slabega vremena nosači ali furmani niso mogli priti takoj po oglje, so oglarji »kulper« dodelali tako, da so mu dodali še začasno streho. Tako je oglje na suhem počakalo na transport. Jedilnik oglarja je bil zelo enoličen. Pri nas smo največkrat jedli polento. Če je bilo zraven še mleko, je bil že praznik. Ko so šli oglarji kam daleč delat kopo, so ostali tam, dokler ni bila »skuhana«. S sabo so, poleg orodja, ki so ga rabili pri postavitvi kope, vzeli še bakren kotliček za kuhanje, kos verige, da so kotliček obesili nad ogenj, kakšno staro, vso ožgano ponev, »gres« (koruzni zдроб), malo soli, kos »špeha« (slanine) če je bil pri hiši in steklenico mleka (to ni bilo obvezno). Kuhali smo na ognjišču v bajti, pretežno polento. »Polentar« (lopar za mešanje polente) in lesene žlice smo naredili kar na licu mesta. Ko je mleko pošlo, smo »žulili« samo polento, večinoma slabo ali nič zabeljeno. Kdor si je lahko privoščil kaj svinjske zabele zraven, je bil že »bogataš«. Prav tako tisti, ki si je na polento zli malovina. Da je po neskončnih obrokih nezabeljene polente le ta imela malo boljši okus, smo ji dodali »bikovo mleko«. V zavrelo vodo smo stresli za pest »gres« (koruznega zдробa), temu zvarcu smo dodali še pol kozarca »jesiha« (kisa) ali vina in vse skupaj polili po polenti. Če je oglar imel kaj svinjske masti, je lahko naredil »divjo

župo« - juho. Nekaj zelo redke polente - močnika je odvezel in vanjo vmešal malo svinjske zabele. Ta »župa« je morala biti redka, saj jo je pozneje polil po ostali polenti. Nekateri so zraven polente uživali tudi »ogurk - črno kofe«, mešanico proje in cikorije, ki je nadomeščala kavo. Toda to je bilo že kasneje, po koncu druge svetovne vojne. Redkeje se je ob kopah kahal krompir. (Anton Rudolf - Malnarski) Po drugi vojni smo delali oglje tam v Nadrtu, v državnih gozdovih. Je bila bolj trda z »gresom«, ga je začelo zmanjkovat. Pa so pripeljali eno brigado (mladinske delovne brigade) ljudi, da nam bodo pomagali. Pa kaj, ko smo jim morali najprej vse orodje popraviti. Pokojni Školar se je »oblegiral« za to delo. Nasadit sekire, nabrusit žage itd. So tako delali po gozdu, da nas je srce bolelo. Ampak hrane so imeli zadosti. To smo videli po tem, da so pomije, v katerih sta bila golaž in polenta, polivali po cesti proti Podkraju. Ko smo tisto videli, smo se uprli in nismo hoteli več v gozd. Logar nas je prišel vprašat, kaj je, pa smo mu povedali, da dokler mi stradamo, oni pa razmetujejo hrano, ne gremo več v gozd. Takoj naslednji dan smo dobili »žakelj« s tridesetimi kilogrami »gres«.

Za tisto brigado so postavili tri velike lesene barake. V eni so spale samo ženske in moškim je bil vstop vanjo prepovedan. Pa so »dedci« ponoči skopali luknjo pod barako, da so prišli do tistega, kar so iskali. Je bil drugi dan cel »halo«, prava »hajka«. Kako se je končalo, pa ne vem. Ivan Kobal - Suhovrški

Velik problem pri »kuhanju« kope v naših krajih je predstavljala voda. Večina krajev, kjer je stala kopa, je brez tekoče vode, svet je kraški, apnenčast, zato vsaka voda takoj ponikne. To težavo so oglarji reševali na dva načina. Prvi je bil ta, da so po vodo hodili do najbližjih hiš (če so bile dovolj blizu) ali pa v posebne luknje - zbiralnike, kjer se je voda po stenah stekala v pripravljeno korito ali iz ilovice, tudi cementa, oblikovano kotanjo. Tak primer s cementom narejenega korita je še danes v kraškem podoru Kozja

jama v hrušiških gozdovih. V hrušiških gozdovih je tudi podzemna jama, v kateri so še sedaj ohranjena lesena korita, v katera se je z »zasigane« stene stekala voda. Na kapniški steni so še danes vidne »raze« (poševno vsekani žlebovi, ki so po steni mezečo vodo usmerjali h koritu), ki so jih naredili takrat, ko so v jamo hodili po vodo.

Ko smo v Nadrtu delali kope, smo hodili po vodo v Štolm. Včasih so tam kopali rudu. V tistih zapuščenih jaških se je nabrala voda in tja smo jo hodili iskat z »lem-po«. Obvezno si moral s seboj vzeti tudi »bariglico«.

Jašek se precej strmo spušča pod zemljo, pa tudi precej daleč je bilo, da si prišel do vode. Eni niso hoteli hoditi tja po vodo, jih je bilo verjetno strah. Meni ni bilo težko iti po vodo, skupaj s starim Školarjem sva hodila. Voda je bila čista in mrzla, da ti je kar zobe stisnilo. Tam sem se vsake toliko časa tudi malo umil. Ravno toliko, da sem spravil »ta veliko grampo« s sebe. Pa da sem si spral »krmižljeve« oči.

Ko so prišli kuhat oglje Italijani, so si pa naredili take majhne betonske kale. To je bilo prvo, kar so naredili. Betonski kal. Še dolgo potem, ko so Italijani že odšli, je živina pila iz tistih kalov.

Včasih so gozdarji in ogljarji poznali vse kraje, kjer se je voda vsaj malo »pokazala«. Vse je bilo očiščeno in pripravljeno, da se je lahko stekala v kakšno kotanjo, korito. Danes je vse zapuščeno in zaraščeno. Ivan Kobal - Suhovrški

Za prenašanje vode so uporabljali »lem-po« (držala je od 20 do 30 l) in »bariglico« (5 do 10 l). »Lempa« je bila podobna na dele razrezanemu sodu. Na širšem koncu je imela pritrjeni dve »oprtnici«, po navadi spleteni iz »dobrotlovne« (les, ki se je uporabljal za vezanje pri pokrivanju slamnatih streh) ali »bek« (vrbe za povezovanje trt), da se jo je lahko nosilo na ramah. Bolj poredko so se uporabljale »oprtnice« iz žice. Na vrhu je imela odprtino, ki se jo je zamašilo z lesenim čepom, okrog katerega je bila ovita cunjica. »Bariglica« je bila manjša in je bila

namenjena prenašanju tako vode kot vina. Namesto »oprtnic« je imela iz žice narejen ročaj. Tudi ta je imela na vrhu odprtino s čepom. Prav posebno znanje je bilo potrebno, da si iz »bariglice« pil, ne da bi preveč tekočine polil.

Drugi način oskrbe z vodo je bil kal, ki si ga je oglar postavil tik ob bajti. S strehe je vodo usmeril v kal, kjer je poprej dobro natlačil ilovico. Če pa ni bilo dežja, je kal napolnil tako, da je vodo vanj prinesel. Bajje so se v takem kalu takoj naselile žabe, slišal pa sem tudi praviti, da so žabe s seboj prinesli kar ogljarji sami. Žabe so namreč zelo učinkovito skrbele, da so pravočasno zamazale vsako špranjo in tako voda iz kala ni pronicala v zemljo. Tako »spravljena« voda je bila namenjena kuhanju in pitju, le redko se jo je uporabljalo za osebno higieno. Je bila preveč dragocena. Danes bi se marsikdo zgražal ob tem dejstvu, a če smo realni, je bila voda iz kala z žabo verjetno neprimerno bolj zdrava, kot pa ta, ki danes priteče iz marsikatere vodovodne pipe.

Ko smo šli kopo »kuhat«, je oče urejal prostor za kopo, brat je pripravljaj bajto, jaz pa sem že začel podirati drevje. Do večera je morala biti bajta končana, da smo lahko v njej spali. Po navadi so bile bajte za dva človeka. Mi smo imeli malo večjo, saj smo bili v treh. Moja mama je šest let hodila v gozd pomagat pripravljat kope. Ja, je bil potreben kar cel teden, da je bila postavljena. Če smo jo postavljali trije, štirje. V drugem tednu je že »zagorela« in potem smo bili tam toliko časa, kolikor je bilo pač potrebno, da je bilo oglje »skuhan«. Tu, na Vodica, je eden postavljaj kopo celo leto in ko jo je dokončal, so mu jo prepovedali zakuriti, ker ni bilo več povpraševanja po oglju. Pa tako se je trudil z njo. Polena so bila vsa enako dolga, ravna, bajta je bila tako »zrihtana«, kot da misli stalno živeti v njej, nikjer ni nič pihalo vanjo. En teden je delal samo bajto. Kopa je ostala ravno tam, nezakurjena. Čez čas je »segnila«. Mi smo v tistem času naredili tri velike kope. Ivan Kobal - Suhovrški

Prisravit: Lucijan Eršič

(Prispevek je bil objavljen v publikaciji Pri nas so žgali oglje – doneski k ogljarstvu v zahodni Sloveniji, ki jo je ob Vseslovenskem srečanju ogljarjev l. 2011 izdalo Kulturno turistično društvo Lokovec v sodelovanju z Raziskovalno postajo ZRC SAZU Nova Gorica)

OGLARSTVO

Slovenija spada med najbolj gozdnate države v Evropi. Gozdovi so potencialna vegetacija na več kot 90 % površine naše dežele. Danes je Slovenija po gozdnatosti na tretjem mestu v Evropi, za Finsko in Švedsko. Gozd namreč obsega več kot 60 % površine.

Klasično gozdarstvo se je razvijalo in razvilo predvsem okrog lesnoproizvodne vloge. Z razvojem družbe in hkratnim slabšanjem okolja se je število vlog gozda pomnožilo. Danes govorimo o treh sklopih vlog: socialne, okoljske in proizvodne. Seveda pa današnji nabor vlog še ni popoln, porajajo se vedno nove, kot odraz razvoja družbe s spremembami v okolju. V porastu so predvsem okoljske (krajinska, gozd kot ponor ogljika ...) in socialne (premoženjska, zaposlitvena, sprostitvena, duhovna ...). Vloge so med seboj povezane, prepletene. Mnogokrat sobivanje med njimi ni enostavno, kajti nobena od vlog naj ne bi prestopila meje nosilnih zmogljivosti. Vse to nas vodi v paradigmo slovenskega gozdnega gospodarjenja, ki sloni na treh načelih: sonaravnost, trajnost, mnogonamenskost. To pomeni, da gre za integracijo vseh funkcij (vlog) gozdov in njihove rabe, upošteva območne posebnosti, gospodarske razmere in družbene potrebe ter optimalni donos materialne in nematerialne rabe gozdov, vezane na trajnost donosov vseh funkcij oz. vlog gozda z ukrepi, ki so sorodni naravi. Človek je torej prisiljen iskati kompromis med tem, kar hoče, in tistim, kar gozd in gozdni prostor zmore. Gre za kompromis med javnim in zasebnim interesom ter močjo gozda.

Beseda oglarstvo, oglarjenje ali oglarija pomeni pridobivanje oglja v kopah. Ta način izkoriščanja lesa je znan že iz davnine. Poogljjevanje se vrši pri omejenem dostopu zraka in edini glavni

Pripis k fotki: Predsednik Društva oglarjev Slovenije Jože Prah med govorom na Vseslovenskem srečanju oglarjev na Colu junija 2014. Foto: F. Trošt

proizvod je oglje. Kuhanje oglja poteka z nepopolnim zgorevanjem lesa v jamah, kopah ali prenosnih pečeh (Ilc, 2011). Oglarjenje je bilo osnovni izvor sredstev za balzamiranje trupel oseb v egipčanski kulturi (3.100 do 332 pr. n. št.). Pravimo lahko, da je oglje ves čas spremljalo človeške kulture tudi do srednjega veka, posebno v tistih krajih, kjer se je razvijalo rudarstvo in pridobivanje železa. Pri nas se je šele v dobi renesanse razmahnilo železarstvo, vendar pa ga brez gozdov in obsežne proizvodnje oglja ne bi bilo. Z razvojem rudarstva in prometa, predvsem železniškega, je premog

začel nadomeščati oglje v metalurgiji, vendar pa ga ni povsem nadomestil, predvsem v fužinarstvu ne. V teh časih gozd ni imel take vrednosti, kakor danes. Oglje je bilo pomemben proizvod vse do devetdesetih let devetnajstega stoletja, ko se je bukov les začel uporabljati tudi v tehnične namene in je dosegal boljšo ceno kot oglje. Še danes lahko povsod v naših gozdovih najdemo ostanke kopišč. Oglarstvo danes lahko ponovno zadovoljuje in aktivira več vlog gozda, predvsem pa proizvodne in socialne. Danes oglarjenje omogoča ohranitev identitete, to je tiste mentalne podobe območja. Je

paradigma samosvojski skozi naravne in grajene posebnosti.

Oglarjenje se ponuja kot ena izmed možnih rešitev gospodarjenja v mlajših gozdovih, kjer je nega gozdov z redčenji najbolj potrebna. To pa je že količina, ki v dobršni meri rešuje problem redčenj v mlajših sestojih in trženje na tržišču manj kvalitetnih lesnih sortimentov. Drugi zelo pozitivni vidik oglarjenja pa je še v ohranjanju kulturne krajine. Zaraščanje kmetijskih površin je vse močnejše. Z izrabo te lesne mase v oglje nedvomno pripomoremo k zmanjšanju površin, ki so se zarasle. In tudi za oglarja ima lahko pridobivanje oglja večplasten pomen, ki bi ga lahko razdružili na sociološki in denarnopridobitveni del.

Naš oglar ni več samo tisti, ki ohranja kulturno krajino, zmanjšuje zaraščenost travniških površin in opravlja nego v mladem gozdu, temveč postaja učitelj, raziskovalec in vodič. Lahko začuti, da zna delati nekaj posebnega in vrednega. Poleg oglja lahko prodaja še naravno in kulturno krajino, oglarsko kolibo, lastne pridelke, od jabolčnika do kruha. Z družanjem dviga sam sebe in okolico.

V Sloveniji vsako leto oglari več kot 50 oglarjev, ki zložijo in skuhamo na leto

približno 100 kop, kar pomeni okoli 500 ton oglja. Neformalno so povezani v Klub oglarjev Slovenije, ki je bil ustanovljen leta 2009. Klub oglarjev Slovenije predstavlja prostovoljno, samostojno ter nepridobitno združenje oglarjev.

Danes se oglje uporablja predvsem za peko na žaru. Na Slovenskem imamo »živa kopišča« na več kot dvajsetih mestih. Poleg tega imamo dve tematski poti, ki sta posvečeni oglarstvu: Pot sv. Mohorja v Selški dolini in Oglarska pot v Oglarski deželi v Dolah pri Litiji. Oglarstvo v Dolah pri Litiji na Dolenjskem in v Selški dolini poteka skoraj skozi vse leto, saj se vedno najde oglar, ki les pripravlja ali pa ga poogluje.

Oglarstvo na Slovenskem ima prihodnost. Ta je sicer odvisna od primerne prodajne možnosti oglja, vendar je naše oglje kakovostno in tržno zanimivo. Poleg tega ima oglje visoko kurilno vrednost. S posebno blagovno znamko bi oglje lahko dobilo višjo ceno. Na ta način bi postalo še bolj tržno zanimivo blago. Oglarstvo na Slovenskem namreč že postaja tržno zanimiva dejavnost. Svojo prihodnost ima zlasti v turizmu. Prihodnost naj temelji predvsem na konceptu kakovosti. Tem pa bodo morali ponuditi doživetje pode-

želja (emocije tradicije in naravnih lepot), graditi na miru, čistoči, vonju podeželja in okusni, kakovostni hrani. Za ta segment je potreben osebni, intimni odnos, saj gre za posameznike ali majhne skupine. Ugotavljamo tudi, da je glavni dejavnik, da se je oglarjenje ohranilo, tradicija. In to tradicijo velja »nagraditi« s strani državnih ukrepov tako, da bo oglarjenje tudi ekonomsko zanimivo. In takrat bomo lahko nedvomno marsikje pričla povečanju opravljenih negovalnih del v gozdu ter zmanjševanju zaraščanja krajine. Predvsem pa se ljudje fizično in duhovno ne bodo odmaknili s podeželja. In ravno z namenom promocije oglarjenja v Sloveniji se slovenski oglarji srečujemo vsako leto drugje. Zadnje srečanje, v letu 2014, je bilo na Colu, v okviru lokalne skupnosti in prireditvev. Prižgali smo kopo, celo drugače kot drugod v Sloveniji, predvsem z velikim žarom, pod vodstvom Lucijana Trošta. Ogledali smo si slike o moči narave in se predvsem družili ter si obljubili, da se naslednje leto srečamo v Gozdu Martuljku.

Pripravil Jože Prah; Zavod za gozdove Slovenije in Klub oglarjev Slovenije

BELPORT

NOTRANJA VRATA

BELPORT d.o.o.

Col 3/a,
5273 Col

tel: 041 377 561

www.BELPORT.si

NOVO

STEKLENA VRATA, STEKLENE
STENE IN STEKLENA DRсна
VRATA

RES SANJSKA VRATA
PO VAŠIH ŽELJAH

SKI SERVIS

- popravila poškodovanih smuči in bordov
- obnova drsne obloge
- impregniranje smuči in bordov
- poliranje smuči in bordov
- **NOVO**: brušenje robnikov s **KERAMIKO**
- montaža / premontaža vezi

GSM: 041/ 387- 680

e-mail: Jimmy.skiservis@gmail.com

First Class
WINTERSTEIGER
Ski & Board Tuning

SWIX

HOLMENKOL
LICENSE TO WIN

EJ, ČE BI VEDEL, KOL'K' OGLJA SMO SPELJALI IZ VAŠIH KRAJEV

Pogovor z lokovškim kovačem, ki je pred nekaj desetletji iz naših krajev speljal precej ton oglja.

Kar precej časa in energije smo porabili pri organizaciji in izvedbi letošnjega vse-slovenskega srečanja ogljarjev. In ob tem smo spoznali precej novih ljudi, od blizu in daleč. Eden med njimi je tudi Lojze Šuligoj iz Lokovca. Lahko bi bilo povsem nepomembno srečanje, a se je izkazalo drugače. Srečala sva se leta 2013 na Starem Vrhju nad Škofjo Loko, na oglarskem prazniku. Beseda je dala besedo in kmalu mi je postalo jasno, da gospod Lojze presenetljivo dobro pozna naše kraje in ljudi. »Seveda,« je dejal med smehom »ej, če bi vedel, kol'k' oglja smo speljali iz vaših krajev!« Na kratko mi je povedal svojo zgodbo in takoj sva se dogovorila za intervju, ki bi ga morali po »prvotnem scenariju« objaviti v biltenu, ki naj bi luč sveta ugledal ob svečanem prižigu kope na Colu 15. junija letos.. A stvari so se obrnile nekoliko drugače od načrtovanega in intervju z gospodom Lojzetom bo po sili razmer objavljen v letošnji številki Colskega časnika.

»Svojčas je bilo v Lokovcu precej več kovačev kot danes,« je svojo pripoved začel gospod Lojze. »Tudi sam sem bil med njimi. Takrat je vsak kovač sam poskrbel za oglje, ki ga je potreboval. Od 500 kg do 3 tone letno na kovača se je gibala poraba, odvisno od tega, kaj je koval. Ja, če ti je oglja zmanjkalo, si si ga sposodil pri sosedu. Kasneje, ko si zakuril kopo, si mu oglje vrnil. Potem je od nekod prišla ideja, da bi v Lokovcu ustanovili kovaško zadrugo. Leta 1957 se je odprl obrat in takrat se je

Lojze Šuligoj iz Lokovca je dolga leta »pobiral« oglje na Colu in v okolici.: Arhiv L. Trošt

pojavi potreba po večjih količinah oglja. Domači kovači niso več mogli delati kop, saj so morali kovati. Kje dobiti vedno večje količine oglja? Iskali smo vsepovsod, in nekako smo »izvrtali«, da »neki Širca« v Podkrajju prodaja oglje. Skupaj s še enim sodelavcem so me določili, da greva z izposojenim tovarnjakom po to oglje v Hrušico, k trdnjavi (sedaj pri gostišču Stara pošta op. pisca). Širca nas je napotil še v Podkraj, k Lorku. Z njim smo se dogovorili, da pridemo

oglje iskat naslednjič, saj ga je imel za cel kamion, približno 6 ton.

In tako se je začelo. K Lorku, ki je postal naš stalni dobavitelj, je prišla neka Rudolf Anica, ki je tudi ponujala oglje. Pa k Bitencu smo hodili, 6 do 9 »klatfer« oglja je imel vsakokrat.

Na Malo Polje smo hodili po oglje k nekomu Preglju, pa še k nekemu, a se ne morem spomniti priimka. Na Vodicaah smo dobili oglje pri Čuku in tudi pri Korenu na Vrhju. Koren z Vrhja je vsako leto pripravil

po tri kope, v vsaki je bilo 5 ton oglja. Na Javornik pa smo hodili k Strašniku, Medvedu in še dvema, za katera se pa ne morem spomniti, kako sta se pisala. Križno Goro smo »odkrili« malo kasneje. Oglje smo dobili pri Marku in Šuničarju, v Gozdu pa pri Peljhanu. V Orešje pa smo hodili h Korenu. Na koncu vasi, gor proti Podkraju, je imel hišo. Na Otlici smo ga pobrali pri nekem Vidmarju, pri Česniku ...

Vreče za oglje smo pripeljali sami, spravljene pa so bile v eni lopi na Colu. Tja so jih hodili iskat posamezni ogljarji. V najboljših časih kovaške zadruga smo porabili 2 do 3 tone oglja tedensko. Smo »obrali« vse kraje v bližnji in daljni okolici. Tudi tja v bližino Žirov smo hodili. Nekaj časa smo hodili po oglje tudi v Bosno, v bližino Travnika. Ravno enkrat manj smo ga plačali kot našim ogljarjem. Pa še zelo kvalitetno je bilo. A se je tista pot vlekla do onemoglosti. Oglje smo imeli spravljeno po celem Lokovcu, kdor je imel kaj prostora.

Enkrat smo šli iskat oglje v Benečijo. Kopa je stala tik ob italijanskojugoslovanski meji. Lastnik kope je »zrihtal« prepustnice, »oblast« pa nam je dala za spremstvo oboroženega »graničarja«, ki je precej budno pazil, da se ne bi kaj »pregrešili«. A se ni zgodilo, da se nam je ena vreča oglja zakotalila na italijansko stran. Na vse načine smo ga prosili, da bi nam dovolil prestopiti mejo, pa se ni dal pogovoriti. Nazadnje smo tisto vrečo z eno dolgo vejo nekako le privlekli nazaj na »našo« stran.

Nekoč smo nakladali oglje gor pod Višensko rovno. Bilo je kmalu po vahtih (1. november op. pisca) in takoj ko smo začeli nakladat, je začelo snežiti, kot da bi »cigane trgal«. Ko smo končali, je bilo kakšnih 35 cm snega. »Dojc«, s katerim sem prišel po oglje, pa je bil »brez božjega«, nobenih verig, nič! Smo se bali, da bom do Cola kje zdrnil s ceste. Pa smo z nekimi »zajlami«, ki smo jih dobili kdo ve kje, za kamion »pripregli« par smrekovih hlodov, ki so nato »skrbeli«, da

kamion ni zdrnil s ceste. Tam pri obratu Alpine smo potem »odpregli« tisto stvar. Na kamion smo vreče vedno nakladali tako, da smo jih »vezali«, skladali »križem«. Nikoli nismo vreč povezali. Tako dobro so »stale«, da se nikoli ni ničesar izgubilo. Enkrat sva se na cesti proti Vodici »zapela« s kamionom, ki je šel na Vodice po drva. Malo prepozno sva videla, da »ne bo šlo skozi« in je z ročicami zapel za vreče, polne oglja. Kaki dve vreči je raztrgal, še eni dve je premaknil, potem pa mu je odtrgalo ročico. Moraš pa vedeti, da so bile takrat ročice pritrjene na lesen pod tovarnjaka. Jaz pa sem, brez da bi vreče popravljali, pripeljal »tisto stvar« do Lokovca. Oglje smo »pobirali« do leta 1977. Takrat so se lokovski kovači, ki so dobili novo »fabriko« preusmerili na koks« je svojo pripoved končal gospod Lojze.

Lucijan Eršič

Alojz Pregelj - Maticev z Malega Polja pri spravlilu oglja. Fotografija je nastala v Vršanaku l. 1978.: Arhiv H. Pregelj

POGOVOR Z MAKSOM KOBALOM

Prvo kopo sem skuhal, ko sem bil star deset let!

Maks Kopal –Suhovrški je klen možakar. Rodil se je leta 1942, sedaj živi v Višnjah. Nasmejan in vedre narave je rade volje privolil v pogovor o oglarjenju, opraviilu, ki ga spremlja že od malih nog. Bil je glaven »kopmajster« ob letošnjem Vseslovenskem srečanju oglarjev na Colu.

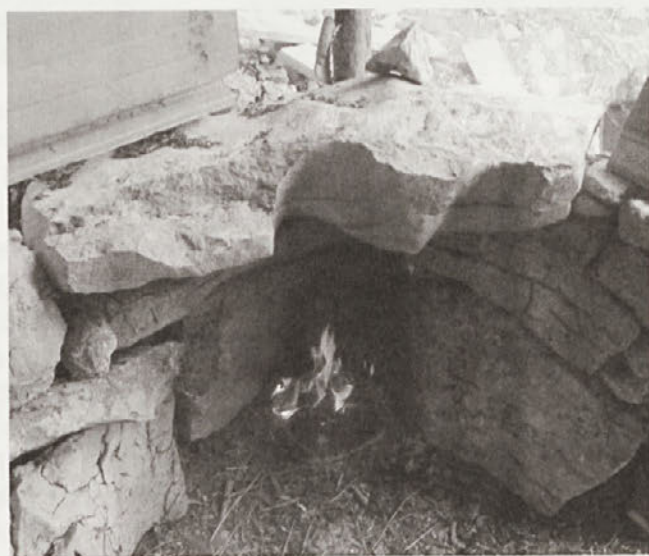
Maks, kakšni so vaši prvi spomini na oglarjenje?

Oglarjenje me spremlja, od kar pomnim. V naših krajih se je včasih veliko oglarilo, to je bil eden glavnih virov zaslužka. Prvo kopo sem skuhal okoli leta 1952, star sem bil 10 let. Seveda mi je pomagal oče, od njega sem se naučil kuhati oglje. Pasel sem krave in »ahtal« tudi kopo, ki je bila taka, bolj majhna. Še prej sem mu pomagal pri večjih kopah. Enkrat se spomnim, da je bil dež in oče je rekel, naj grem ponoči sam h kopi. Dokler je bilo svetlo, sem bil korajžen, ko se je pa stemnilo, sem se bal. V oglarski bajti sem si kuril velik ogenj in se tiščal v drugem kotu, celo noč nisem spal. Takrat sem dobil prve sive: tudi če bi kopa zagorela,

ne bi šel ven, ha,ha!

Kdaj ste začeli sami oglariti?

Okoli 1960 smo z brati skuhalo kopo, prav samostojno pa sem se tega dela lotil približno leta 1974 (ali 1975). Imela je okoli 2 »kvintala«, kuhal sem jo v Suhem vrhu, v Lazi se reče tam. En čas nisem oglaril, potem pa sta me fanta (sinova Robert in Matej) pregovorila, naj napravim še kakšno kopo, da

V oglarski bajti je prvič zagorel ogenj. Ugasnil ni naslednjih 14. dni. Foto: F. Trošt

Aleš Podobnik v akciji. Foto: F. Trošt

se ne pozabi na to staro opravilo. Ubogal sem ju in leta 1995 naredil kopo, »Pr bari« se reče tam, v Suhem vrhu, kasneje sem tam skuhal še štiri kope. Enkrat je prišel pogledat, kako to gre, tudi Vojko Velikonja-Romanov. Spili smo kakšen deci vina in mi je rekel: »Spomladi

priidi v Idrskji Log, bova naredila kopo!« Spomladi se je spet oglasil, povabil me je, naj grem pogledat, kje bo kopa. Malo sem se zgovarjal: »Nisem mislil resno.« »Jaz pa!« je odvrnil Vojko in tako je leta 2009 tudi pri njem zagorela prva kopa Za dolino v Idrijskem Logu. Od takrat sva jih naredila že deset. Ja, Vojkota je to zanimalo in naučil se je oglariti.

Kaj pa je pomenilo oglje v tistih časih po vojni?

Kot sem rekel - oglarjenje je bil eden glavnih virov zaslužka. Kovači so rabili veliko oglja, takrat se je veliko kovalo.

Dramska skupina OŠ Col z mentorico Svetlano Plesničar (povsem desno).
Foto: J. Prah

Orodje, vozovi in vse, kar je bilo železnega, je šlo skozi kovačijo. V Lokavcu so kovali bakrene kotle, na Planini pri Postojni so izdelovali železno orodje - sekire, lopate krampe, motike ... oglje so rabile tudi gospodinje za železne »pejglzne« - likalnike.

Kako je potekala prodaja?

Odkup so organizirale zadruga - na Colu je bila zadruga tam, kjer je sedaj trgovina. Dali so nam žaklje, imeli so tudi »vago«. Ko so »zvagali«, so takoj plačali. Zadruga je delovala okoli leta

V mladih je moč in energija, ... in naša bodočnost. Foto: F. Trošt

1965 ali 1968, se ne spomnim točno. Večkrat, ko se je zbralo par vozov oziroma voznikov, se je oglje peljalo direktno v Ajdovščino na železniško postajo. Tam so ga nalagali kar »rifuzo« na vagon in ga potem odpeljali v Italijo. Brat Lojze je vozil oglje tudi v Idrijo, rabili so ga v rudniku za pridobivanje živega srebra, mešali so ga med koks,

ko so topili rudo.

Kako se naredi kopo?

Najprej se pripravi kopišče, to je prostor, kjer bo stala kopa. Ponavadi se izbere kakšno dolino, da je zavetje in da ni treba drv nositi v hrib, pa še zemlje je tam več. Včasih smo »kupiše« na roke prekopali, nato smo nanj nasuli 10 cm fine zemlje in jo stlačili. Teren mora tudi viseti ven - kot narobe obrnjen »talar« - krožnik. Kopa ne sme

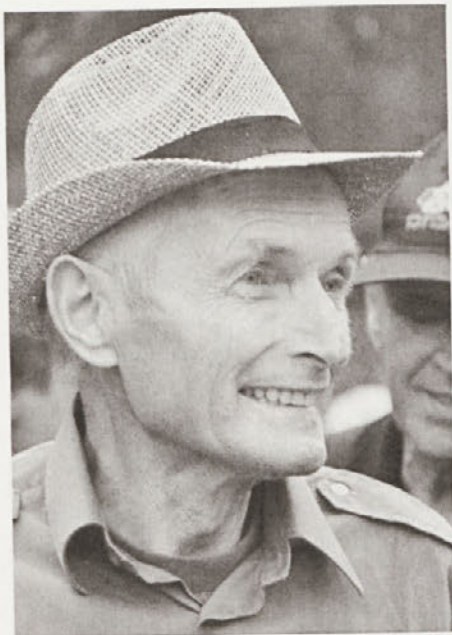
dobiti zraka od spodaj, ker potem zgori. Drva pripravimo glede na velikost kope: do teže 15 »kvintalu« morajo biti dolge 80 cm, za večje kope so dolge 1 meter. Debelejša polena tudi scepimo. Uporabi se les listavcev, največkrat bukve, dobra je tudi leska - to oglje se rabi v medicini, gabrovo oglje je najtežje, a se drobi. Drva ne smejo biti prav »frišna«, najbolje so en mesec posekana, dajo najboljše oglje in kopa hitreje dogori. Drva nato namečemo okoli kopišča - da zglada kot »tičkovu gnejzdu«. Na sredi kopišča naredimo »šurkovo hišico«, to je nekakšen navpičen jašek, skozi katerega se kopo zakuri. Obstaja tudi drugi način, pri katerem se kopo zakuri skozi vodoraven jašek.

Potem začnemo zlagati drva, ponavadi na tri »glide« (stopnje, nadstropja), temu sledi oblačenje kope: na prvi »glid« damo »raso« - to so smrekove veje, na druga dva damo listje ali travo. Sledi plast zemlje, ki je pri tleh debela okoli 20 cm, proti vrhu zmeraj manj. Najboljša je tista črna zemlja, večkrat, kot je žgana, boljša je. Kopo nato zakurimo in zakladamo z »bokanjem« - to so manjša polena. Gori od 8 do 10 dni, odvisno od

Naslednji »kopmajster« bo Gorenjc. Foto: J. Prah

Maks Kopal Suhovrški. Foto: J. Prah

drv in vremena.

Ko kopa dogori, jo počasi »odpiramo« in gasimo oglje z vodo in zemljo. Na dnu ostane nekaj drv, ki ne dogorijo do konca. Temu pravimo »glojine« ali »glovne«, zložimo jih v majhno kopo, ki se ji reče »mulc«- zogleneli del polen obrnemo navzdol.

Kakšno orodje se uporablja pri oglarjenju in kdo ga je izdeloval?

Včasih se je vse naredilo »na roke« - žagalo, cepilo, kopalo ... To je bilo težko delo, tudi zemljo se je nosilo z enega kopišča na drugo. Danes je vse lažje, saj si lahko pomagamo z motorkami, traktorji in kopači. Poleg gozdarskega orodja za pripravo drv in orodja za pripravo kopišča se rabi še »vgl'rska lopata«, to je lesena lopata za teptanje zemlje, pa grablje in vile za nakladanje oglja. »Bokanje« se je nosilo v košarah, listje pa v »oprtnem« košu. Potem so tu še vozovi, »žakli« za oglje ... Vse orodje so včasih izdelali doma, saj so ljudje znali vse narediti sami.

Oglarilo se je daleč v gozdu. Kako ste si uredili bivališče in kako je živel oglar?

Ja, zraven kope obvezno spada »vgl'rska bajta«, ki mora gledati proti kopi, da oglar vidi kopo tudi med nočnim počitkom. Bajta je bila iz lubja, smrečja ali starih plohov. V Nadrtu so imeli enkrat krito prav z »šintln'ni« (lesena kritina), lepenka in pločevina sta prišli kasneje.

Pri vходу se je naredilo kurišče

za kuhanje in gretje. Nekje zraven se je skopalo kal za vodo, vodo se je rabilo za kuhanje in gašenje oglja. Jedlo se je polento (2-3 krat na dan), včasih kakšen krompir. Pilo se je vodo, vina bolj malo. So pa tudi domači večkrat kaj prinesli za jest.

Kaj se je pa delalo v prostem času, če ga je seveda kaj bilo?

Glavna naloga je bila »ahtanje« kope, da le-ta ni zgorela.

Zraven se je že pripravljalo drva za novo kopo. Pa tudi obiskovali smo se oglarji med sabo. Enkrat se spomnim, da je od Petelinove bajte v Nadrtu do Bazenčka gorelo sedem kop! To je bilo enkrat po letu 1950, so Vodičarji kuhali. Največja kopa, ki sem jo videl, je imela pa 100 »kvintalu«. Pri Hkavcovem breznu na Vodichah sta jo kuhala

Janez pri obdelavi žleba. »Kakšna je oglarska bajta brez žleba?« je bilo njegovo vprašanje, ko smo ostali podvomili v smiselnost njegovega početja. Foto: F. Trošt

brata Ivan in Lojze, pomagala sta jim še Školar, Rudolfu z Javornika ... Eno popoldne je prišla nevihta in potem so reševali, ker jim je zemljo spiralo. So kar veje sekali in jih metali nanjo. Je lepo dogorela in oglje je bilo menda zelo dobro. »Zabokali« so jo pa samo enkrat!

Je pa lahko tudi nevarno. Enkrat sta oče in sin kuhala kopo in eno noč je šel sin na vrh kope nekaj popravljat. In se mu je udrlo! Oče tega ni opazil in je čez čas luknjo zaprl, fanta pa nikjer. Iskali so ga, a zaman. Šele, ko so kopo podirali, so med

Zaslužen odmor colskih oglarjev. Foto: F. Trošt

Stojnica OŠ Col. Foto: J. Prah

Tihožitje. Foto: J. Prah

ogljem našli samo podkvice od čevljev in »šnodl« (zaponko) od pasa.

Je pa tudi že naloženo oglje zagorelo. So imeli naloženo na vozu, da bodo drugi dan peljali v rudnik v Idrijo prodat. Zjutraj so prišli, je bilo samo še železje od voza. Ma, to je bilo hujše, kot če bi sedaj avto zgorel!

Se je zgodila pa tudi kakšna smešna obkopi. Leta 1952 sva z očetom kuhala Prles kopo. Dan pred malim šmarnom je bil. Oče je rekel: »Jaz grem zjutraj v Log k maši, ti pa vstani in ženi krave past.« Medtem, ko sva spala, je nekdo očetu čevlje obesil na drevo nad kopo. Oče zjutraj vstane, noč je še bila, čevljev pa

nikjer. Šele čez dan je opazil, kje visijo ... Je pa kopa ženskega spola, to se ve: ko je ravno zložena, je lepa okrogla, gladka, take krasne obline ima, na koncu je pa vsa povešena, gubasta, ha, ha ...

Kako pa vidite oglarstvo v sedanjem času?

Včasih je bil to vir zaslužka, preživetja, danes je bolj hobi, druženje. Oglje se rabi večinoma le za peko na žaru ... Sem pa vesel in zadovoljen, da mlado generacijo to zanima in si želi, da se oglarjenje v naših krajih ohrani!

Maks, hvala za ta pogovor, želim vam, da jih bi še dosti skuhal - kop mislim!

Hvala tudi tebi, vsem bralkam in bralcem Colskega časnika želim lepe božične praznike in polno zdravja v prihajajočem letu!

Pogovarjal se je

Mitja Benčina

Razstava o posledicah letošnjega žledoloma. Foto: J. Prah

*Prevozi,
gradbena mehanizacija*

▣ Kobal ▣

KOBAL IVAN s.p.
Višnje 5a, 5273 Col
tel.: 05/36 68 187
gsm: 041/703 131

VSESLOVENSKO SREČANJE OGLARJEV NA COLU

Oglarjenje je včasih predstavljalo pomemben dodaten zaslužek na kmetijah. Društvo oglarjev Slovenije se trudi, da bi ta izumirajoča obrt spet pridobila na veljavi.

Tega, da smo imeli na Colu Vseslovensko srečanje oglarjev, je pravzaprav kriv prijatelj Miro. Prepričal me je, da sem za publikacijo *Pri nas so žgali oglje – doneski k oglarstvu v zahodni Sloveniji*, ki je izšla ob Vseslovenskem srečanju oglarjev v Lokovcu leta 2011, napisal članek o dejavnosti, ki mi je bila takrat popolnoma neznana. Ko smo se konec maja leta 2011 dobili v Lokovcu, mi je »mimogrede« navrgel, da bi podobno srečanje lahko pripravili tudi na Colu. Organizacije mu nisem takoj potrdil, saj sem se zavedal, kaj organizacija takega srečanja povleče za sabo. Prej sem hotel govoriti z nekaterimi prijatelji, za katere sem slutil, da bi jih zadeva znala

zanimati.

Janez (Kovšca), Mitja (Benčina), Dušan (Koren), Sebastjan (Kovšca), Ivan (Janko Žgavec), Tone (Podobnik) in Max (Silvan Praček) so bili takoj za akcijo, prav tako pa je k stvari pristopil tudi *kopmajster* Maks (Kobal), brez katerega si postavitve in kuhanja kope nismo mogli niti zamišljati.

V začetku nas je najbolj mučilo vprašanje, kje naj bi tri kope stale. Prvotna ideja je namreč bila, da bi na dan Vseslovenskega srečanja naredili tri kope v različnih fazah kuhanja (ena bi bila postavljena na *belo*, drugo bi prižgali, tretjo pa bi ta dan podirali). Dolgo so veljale za možno lokacijo Drage pod igriščem, saj smo

hoteli organizirati dejavnost čim bližje ljudem. A usoda je hotela, da smo se s prireditvijo »pomaknili« v Prekranco, kar se je nazadnje izkazalo za zelo dobro. Prostor je odstopila Dragica Žejn, za kar se ji na tem mestu najlepše zahvaljujemo.

Za drva je obilno poskrbel februarški žled, Silvo Kobal pa je »poglihal« prostor za obe kope in oglarsko bajto. Hvala tudi njemu.

V začetku letošnjega maja smo začeli z zaresnim delom, priključili so se nam še učenci – oglarji z OŠ Col, saj je bilo od vsega začetka mišljeno, da bo poudarek na prenosu oglarskih veščin na mlajši rod. To je bilo pravzaprav naše glavno vodilo, ko smo se sredi februarja prijavili na razpis za sofinanciranje kulturnih dejavnosti, ki ga je objavila Občina Ajdovščina. Ko za pisanje tega prispevka brskam po razpisni dokumentaciji, šele vidim, kako na široko smo zastavili projekt:

(del vsebine iz razpisne dokumentacije)

»... **Vseslovensko srečanje oglarjev Slovenije se bo odvijalo na Colu sredi meseca junija v okviru Colske nedelje. Načrtujemo, da bomo za to srečanje postavili 3 kope. Na dan srečanja oglarjev (po vsej verjetnosti bo to nedelja 15.6.) bodo v 3. različnih fazah kurjenja. Načrtujemo, da bi na dan Srečanja slovenskih oglarjev imeli eno kopo v fazi priprave (na »belo«), drugo kopo bi svečano prižgali, tretja kopa pa bi bila v fazi podiranja (pobiranja oglja). Prireditveni prostor bo v Prekranci, kakih 10 minut hoje iz centra Cola proti Vodiciam. Prireditveni prostor je dovolj velik, da omogoča postavitve vseh treh kop na precej stisnjemem prostoru. Istočasno smo v dogovoru z OŠ Col, da bi starejši učenci, ob pomoči in navodilih starejših oglarjev, postavili tudi eno manjšo – šolarsko (včasih so jo imenovali pastirsko kopo). Povezali se bomo Srednjo gozdarsko šolo v Postojni, ki je**

Trije Maksi, od leve: Kopmajster Maks Kobal, Maks Koren in Silvan Praček – Max. Foto: F. Trošt

Bajta je v glavnem končana. Še kal za vodo, ki je bila svojčas v odročnih, brezvodnih gozdovih zelo cenjena dobrina. Žaba je bila obvezen dodatek v kalu ob oglarski bajti. Od leve: Mitja Benčina, Danijel Bajc in Aleš Podobnik. Foto: F. Trošt

Začelo se je dober mesec po žledolomu: Sebastjan Kovšca v akciji. Foto: F. Trošt

že pokazala interes za sodelovanje pri projektu. Ob svečanem prižigu kope bo tudi krajši kulturni program, ki ga bodo pripravili učenci OŠ Col, nastopal pa bo tudi MP zbor Razpotje. V času kurjenja kop predvidevamo vsak dan pod večer krajšo kulturno prireditve (nastop zborov, glasbenih skupin, pevcev ljudske glasbe, učencev OŠ c). Sledilo bo kuhanje polente, tradicionalne jedi oglarjev, ki jo bomo razdelili med obiskovalce.

Za čas kurjenja kop predvidevamo tudi obiske učencev OŠ iz občin Ajdovščina in Vipava pa tudi širše. Za obiskovalce iz ostalih krajev Slovenije, ki se bodo

udeležili svečanega prižiga kope, pa pripravljamo možnost ogleda lokalnih zanimivosti v okolici Cola pa tudi širše v Vipavski dolini. Za te potrebe se bomo povezali z društvom lokalnih vodičev. Ob tej priliki mislimo izdati tudi posebno številko lokalnega glasila Colski časnik, ki bo namenjen oglarjenju, njegovemu pomenu včasih in sedanjim možnostim. Pri izvedbi projekta se bomo povezali z vsemi lokalnimi društvi, ki bodo pripravljena sodelovati pri izvedbi prireditve. Prav posebno pozornost bomo posvetili iskanju stikov s podobnimi (oglarškimi) društvi v zamejstvu – Italija, saj je v času pred drugo svetovno vojno veliko

oglarških družin iz Furlanije kuhalo oglje na našem območju. Osnovni nameni in cilji kulturnega projekta so ohranjanje tradicije in ponoven zagon ideje o oglarjenju kot dopolnilni dejavnosti kmetov in gozdarjev. Posebno v sedanjih razmerah, ko je naravna ujma prizadela ogromno lesne mase, ki je slabše kakovosti, in ima kot taka slabo ceno. Pri mladih želimo vzbuditi zanimanje za kuhanje oglja, za način življenja v naravi in z naravo. Projekt je namenjen ljubiteljem oglarjenja iz cele Slovenije, širši lokalni skupnosti, predvsem pa mladim, katerim bomo poizkušali »zasejati« seme zanimanja za

Stojnica OŠ Col. Foto: F. Trošt

Družinski kvartet Krštofovih z Malega Polja. Od leve: sinova Jurij in Damjan, oče Franc in sin Marko, za citrami sedi Tomaž Plahutnik. Foto: J. Prah

Dejavnost Srednje gozdarske in lesarske šole iz Postojne je predstavil naš rojak Boris Samec (levo). Bivši dijak te šole Matic Šturm (desno) pa je na podlagi izsledkov svoje diplomske naloge predstavil ekonomske učinke oglarjenja. Foto: J. Prah

Obiskala nas je tudi ekipa RTV Slovenija. Tone Podobnik v pogovoru z Mojco Dumančič. Foto: F. Trošt

nadaljevanje oglarske tradicije kot ene od možnih dopolnilnih dejavnosti. Namenjen je ohranjanju kulturne identitete gorskega področja, kamor kuhanje oglja vsekakor spada, prav tako omogoča; daje možnost, drugačnega pogleda na idejo sobivanja z naravo in odpira možnost dodatnega zaslužka na kmetiji ali v gozdarstvu ...»

O srečanju oglarjev na Colu je bil z moje strani že konec leta 2013 obveščen tudi župan občine. Strinjal se je, da si prireditelj zasluži sofinanciranje z njihove strani, zato sem bil toliko bolj presenečen, ko

sem sredi aprila dobil odgovor z občine, da se projekt Vseslovensko srečanje oglarjev ne sprejme v sofinanciranje s strani Občine Ajdovščina. Uradna obrazložitev strokovne komisije je bila (navajam iz uradnega odgovora): »... Iz vloge Kulturno umetniškega društva Razpotje izhaja, da je društvo na javni razpis za sofinanciranje kulturnih projektov prijavilo projekt Vseslovensko srečanje oglarjev Slovenije. **Iz vloge društva je tudi razvidno, da se ta projekt po vsebini ne uvršča v nobeno izmed predvidenih kulturnih dejavnosti. Stro-**

kovna komisija je po pregledu vloge ocenila, da prijavljeni program po vsebini ne predstavlja kulturnega projekta, zato je odločeno, kot je razvidno iz izreka te odločbe» (konec navedka) S precejšnjim cmokom v grlu sem se takoj najavil pri županu, ki mi navkljub poprejšnjima dvema sestankoma na to temo ni znal predlagati nič drugega, kot da napišem pritožbo na odločbo. To sem tudi storil, a konec maja je bila tudi pritožba zavrnjena. Izvedba projekta je bila zaradi negativnega odgovora s strani občine zelo

Sedaj že bivša učiteljica na OŠ Col Nataša Grom (levo) in voditelj prireditve Miro Šuligoj Bremec. Foto: J. Prah

Lepo zeleno krilce je kopa nosila prav kratek čas, Maks (levo) in Mitja sta ga hitro pokrila z zemljo. Foto: F. Trošt

Tudi zelena kapa je hitro kopnela pod pridnimi rokami Franca in Maksa. Foto: F. Trošt

Še zadnji popravki Maksa in kopa bo pronto. Foto: F. Trošt

okrnjena, a trma organizatorjev je pripomogla k temu, da smo navkljub vsemu pripravili zanimiv in pester program. Miro Šuligoj, ki je bil tudi voditelj prireditve, je »posodil« fotografsko razstavo o februarškem žledolomu v naših krajih, gozdarsko in lesarsko šolo iz Postojne in njen učni program ter tečajno dejavnost izobraževanje odraslih je predstavil naš rojak Boris Samec. Bivši dijak te šole Matic Šturm pa je na podlagi izsledkov diplomske naloge predstavil ekonomske učinke oglarjenja kot dodatne dejavnosti

na kmetijah. Pri-
kazano je bilo tudi nekaj starih načinov spravila in obdelave lesa (cepljenje drv »metrc«, tesanje hlodov ...). Poseben poudarek je bil na predstavitvi dejavnosti OŠ Col, kjer učenci že tako ali tako veliko ustvarjajo v lesu. Njihova stojnica, ki jo je mojstrsko uredila učiteljica in mentorica Nataša Grom, je bila skozi celo prireditev oblegana. Priložnostna zgibanka in simbolična darila, prav tako delo učiteljice Nataše, so kaj kmalu pošla. Učenci so poleg šaljivega nastopa prikazali še nekaj, že pozabljenih pa-

stirskih iger. Tik ob oglarški bajti je stala njihova kopa *na belo* čakala, jo *pokrijejo* in zakurijo, kar se je v spremstvu kamere RTV Slovenija zgodilo čez dva dni. Poleg povezovalca programa Mira Šuligoja so se za *govorniškimi pultom* zvrstili še Jože Prah, predsednik Kluba oglarjev Slovenije, Jošt Jakša, direktor direktorata MKO, Mitja Turk, vodja ZGS OE Tolmin in ravnatelj OŠ Col Rajko Ipavec. Par besed sva dodala tudi *kopmajster* Maks in jaz. Za to, da ni bilo vse preveč *suhoparno govorniško*, so poskrbeli: MPZ Razpotje Col pod vodstvom dirigentke

Na prireditvi je nastopal tudi MPZ Razpotje Col pod vodstvom Loredane Sajovic. Foto: F. Trošt

Dramska skupina OŠ Col, od leve: Teja Kobal, Aljaž Škvarč, Nika Pregelj, Klara Stubelj, Franko Trošt, Nika Ipavec, Tjaša Božič in Kim Mikuž. Foto: F. Trošt

Igor in Janez se trudita s polento, njuno početje opazujeta Robert in Maks.
Foto: F. Trošt

Mladi so prisegli na čevapčiče - od leve: Alen, Aleš in Mitja. Foto: F. Trošt

Loredane Sajovic, operni pevec Marko Kobal ob spremljavi citrarja Tomaža Plahutnika in že omenjena dramska skupina učencev OŠ Col pod vodstvom mentorice Svetlane Plesničar. Za presenečenje dneva je poskrbel kvartet družine Kobal – Krštofovih z Malega Polja, ki je zapel Oglarja.

Kipec oglarja, delo kiparja Braneta Žuniča, je prišel na Col skupaj z oglarji iz Starega Vrha. Tradicija namreč veleva, da se kipec preda društvu, ki tisto leto organizira Vseslovensko srečanje oglarjev. Tako nas čaka drugo leto avgusta pot v Gozd Martuljek, kjer bo društvo

oglarjev Rute organiziralo srečanja oglarjev leta 2015. Do takrat bo počival v varnih rokah Maksa. Ta tradicionalna predaja poteka od prvega srečanja, ki je bilo v Grčaricah pri Ribnici, od koder je kipec šel v Lokovec, nazaj na Dolenjsko v Podturn, nato v Stari Vrh nad Škofjo Loko ter letos ponovno na Primorsko. Sam prižig kope je bil za oglarje iz ostalih delov Slovenije majhno presenečenje. Maks je namreč kopo pripravil tako, da jo je prižgal *od strani*, zato ni bilo bliskanju fotoaparátov ne konca ne kraja. Ko se je z vrha kope pokazal bel dim, je bil to znak, da se prireditev bliža koncu. Mar-

sikateri obiskovalec je zabavo nadaljeval na tradicionalni Colski nedelji, organizatorje pa je čakalo deset dni dela ob kopi. Vsem, ki ste kakorkoli pripomogli, da je prireditev ob Vseslovenskem srečanju oglarjev tako dobro uspela, se v svojem in v imenu vseh organizatorjev še enkrat iskreno zahvaljujem. Skupaj smo pokazali, da lahko, navkljub nerazumevanju v *centru*, pripravimo odmevno večdnevno prireditev, na katero smo lahko upravičeno ponosni.

Lucijan Trošt

Še dodatno preverjanje, če je prižig kope od strani res uspel. Foto: J. Prah

»Člani oglarске ekipe OŠ Col z nekaj ojačitvami.« Zadnja vrsta - od leve: Jakob Lozar, Franko Trošt, Danijel Bajc, Lučo Trošt, Mitja Benčina; sprednja vrsta od leve: Alen Bajc, Simon Peljhan, Nik Bolčina, Aljaž Škvarč, Anže Škvarč in Blaž Kobal. Foto: F. Trošt

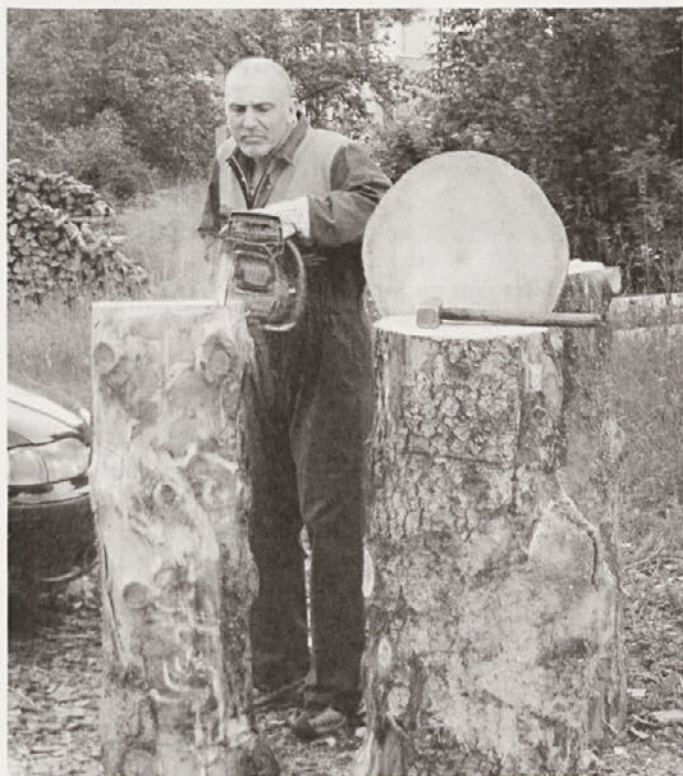

Komentar ni potreben. Foto: J. Prah

Do prihodnjega leta bo kipec Oglarja varno spravljeno v Višnjah. Foto: J. Prah

Janez Kovšca pri pripravi smerokazov za srečanje oglarjev. Foto: F. Trošt

Aleš je pred televizijsko kamero zakuril pastirsko kopo. Foto: F. Trošt

Maks pri postavljanju nosilca za slame oglarske bajte »Je treba naredit prav, da se ti sredi noči bajta ne podre na glavo!« Foto: F. Trošt

Brez lojter pri kopi pač ne gre, Sebastjan Kovšca se je trudil z njimi. Foto: F. Trošt

Še zadnji popravki kope na belo, Maks daje zadnje napotke Lučotu. Foto: F. Trošt

Ta stran ni namenoma prazna ...

... čaka na vaš članek!

Oglasite se - za ostalo poskrbimo mi!

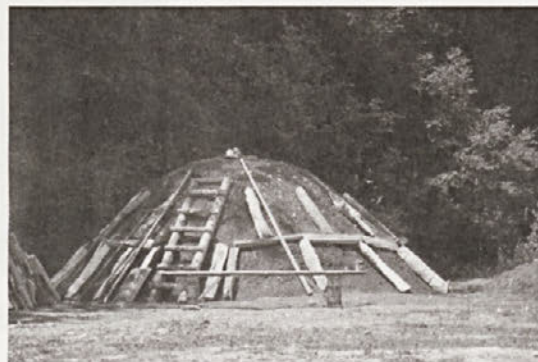
Uredništvo Colskega časnika

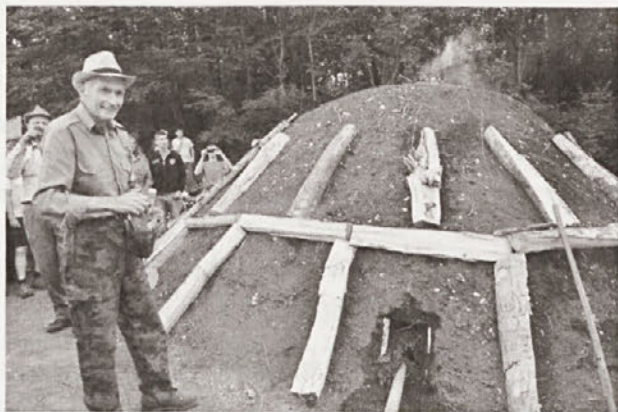
Telefon: 031 560 267 (Jernej),

031 751 710 (Andreja)

E-pošta: casnik.colski@gmail.com

KOPA V 16 SLIKAH

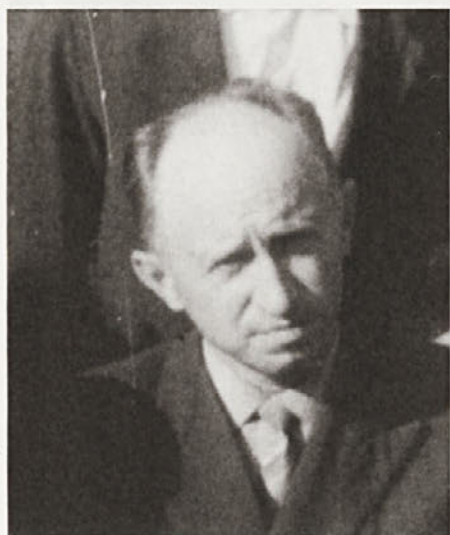

Fotoreportažo pripravil: Lučo Trošt
Avtorji fotografij: F. Trošt, L. Trošt, J. Prah

ŠE ENA ČADA SE KADI

Tako je imel navado reči moj tata, Andrej Koren, ko smo zakurili novo kopo pri Šuničerju na Križni Gori. Spomin na ta leta, ko smo tudi pri nas spravljali skupaj drva za kope, se je v meni prebudil, ko je veter skozi grmovje prinesel značilen vonj po dimu letos junija s Prekrance.

Andrej Koren 1920 -1984. Arhiv Franca Korena

Kar nekaj kop so gospodarji skuhalo na Križni Gori v času mojega odraščanja, pa ne samo pri nas. Kope je delal tudi Janez Joškov, Kobilčer, Drejče Pajerski, tudi pri Predgozdniku se je kakšna kopa zakadila.

Oglje je pred dobrimi tridesetimi leti pomenilo kar lep zaslužek za našo kmetijo. Kakšno kravo, tele ali ovco smo težko prodali, trg je bil poln; dogajalo se je, da smo mladega bikca s Cola prignali zopet domov, ker ga nismo uspeli prodati. Z bukovimi drvimi ali s smrekovimi in bukovimi hlodi je bil križ. Vse smo morali peljati vsaj do Žagoliča, saj takrat na Križno Goro še ni bila speljana cesta. Z ogljem pa je bilo drugače. Iz enega kubičnega metra drv se je skuhalo okrog 100 kg oglja in prevoz do Žagoliča ali Cola je bil dosti lažji. Razen tega so tedaj kovači še opravljali svojo obrt, na primer v Pod-

kraju, v Vipavi; dosti oglja pa se je dalo prodati v Lokovec, kjer so kovali razne izdelke v Lokovškem kovaštvu. Zelo znani so bili po kovanju svedrov.

Prve kope je pri nas pomagal skladati ded po mamini strani, Štefan Rudolf s Frate na Vodica. Seveda je bilo treba posekati kar precej drv za dovolj veliko kopo in jih z volovsko vprego zveliči na kopišče, kjer je potem z marljivim delom nastala kopa. Po gmajni smo posekali dosti grmovja, leske, bukovih tršev pa še kakšen gaber je bil dobrodošel vmes, da je bila teža oglja prava. Ko sem bil še majhen, je bilo treba vsa dela opravljati ročno – drevje smo podirali in razžagovali z ročno žago amerikanko, pri kleščanju in razsekavanju drv je pela sekira.

Pri sekanju in pripravljanju drv za kopo nam je velikokrat pomagal Peter Košparjev z Male Gore, Dušca smo mu pravili. Ta človek je opravljal različna dela na kmetijah po naših krajih. Pozimi je rad prezimil pri Kalarju, vmes pa, kakor je naneslo; delal je gozdu, pomagal pri košnji, znal je izdelovati tudi fouče. Pri svojem delu je bil priden in natančen. Moj tata je povedal, da je zelo natančno sekal drva na kratko in pri postavljanju glidov kope nobeno poleno ni štrlelo iz vrste. Peter je namreč grče natančno otesal, da se je dalo kopo zložiti bolj na gosto in se je lepše kuhala brez pretiranega vdiranja in lomljenja oglja.

Najhujša težava med gorenjem kope je bil veter, posebno burja. Najboljše za kuhanje kope je bilo južno in oblačno vreme brez dežja. Ob vetru smo zavarovali

kopo z latami, na katere smo obesili goste smrekove veje, da smo veter zajezili. Druga težava je bil mraz jeseni. Blizu kopiša smo zgradili brunarico, v njej je bil pograd, kjer je moj tata ponoči počival, ko je varoval kopo. V brunarici smo imeli majhno peč in se pri njej gredli. Velikokrat sem tudi sam prespal v tej oglarski bajti, posebno jeseni, ko smo lovili polhe. Prvi dan, takoj ko smo kopo prižgali, smo vedno imeli pripravljena na kratko nasekana drva - bokajne. Kopa je namreč takoj po vžigu nekaj ur gorela in na sredini pregorela od tal do vrha, je bokala. Ko si šel po lestvi na vrh kope, si videl v globini ognjeno žrelo, kot majhen vulkan. V to žrelo, luknjo, je bilo potem treba nametati dodatna drva do vrha in nazadnje vse skupaj ponovno zakriti z listjem, nato zadelati z zemljo, da se je kopa kuhala naprej. Temu smo pri nas rekli, da se je kopo zabokalo. Po navadi se je ta postopek na začetku kuhanja kope ponovil nekajkrat, če si imel veliko srečo, pa samo enkrat. Po nekaj dneh kuhanja se je vrh začel ulegati - tam se je oglje že skuhalo - in postopno je oglar vrtal luknje vse niže v vencu okrog kope. Iz teh lukenj se je moral kaditi sivorjav dim - takšen dim se imenuje murn. Če je bil dim moder, je to pomenilo, da oglje gori in je bilo treba luknje malo zmanjšati. Enkrat smo prižgali novo kopo v Fršalovši, to je blizu meje s Predgozdnikom. Tedaj sem že hodil v gimnazijo. Tata je pripravil kar lep kup drv, ko bo kopa bokala. Okrog polnoči, ko smo ostali doma že spali, je prišel in me je zbu-

dil: »Francelj, pridi mi pomagat, tako velikega žrela, ko je kopa pregorela do vrha, pa še nikdar ni bilo. Bo treba drva dodatno pripraviti!!« Hitro sem se oblekel in pohitel s tatom do kope. Laterno sva obesila na drevo in z motorno žago podrla nekaj drobnih dreves, jih našagala na kratko in zadelala kopo do vrha. Ko smo to kopo razdri, je dala okrog 30 kvintalov, to je 3 tone oglja.

Pri razdiranju kope je bilo treba kar naprej paziti, da se oglje ni vžgalo. Na grobo smo ga gasili kar z zemljo, smo pa pri nas v kado zraven kopiša po navadi nanесли vodo od doma v barigelci in smo potem gasili oglje tudi z vodo. Popolnoma ugašeno oglje smo naložili v vreče. Po navadi smo skupaj postavili štiri do pet vreč, vmes pa smo pustili prazen prostor, da bi v primeru gorenja oglja, ki je

ušlo naši pozornosti, bila škoda manjša. Ko smo kopo razkopali, je vedno ostalo za kakšen kubičen meter glojn; to so bili ostanki polen, ki so ležali na tleh, na kopišu. Nobena kopa se namreč ni skuhala prav do tal, saj samo kopišče zraka ni prepuščalo. Iz teh ostankov smo napravili mulca. To je bila majhna kopa, vendar smo pustili okrog in okrog pri tleh luknje za vleko zraka, ostalo pa smo pokrili z zemljo. Mulc je po navadi gorel en dan, nato smo ga razdri, vse oglje prebraškali in v vreče med drugo oglje naložili tudi braško, da ni šlo nič v škodo. Ob prodaji oglja je bil takrat vsak dinar pomemben. Med kuhanjem kope je bil čas tudi za kakšne stare zgodbe. Naj vam povem eno! Tam v Planini je ogljaril eden od Čukovih fantov z Malega Polja, Lojze mu je bilo menda ime. Vse je lepo pripravil.

Drva je na roke posekal v eni dolinci, na roke jih je tudi zvekel na kopišče. Kopo je lepo zložil, na tri glide, in še vrh je dodal. Seveda je pri tleh vse z mladim smrečjem zadelal, ostala drva z listjem pokril in z zemljo založil. Nazadnje je kopo prižgal in si rekel: »Dovolj sem se namučil in prepotil. Par ur časa imam, preden bo kopa bokala. Skočim k Šuničeru v gostilno in spijem dva glaža vina, da se duša malo razvedri!« In je šel. In spil dva glaža pa še dva in dva ... družba se je razživela, da jih nihče več ni štel. Čez nekaj dni se je vrnil v svojo dolinco na toplo kopišče in znova zavihtel sekiro. Pa kaj! Lušno pa se je le imel!

*Franc Kosen - Šuničerski
Križne Gore*

Slovarček

amerikanka: žaga z lepo razporejenimi rezalnimi in čistilnimi zobmi; vlekla sta jo dva človeka, vsak na enem koncu

glid: za dolžino polen na visoko zložena drva v krogu pri kopi

bokajne; kopa je bokala; smo jo zabokali: na kratko nasekana drva za polnjenje stržena kope; ko je pregorela od tal do vrha; napolnili smo luknjo v kopi in jo zadelali

murn: sivorjavkast dim, ki je pomenil, da se kopa lepo kuha
Fršalovše: ledinsko ime na šuničerski kmetiji

laterna: svetilka na petrolej ali svečo

barigelca: lesena posoda za prenašanje vode/vina z naramnicami

glojne: ostanki polen na kopišu, ko se je kopa skuhalo

mulc: majhna kopa iz glojn

braška, prebraškati: drobno, zdrobljeno oglje, ki smo ga od zemlje ločili z gostimi oglarskimi grabljami

MPZ RAZPOTJE COL

Na Colu je kvalitetno zborovsko petje stalnica že vsaj od začetka prejšnjega stoletja. Anton Bajc - Sever, zborovodja in občinski tajnik pod ajdovsko občino, je bil začetnik cerkvenega zborovskega petja. Po malem je tudi skladal, s »svojim« mešanim cerkvenim zborom pa je redno nastopal na srečanjih pevskih zborov Vipavske doline.

V kroniki OŠ Col zasledimo njegovo »pričanje«, da so na takem srečanju zadnjič peli leta 1927 (in zmagali!), po tem datumu pa je italijanska država prepovedala slovensko petje. Navkljub temu se je na vasi občasno še vedno slišala slovenska pesem in nekateri pevci so se za ta »privilegij« Italijanom pustili tudi zapreti. Krize in padci, vzponi in priznanja so sestavni del vsake ljubiteljske dejavno-

sti. Tudi moški pevski zbor Razpotje se temu nihanju ni mogel izogniti. Po precej umirjenih letih delovanja pred prelomom tisočletja so prišla turbulentna in tragična leta v začetku novega tisočletja. Delovanje zbora se je zamajalo, pravzaprav se je pojavilo celo vprašanje o smiselnosti njegovega nadaljnega obstoja.

A nekaj tistih najbolj zagnanih pevcev je še vedno verjelo, da je, navkljub velikemu osipu članov zbora, še vedno možno zbrati dovolj entuziastov, ki bodo nadaljevali z delom. Tudi sam sem bil takega mnenja, ko sem tistega sneženega februarja leta 2010, ko je burja neusmiljeno brila okrog colskih vogalov, sprejel ponujeno mesto predsednika KUD Razpotje Col. Kar precej simbolike je bilo v tistem »norenju« burje!

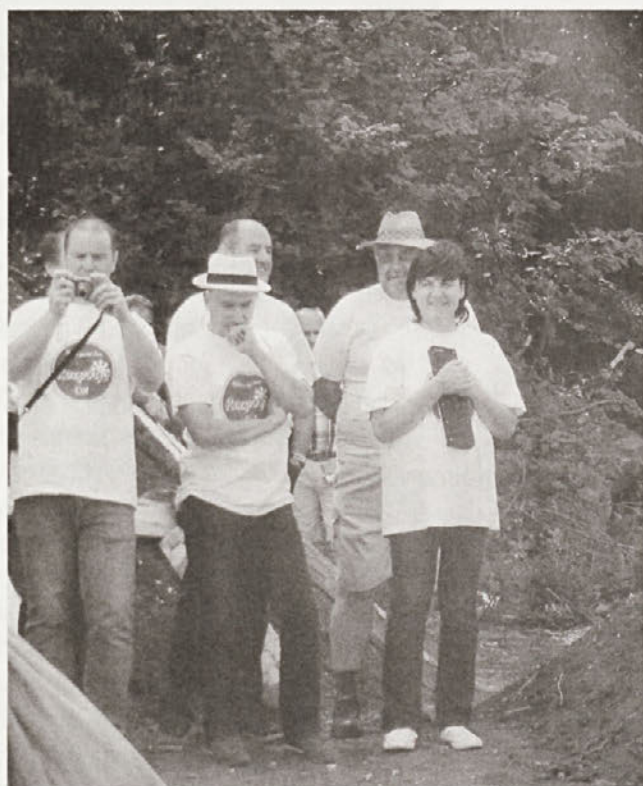
Pravzaprav sem (poleg precejšnjega izziva) čutil do zbora moralno obvezo, saj sem svoj čas v njem tudi sam prepeval. Nekaj mojih (žal že pokojnih) prijateljev je bilo nosilcev »starega« Razpotja, z njihovim odhodom se je zbor krepko zamajal. Problemov in težav

je bilo veliko; od prostorov in časa za vadbo, do števila pevcev. Sam sem glavno težavo videl v tem (ocena je zelo subjektivna – osebna), da niti pevci sami niso verjeli, da bi se iz nastale situacije lahko izvlekli.

Imeli smo veliko srečo, da je takrat zbor vodila zborovodkinja mag. Barbara Kopačin. Navkljub bolezni in oddaljenosti (vozila se je iz Izole) je vztrajala z nami, prenašala naše muhe in se trudila, da bi zbor prilezel vsaj blizu zelene veje. Barbara ima neprecenljive zasluge za to, da je zbor obstal v kolikor toliko funkcionalnem stanju. Pod njenim vodstvom smo imeli nekaj nastopov, gostovanj, a sam osebno tiste prave energije, povezanosti in predanosti zboru pri pevcih nikakor nisem začutil.

Vrstili so se sestanki, dogovori so ostali neuresničeni in prišel je konec leta 2012, ko je bil zbor spet tik pred tem, da preneha z delovanjem. A ponovilo se je, ne vem katerič že: »Dajmo poizkusit še enkrat!« Ponovno sem sklical sestanek, predlogi so padali, med njimi tudi ta, da bi poiskali novega zborovodjo. Kot predsednik sem bil zadolžen, da vzpostavim stike z gospo Loredano Sajovic, s katero sem se dogovoril za poizkusno dobo vodenja nekaj mesecev. Seveda sem ji modro zamolčal marsikatero resnico o takratnem stanju zbora.

Gospa Loredana se je dela lotila z vso vnemo, a je kmalu ugotovila, da o marsikaterem problemu ni bila obveščena. Navkljub temu dejstvu sva bila oba

Zborovodkinja Loredana Sajovic (povsem desno) med pevci MPZ Razpotje na Vseslovenskem srečanju oglarjev na Colu (Foto: F. Trošt)

trdno odločena, da je potrebno z delom nadaljevati in obenem pospešeno iskati nove pevce, pomanjkanje nekaterih glasov se je namreč pokazalo kot zelo velik problem.

Vztrajanje s stisnjenimi zobmi se je izplačalo in po dobrem letu in pol, kar je taktirko prevzela ona, lahko rečemo, da je zbor v kar dobri kondiciji; zelo se je pomladil, z mladimi pevci je prišel tudi nov zagon, nove ideje. Zborovodkinja ima z zborom precej smeje načrte in samo upamo lahko, da ji bodo pevci na njeni poti sledili.

Sam počasi zapuščam predsedniški položaj. Ko boste brali te vrstice, bo predsednik KUD Razpotje Col nekdo drug.

Ko se obračam nazaj, vidim veliko število ovir, ki nam jih je s skupnimi močmi uspelo premagati. Neprecenljive zasluge za to, da je zbor danes na pravi poti, imata predvsem obe zborovodkinji, gospa Barbara Kopačin in gospa Loredana Sajovic. Brez njunega trmastega vztrajanja bi danes o MPZ Razpotje Col govorili v pretekliku. Sam pa bi se iskreno zahvalil Tonetu Podobniku in Janezu Kovšci, ki sta mi stala ob strani v nekaterih, ne najbolj prijetnih trenutkih. Ne morem tudi mimo blagajničarke Marjetke Kobal, ki je brez odvečnih besed skrbela za precej izsušeno društveno blagajno. Marjetka, hvala!

Kdaj pa kdaj bom še prišel pogledat, kako gre »slavčkom« v Razpotju, pobaral jih bom, če so spet »zmagali« na kakšnem nastopu. Vem, da smo zboru vsi skupaj postavili dobre temelje, na katerih bodo lahko gradili nadaljnje delovanje. Verjamem, da ljubezen do petja tudi pri sedanjih pevcih ni nič manjša od ljubezni tistih pevcev v preteklosti, ki so se za, na vasi zapeto slovensko pesem, pustili zapreti.

Lucijan Čiž

*Vesel Božič in
srečno Novo leto*

**VSAK DAN
100 PROIZVODOV V AKCIJI**

**MARKET
PODVELB COL**

FAMA

TUDI Z GLASBO SE SPOMINJAMO

Naj si za začetek izposodim misel Leopolda Stokowskega, ki pravi: »Slikar bo svojo sliko narisal na platnu, glasbenik pa sliko riše na tišini.« Vsako leto znova tudi pri Mešanem pevskem zboru Duri »rišemo« slike. Ob začetku sezone zarišemo pot, kaj s seboj prinese čas, pa je tista neznanka, ki pevsko sezono naredi zanimivo.

Missa Solemnis (André Waignein)

Osrednji projekt letošnjega leta nedvomno predstavlja Missa Solemnis za sopran solo, mešani zbor in pihalni orkester, ki jo je napisal belgijski skladatelj André Waignein (1942).

Lahko rečemo, da je skladateljeva glasbena pot precej tradicionalna. Glasbo je študiral v Bruslju na Kraljevem konservatoriju in v mestu Mons, kjer se je učil solfeggio, zgodovino glasbe, harmonijo, kontrapunkt, trobento, klavir in komorno glasbo. Njegov opus zajema komorno in vokalno glasbo, glasbo za simfonični orkester, predvsem pa se rad posveča ustvarjanju glasbe za pihalni orkester. V svoji zakladnici skladatelj hrani že preko

tristo del, poleg tega je tudi dobitnik več mednarodnih in državnih nagrad.

V začetku omenjena Missa Solemnis je bila napisana leta 2011. Premiera se je odvijala aprila istega leta v stolnici v mestu Aosta (Italija). Gre za delo iz desetih stavkov (*Introduzione, Kyrie, Gloria, Alleluia, Credo, Ave Maria, Sanctus, Pater Noster, Agnus Dei, Ite Missa Est*), ki jim je skupen popolnoma edinstven slog. V maši lahko slišimo nenavadne in nežne elemente, ki, kljub tehniki sodobnega komponiranja, ostanejo zvesti osnovni temi kompozicije. Delo je harmonsko in ritmično raznoliko ter na trenutke drzno, a je maša prav zaradi tega vedno znova spektakularna in privlačna.

Koncerti spomina

Letos mineva sto let od začetka prve svetovne vojne. Ob tej obletnici se je Kulturno društvo Val Isonzo iz Gorice odločilo za izpeljavo mednarodnega glasbenega projekta v poklon vsem žrtvam, ki jih je omenjeni tragični dogodek doletel – ne glede na njihovo vlogo ali na narodno pripadnost. Da je temu res tako, priča tudi mednarodno sodelovanje nastopajočih iz treh držav – Slovenije, Italije in Avstrije –, ki je skupaj združilo kar sto osemdeset nastopajočih. Skupno smo izvedli štiri spominske koncerte. Najprej smo se predstavili v Gorici – kjer nas je, mimogrede, s svojo prisotnostjo počastil tudi skladatelj – nato pa še v Beljaku, na Sveti Gori in v Vidmu. Med nastopajočimi je bilo združenih pet zborov iz vseh treh držav: Mešani pevski zbor Lorenzo Perosi, Goriško zborovsko združenje C. A. Seghizzi, Komorni zbor Grgar Nova Gorica, Mešani pevski zbor Alpe Adria Chor in Mešani pevski zbor Duri Col. Za inštrumentacijo je poskrbel Pihalni orkester Val Isonzo, solo sopran pa je pela Giulia Della Peruta. Dirigent Fulvio Dose, sicer profesionalni klarinetist in stalni dirigent Pihalnega orkestra Val Isonzo, je o projektu povedal slednje: »Ta projekt je meni osebno zelo pomemben, saj so se narodi, ki so sodelovali v prvi svetovni vojni in se borili drug proti drugemu, ponovno združili v kulturnem sodelovanju.«

Ko se kot zbor podajaš v take vode, gre vedno za svojevrstno sestavljanje posameznih elementov. Ogromen in

Utrinki z občinske revije, božične tržnice in občinske proslave ob dnevu samostojnosti in enotnosti (arhiv Mepz Duri)

Levo in spodaj: Zborovske podobe znanih – letni koncert Mepz Duri (arhiv Mepz Duri)

morda najtežji del predstavlja začetno soočanje s partituro. Pri glasbi gre vedno za sozvenenje, a le-tega ni, dokler niso v izvajanje vključeni vsi nastopajoči. Nato morda sledi nekaj skupnih vaj, prvič pa v približni izvedbi delo zazveni šele na generalki. Obdobje med generalko in koncertom je lahko priložnost za nekaj vnovičnih vaj, lahko pa je tudi čas, ko človek pusti, da se stvari »poležejo«. Dan koncerta je navadno obarvan z ugankami, saj kot izvajalec ne veš, kaj pričakovati. Med koncertom se trudiš, da delo izvedeš najbolje kot le znaš, nato pa pride še, tako rekoč, soočanje z realnostjo. Z aplavzom se k sestavljanju doda še zadnji manjkajoči element – odziv publike. Šele takrat lahko dojameš, kako je izvedbo dela sprejelo občinstvo. Waigneinova Missa Solemnis je na vseh štirih koncertih iz poslušalcev izvabila stoječe ovacije. To, da je delo spektakularno in privlačno, pa potrjuje tudi dejstvo, da smo na vseh koncertih zadnji stavek *Ite Missa Est* izvedli še enkrat. Naša

dirigentka Veronika Škedelj je o projektu povedala takole: »Sodelovanje pri projektu Waigneinove *Misse solemnis* je bilo zame prvo-vrstna izkušnja iz dveh razlogov. V prvi vrsti je učenje partiture za vse nas predstavljalo precejšen izziv, saj delo vsebuje precej modernih kompozicijskih tehnik, smo se pa študija lotili zelo resno in bili na začetku koncertov tudi dobro pripravljene na nastop. Poleg tega pa smo imeli priložnost sodelovati v mednarodnem glasbenem sestavu, kar nam je prineslo nova poznanstva in nam odprlo možnosti za sodelovanje pri podobnih vokalno-instrumentalnih projektih tudi v prihodnosti.«

Leto se izteka in marsikdo bi se vpra-

šal, kakšni so načrti za naprej. Tudi za letošnjo sezono imamo narisane skice. Koliko jih bo obarvalo tišino, pa natančno ne vemo niti mi.

Samara Koren

Missa Solemnis – Gorica (arhiv Mepz Duri)

Missa Solemnis – Sveta Gora (arhiv Mepz Duri)

COLSKI GASILCI »NA POMOČ«

Prostovoljno gasilsko društvo (v nadaljevanju PGD) Col deluje že 37. leto zapored. Trenutno imamo vpisanih preko 100 članic in članov ter mladincev. Aktivni smo na celotnem področju Gore. Oprema društva obsega tri vozila ter osebno opremo za gašenje in reševanje pri požarih ter naravnih nesrečah.

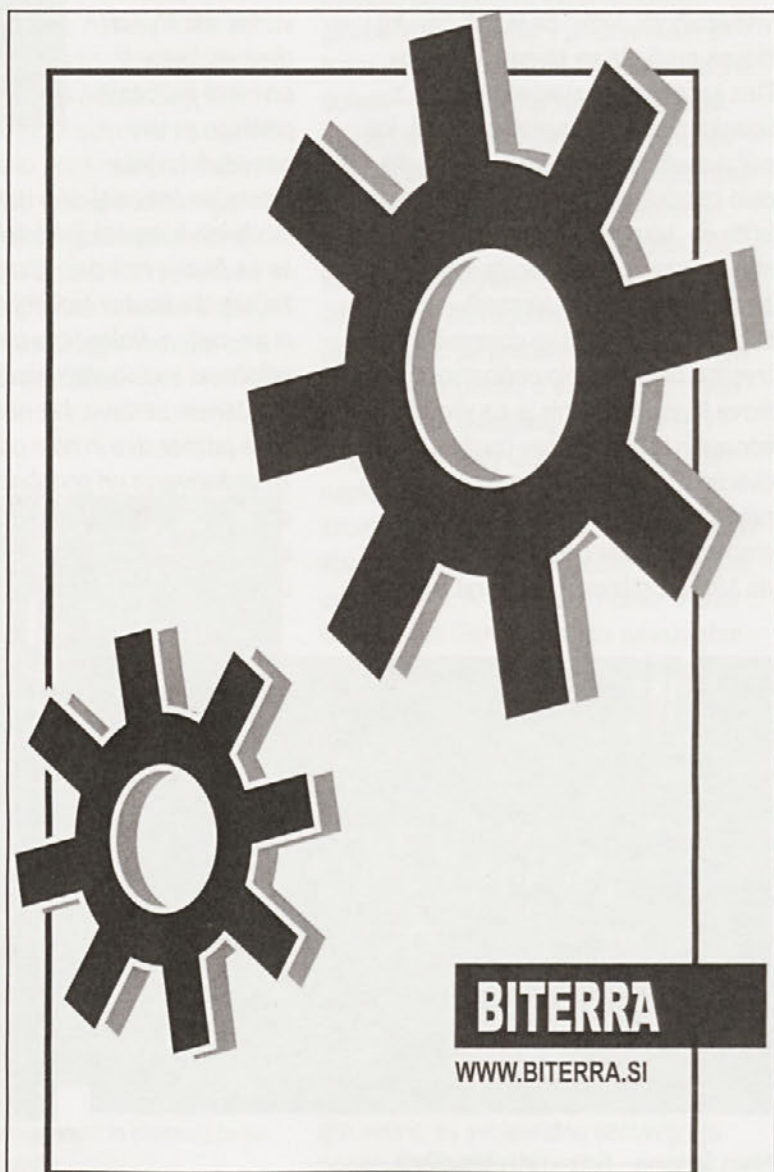
Konec vsakega meseca imamo reden sestanek članstva, da pregledamo opravljeno delo ter naredimo plan za prihodnji mesec. Veliko pozornosti posvečamo mlajšim generacijam, in sicer v obliki mentorstva pri pripravah naših mladink in mladincev za razna tekmovanja. Veseli in ponosni smo, da so na teh tekmovanjih velikokrat zelo uspešni. Prav tako delujemo na področju izobraževanja in usposabljanja z opremo in tehniko, ki jo imamo na razpolago. Del naše tradicije je vsakoletna gasilska veselica in obisk po domovih konec leta, ko vam podarimo koledarje ter voščimo vesele in blagoslovljene božične praznike ter zaželimo srečno novo leto.

Vsem krajanom se lepo zahvaljujemo za darovane prostovoljne prispevke, ki nam omogočajo vzdrževanje opreme ter vračanje kredita izgradnje gasilskega doma.

Še enkrat se Vam zahvaljujem za izkazano podporo in Vas pozdravljam z gasilskim pozdravom: »NA POMOČ«

Predsednik PGD Col

Miroslav Puc

AVTOMATSKI DEFIBRILATOR (AED) REŠUJE ŽIVLJENJA

AED (avtomatski eksterni defibrilator) je naprava, ki se uporablja za ukrepanje ob srčnem zastoju. AED samodejno zazna motnjo srčnega ritma ter skozi srce prizadetega spusti sunek električnega toka (defibrilacija).

Avtomatski defibrilator. Foto: Kristjan Polanc

Naprava je enostavna za uporabo, saj jo ob upoštevanju navodil lahko uporablja vsak. Z avtomatskim defibrilatorjem ni možno škodovati bolniku, na katerega ga namestimo, lahko pa mu rešimo življenje! Avtomatski defibrilator je sestavljen iz ohišja (v katerem je baterija) ter dveh nalepk (elektrod). Največkrat (odvisno od modela) ima defibrilator na ohišju dva gumba – za vklop in za proženje električnega sunka. Vsi avtomatski defibrilatorji dajejo tudi glasovna navodila v slovenskem jeziku.

Sama uporaba defibrilatorja še ne rešuje življenja, je pa zelo koristen in priporočljiv dodatek k temeljnim postopkom oživljanja (masaži srca in umetnemu dihanju).

Zapomni si: Z uporabo AED pri oživljanju lahko rešimo življenje!

Kristjan Bizjak

PUŠKARSTVO
in storitve
Hubert Pregelj s.p.

**Malo polje 12, 5273 Col
tel.: 05 36 68 063, 041 432 514**

**TRGOVINA HUBERT
PE AJDOVŠČINA
Goriška c. 23b, 5270 Ajdovščina
tel.: 05 366 20 99**

ZAMBIJA - DEŽELA NASPROTIJ

Lansko leto na martinovo sem se skupaj z Jasno Savič, Tadejo Brecl in Špelo Resnik preko Sekcije za tropsko in potovalno medicino odpravila na trimesečno humanitarno medicinsko odpravo v Zambijo, v vasico Nangoma. V tamkajšnji misijonski bolnišnici smo delale in pomagale po svojih najboljših močeh.

Po dolgih mesecih priprav in zbiranja sredstev za odpravo smo 11. novembra končno krenile na pot. Od domovine smo se poslovile z nekaj krepkimi sunki burje. Občutki veselja in navdušenja so se mešali z negotovim pričakovanjem neznanega. In čeprav se je naša odprava šele začinjala, smo čutile veliko olajšanje. Uspelo nam je! Kar je bilo še pred kakšnim letom in pol le velika želja, se je dejansko dogajalo.

Zambija je država na jugu srednje Afrike, njena površina je več kot 36-krat večja

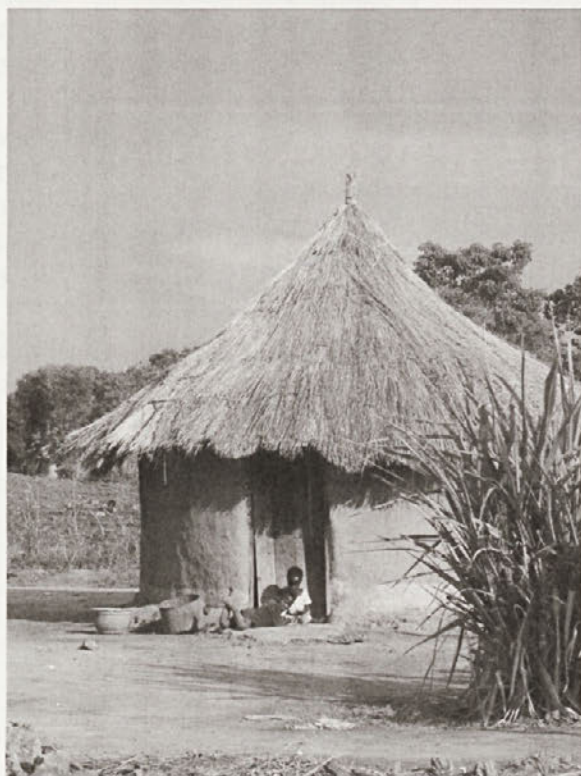
od Slovenije. Meji na kar sedem držav: Angolo, demokratično republiko Kongo, Malavi, Tanzanijo, Mozambik, Zimbabve in Namibijo. Površje Zambije je dokaj uravnana planota, visoka 1.000 – 1.500 metrov. Gre za zelo redko naseljeno deželo in porazdelitev prebivalstva po pokrajinah je zelo neenakomerna. Največ ljudi živi na območju glavnega mesta in na severozahodu Zambije, kjer je zemlja bogata z bakrovo rudo (Zambija je peta največja proizvajalka bakra na svetu). Največja značilnost dežele so zagotovo

Viktorijini slapovi ali »oa-Tunya« – »dim, ki grmi«, tako jim pravijo domačini.

Naš prvi stik z Afriko je ublažila Damjana (slovenska zdravnica, ki je nekaj let živela in delala v Zambiji), ki nas je pričakala na letališču in nas potem tudi lepo sprejela na njenem domu, v glavnem mestu Lusaki. Tam smo namreč ostale še en dan, da smo nakupile zdravila in živila, ki niso bila na voljo na naši končni postaji. Presenetile so nas visoke cene predvsem mleka in mlečnih izdelkov, ki so celo višje kot pri nas. Uredile smo tudi vse potrebno za elektriko in internet, menjale dolarje v zambijske kvače ... Naslednji dan smo končno krenile proti Nangomi. V Lusako

nas je prišel iskat Freddy, ki je šofer in hišnik misijonske bolnišnice. Nangoma je od Lusake oddaljena dobrih sto kilometrov in cesta do tja je skoraj popolnoma ravna. Na levi in desni pa so sem ter tja vidne hišice iz blata, pokrite s slamo. Ob prihodu v našo hišo smo bile prijetno presenečene, saj je bila precej večja, kot smo pričakovale, in zahvaljujoč prejšnjim odpravam v zelo dobrem stanju. Kmalu smo ugotovile, da nimamo vode. Na pomoč nam je priskočila prijazna soseda in nam odstopila nekaj dragocene tekočine. Naslednje jutro nas je navsezgodaj prebudil curek vode, ki je pričel teči iz pipe. Z velikim veseljem smo začele polniti vse posode, ki so nam prišle pod roke, vse dokler curek vode ni po kakšne pol ure usahnil. Po nekaj dneh v Nangomi smo se popolnoma izurile v tem opravilu. Zvečer smo pustile pipe odprte in okrog pete ure zjutraj, ko so prve kaplje padale na dno praznih posod, smo vstale in napolnile posode z vodo. Kljub zgodnji uri in zaspanosti smo bile vesele, da smo lahko dopolnile zaloge vode. Električna je bila v nasprotju z vodo na voljo skoraj ves čas. Naše domovanje smo si delile s številnimi predstavniki živalskega kraljestva.

Z misijonskim delom v Nangomi je že leta 1977 pričel slovenski misijonar Stane Rozman. Skupaj z njegovimi sodelavci je tam zgradil pekarno, šolo za gospodinje in mizarje z domom za učenke in učence, sirotišnico, prašičjo, kravjo in kurjo farmo ... Danes uspešno deluje le

Tipične hišice. Foto: Tadeja Brecl

še bolnišnica, ki pokriva področje z okrog 78.000 prebivalci. Misijonska bolnišnica Nangoma obsega Nzimo (ginekološko – porodniški oddelek s 26-mi posteljami), Chifuntu (ženski in moški oddelek, vsak s 16-mi posteljami ter otroški oddelek z 12-mi posteljami), out patient department (oddelek, kjer clinical officerji pregledujejo paciente, predpisujejo terapijo, nekatere izmed njih pa napotijo v bolnišnico) in ambulanti, kamor prihajajo HIV pozitivni pacienti ter pacienti s tuberkulozo. Z Jasno (zdravnico) sva največ časa preživel v Chifuntu. Vsakodnevno sva se srečevali z bolniki s HIV-om, malarijo, hepatitisom, tuberkulozo, s podhranjeni-

Utrinki iz bolnišnice. Foto: Tina Kovšca

Jutranje skupinsko fotografiranje pred začetkom dela. V ozadju hiša, v kateri smo stanovale. Foto: Tina Kovšca

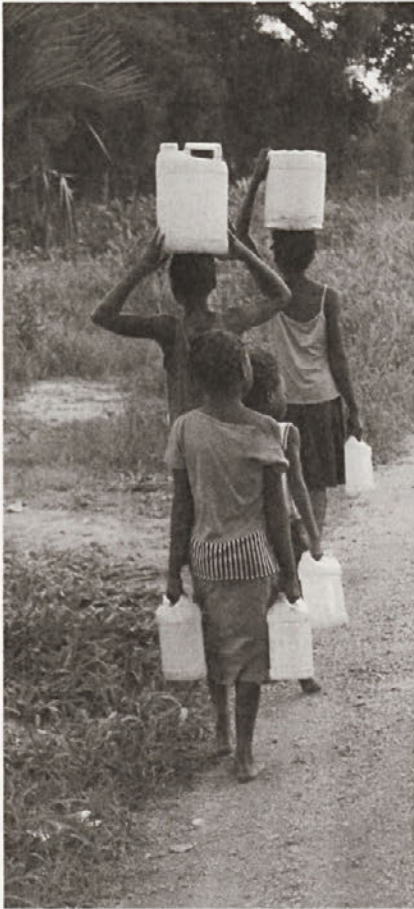
mi otroki. V veliki večini je šlo za proteinsko podhranjenost, (ko otrok s hrano dobi dovolj ogljikovih hidratov - večinoma v obliki nšime ali ovsene kaše - vendar zaužije premalo beljakovin). Ti otroci so imeli značilne napihnjene trebuščke, drobne okončine z oteklina stopal in obraza, tanke lase, različne spremembe na koži in pogoste okužbe zaradi oslabiljene imunske odpornosti. Velik del otrok v bolnišnici so predstavljali tudi otroci s poškodbami; z zlomi, ugrizi kač

Glavna tržnica v Nangomi, ki smo jo obiskovale večkrat tedensko. Foto: Tina Kovšca

in z opeklinami. Zlomi kosti so bili najpogosteje posledica padca z drevesa. Zaradi skromne in enolične prehrane imajo tamkajšnji otroci bolj krhke kosti, ki se ob padcih kaj hitro zlomijo. Otroke so v bolnišnico velikokrat pripeljali sorodniki in ne starši, ker so bili ti

že pokojni oziroma hudo bolni (navadno AIDS in tuberkuloza). Jasna je opravljala vizite, sprejemala paciente, asistirala v operacijski dvorani ..., sama pa sem vsakodnevno skrbela, da so bile rane očiščene in previte, delila terapijo, merila vitalne funkcije, nastavljala intravenske kanile, jemala kri za preiskave, vstavljala urinske katetre, odkrivala nove bolnike, okužene s HIV-om. Z veliko improvizacije sva poskušali poskrbeti za bolnike po najboljših močeh. Velikokrat je primanjkovalo najosnovnejšega materiala (zaščitnih ter sterilnih rokavic, fiziološke raztopine, razkužil, brizg, povojev, delujočih termometrov, merilcev krvnega tlaka itd.) in pogosto ni bilo mogoče narediti najosnovnejših preiskav krvi, ker aparati niso delovali. Tudi vode ni bilo. Stvari, ki so pri nas kar nekako samoumevne in

Med vsakodnevnimi opravili. Foto: Tina Kovšca

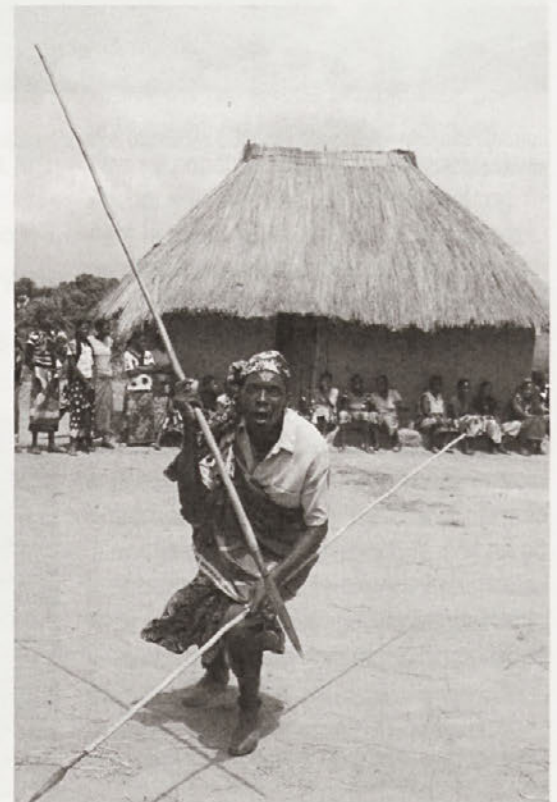
so vedno na razpolago, tam enostavno ni bilo. Večina bolnikov ni razumela in ne govorila angleško, zato smo se morale z njimi sporazumevati v njihovem lokalnem jeziku, nyanji (s pomočjo nekaj besed, ki smo se jih naučile), velikokrat pa so nam na pomoč priskočili zaposleni ali študentje. Če ni šlo drugače, smo si pomagale s pantomimo. Babici Špela in Tadeja sta večino časa preživeli v Nzimi, kjer sta se srečevali z nosečnicami, ki so imele zdravstvene težave, s porodnicami, otročnicami, novorojenčki (zdravimi in bolnimi) in z ginekološkimi bolnicami. Kako je roditi v Zambiji? Zelo spodbujajo porode v porodnišnicah, zato pride večina žensk, ki so doma v bližini Nangome, s popadki naravnost v porodno sobo. Za tiste nosečnice, ki so doma daleč stran in se odločijo roditi v porodnišnici, imajo prav posebno hiško, kjer čakajo

na začetek poroda. Nosečnice pridejo roditi v spremstvu žensk, ki so jim blizu, te zanje zelo lepo skrbijo. S seboj naj bi porodnice prinesle sponko za popek, sterilne rokavice, vedro, brisačo, 2 čitengi (kos blaga, ki si ga ovijejo okrog pasu ali pa ga uporabijo kot odejo), čistilo Jig, vedro, vsa potrebna oblačilca za novorojenčka, čeprav si mnoge tega ne morejo priskrbeti. Kadar porod normalno napreduje, porodnico pustijo samo, vkolikor pa pride do zapletov in posledično hudih bolečin, mora biti tiho in sodelovati. Če ji to ne uspe, je deležna grobih besed, včasih celo udarcev. Ženska takoj po porodu vstane,

Tradicionalni ples plemena Tonga s sulicami na pogrebu. Foto: Tina Kovšca

se obleče in odkoraka na oddelek, kjer kljub bolečinam spretno zleze na zelo visoko posteljo. Presenetljivo pogosta je prisotnost poporodnih krvavitev. Izvedele smo, da za pospešitev poroda uporabljajo domači zvarek iz divje okre, aloe vere in še nekaterih avtentičnih rastlin, katerih imen nismo razumele. Popadki postanejo po uporabi tega, njim zelo ljubega napitka oz. Mazila, zelo močni, maternica se prehitro utruji in se po porodu ne krči dovolj hitro in učinkovito. Zlagala bi se, če bi rekla, da smo se prve dni iz bolnišnice vračale vesele ter polne energije. Vsi prizori so nas enostavno ganili in nemogoče je ostati ravnodušen. Veliko je smrti tako odraslih kot tudi novorojenčkov. Hudo je, ko vidiš, da bolniku zaradi nemožnosti dobave določenih zdravil, izvedbe določenih preiskav in tudi zaradi neznanja enostavno ne morejo pomagati. Ker imajo vrachi prednost pred zdravnikom, pridejo bolniki navadno v bolnišnico zelo pozno, ko je njihovo zdravstveno stanje že zares slabo. Ves čas bivanja v Nangomi so nam družbo delali tudi otroci, ki so nas vztrajno opazovali skozi okna naše hiše, vedno

znova so prosili za barvice in papir ter povsod hodili z nami. Na tržnici so nam pomagali barantati za cene nšime, manga, okre, paradižnika in pazili, da nismo dobili »bigger prices for muzungu« (višje cene za belce). Otroci so nam pokazali tudi pot na goro, ki v bistvu ni prava gora, ampak le manjša vzpetina, na kateri je oddajnik, z nje pa je lep razgled na širšo savano. Skupaj z otroki smo kmalu po prihodu v Nangomo - ko se je ravno začevala deževna doba - za hišo tudi posejale motovilec in bučke.

V glavno mesto smo se odpravile enkrat na mesec, da smo podaljšale vize, kupile zdravila in material za bolnišnico ter živila za nas. Običajno smo iz Nangome

krenile v petek s prvim mini busom oz. kombijem. Tam ne velja nikakršen vozni red in kombiji nimajo nikakršnih oznak, ki bi govorile o smeri vožnje. Odhod je takrat, ko je kombi vsaj do polovice zaseden. Ob približevanju postaji (ki seveda ni označena) sprevodnik glasno vpije smer vožnje, nato pa skoči s kombija in pogleda, če je v okolici kakšen potencialni potnik. Voznik pa ves čas vztrajno hupa. Kombi je tako kaj hitro zaseden do zadnjega kotička. Sedež si navadno delita dva potnika. Pod noge navadno dobiš še velike vreče nšime in tako si za slabe dve uri primoran nepremično sedeti. Poudariti velja, da je vozniško dovoljenje mogoče kupiti tako rekoč

skorajda vsepovsod. Tako torej dejstvo, da je bila vožnja s kombiji prvovrstna in na momente prav adrenalinska, ne preseneča preveč.

Zambija je dežela nasprotij. Na eni strani materialna revščina, na drugi strani duhovno bogastvo. Nešteto je bolečin in solza, a še več je nasmehov, plesa in petja. Srečaš se z nepredstavljivo revščino, vendar odideš z nepredstavljivim bogastvom. O sebi, življenju in njegovih prioritetah se naučiš veliko.

Ema Fouča

Gostilna Tratnik

Vabimo vas v našo gostilno,
kjer vas bomo pogostili s
tradicionalnimi kračami in bogračem
ter razširjeno ponudbo drugih specialitet...

Delovni čas:

torek - četrtek 10h - 22h

petek - sobota 10h - 24h

nedelja 10h - 22h

ponedeljek - zaprto

Col 17, 5273 Col, tel.: 05 996 79 99

www.gostilnatratnik.si

ZDA, DEŽELA, KJER SE CEDITA MED IN MLEKO

Dve mladi dekleti, doma iz Žagoliča, nekje na letališču v ZDA lovita svoja 20 kg težka nahrbtnika. Prvič čez ocean, v deželo, o kateri sta slišali že veliko lepega in manj lepega, zatopljeni vsaka v svoje misli in svoje skrbi. Samo da prideva v Kolorado! In res sva prišli. Hostel v majhnem mestecu je postal najin novi dom, družinski adrenalinski park na vrhu hriba najino novo delovno mesto, sostanovalci z vsega sveta pa najina nova, ameriška družina.

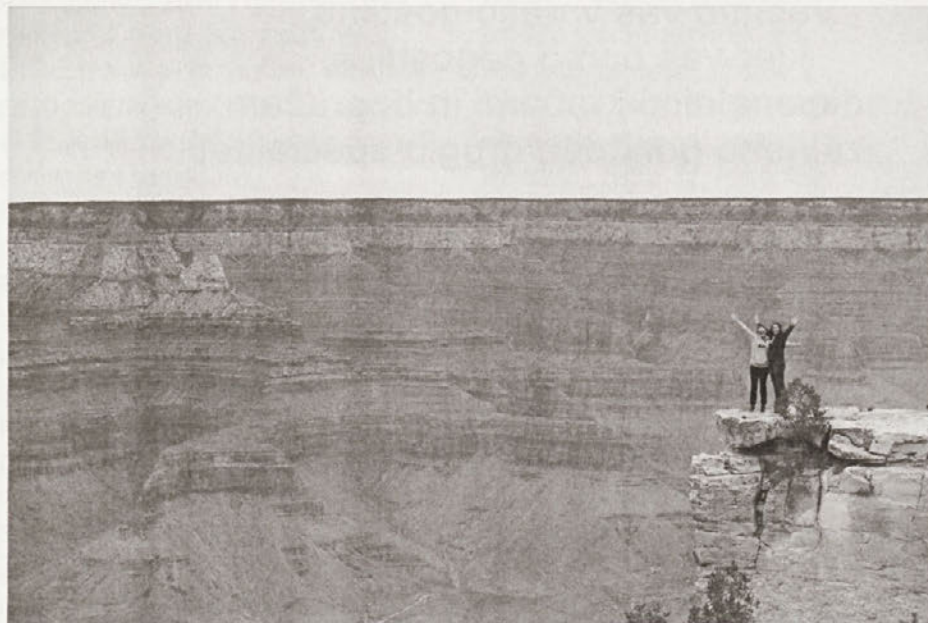
V začetku letošnjega poletja sva se s Tjašo Pregelj odpravili na 3-mesečno delo v Kolorado, v jeseni pa še na 1-mesečno potovanje po zahodni obali ZDA. Do prvega cilja naju je ločilo čez 4000 milj in 15 ur letenja. Letališče v Denverju naju je obdarilo z lepim razgledom na koloradske gore. Ker sva prispeli zvečer, avtobusni prevoz pa imeli šele zjutraj, sva noč preživel kar v letališki kapeli. Udobna preproga in 10 zapovedi na steni so nama dajale vtis varnega zatočišča. Naslednje jutro sva si, kot se spodobi, privoščili pravi ameriški zajtrk. Jajca, sla-

nina, ameriške palačinke in litri kave so se nama zdeli prava poslastica, vse se je kar topilo v ustih. Kmalu sva ugotovili, da se v ZDA vsa hrana »kar topi v ustih«, zato sva si v izogib rezervaciji dveh povratnih sedežev na letalu za vsako večino preostalega časa kuhali kar sami. Pod večer sva se preko visokih prelazov in mimo prelepih rdečkastih gora pripeljali v Glenwood Springs. To je majhno mestece na zahodu Kolorada, ki leži na 1756 m nadmorske višine, skozenj pa teče reka Kolorado. Ima naravni toplotni vrelec, ki so ga spremenili v toplice, predvsem pa

nešteto čudovitih pohodniških poti, ki sva jih kar precej raziskali. Kolorado je edina država v ZDA, ki v celoti leži nad 1000 m nadmorske višine. Včasih ji pravijo kar »ameriška Švica«, saj je izredno hribovita država, z veliko vode in gozda, ima pa tudi svoje puščavske predele. Ljudje so ponosni na to, da so »hribci« in se radi obujejo v kavbojske škornje, si nadenejo usnjen klobuk ter zaplešejo ob country glasbi. V bližini Glenwood Springsa se nahaja mesto Aspen, znano predvsem po mondenih smučiščih, kar prinaša zasoljene cene po vsej dolini. Ljudje v Glenwoodu večinoma živijo v montažnih hišicah, za katere si ne predstavljam, kako jih v zimskih časih ogrevajo, njihove verande pa so čez vse leto (pre)bogato okrašene kot naše hiše v božičnem času. Za razliko od deževnega poletja doma je bilo nam peklensko vroče, saj so se temperature čez dan dvignile skoraj do 40 °C, a proti koncu septembra je že rahlo zasnežilo.

Ko si deliš dom še z dvajsetimi ljudmi z vsega sveta ...

Življenje v hostlu je zagotovo posebna izkušnja. Kotiček zase in za svoj ljubi mir sem težko našla, saj sem si sobo delila še z desetimi dekleti, v hiši pa nas je stanovalo čez dvajset. Skupno kuhanje nacionalnih specialitet, učenje kitajskih pesmic, spoznavanje različnih kultur in

Mogočni Grand Canyon. Foto: Jerneja Tratnik

običajev, to so izkušnje, ki pa ostanejo za vedno in odtehtajo tudi kakšno slabo plat. Besede svetovne popotnice, ki je par dni bivala v hostlu, so se me še posebej dotaknile. »Pri potovanju so pomembni odnosi. Ne toliko stvari, ki si jih videl in doživel, ampak odnosi, ki si jih vzpostavljaj na poti.« In to je zagotovo del, ki ga pri bivanju v hostlu ne izpustiš. Prijatelj iz Srbije je rekel, da je to njegova priprava na »real life«. Kuhaj sam, peri sam, delaj 50 ur tedensko in poskušaj ostati ob vsem tem še dobre volje in prihraniti nekaj energije za družinsko življenje. Poleg prebivalcev iz Rusije, Belorusije, Kazahstana, Kitajske, Ukrajine, Srbije, Uzbekistana, Turčije in Slovenije nam je družbo delalo še nekaj domačinov, ki so si svoj dom ustvarili kar tu. Gospo, ki smo jo klicali kar »mama Donna«, je življenje še posebej zaznamovalo. Zmagala je v boju proti odvisnosti od drog, prebolela raka, ločitev, pred kratkim pa, po desetih letih, še zapustila novega partnerja in njegovo družino. Njena največja ljubezen so njeni trije otroci, ki pa jih lahko zaradi visokih stroškov letenja obišče le enkrat letno. Še posebej je ponosna na svojega sina, ki je v ameriški vojski. Hostel je zanj dom, skrb za vse nas pa nova življenjska priložnost, njeno »zdravljenje« za vse hude pretekle izkušnje. Z nami je živelo še par hišnih hipijev, ki redno kadijo travo, živijo od socialne pomoči in občasnih gospodarskih del. Preden sem jih uspela spoznati, sem bila polna predsodkov, a ko z njimi živiš, ugotoviš, da so tako dobrosrčni in pristni, vsakdo pa ima za sabo zanimivo in bogato življenjsko zgodbo. Hostel je poceni bivališče in tako je z nami živelo še nekaj mladih Američanov z vseh koncev, ki so odšli od doma in si delo poiskali v tem mirnem kraju. Tudi njihove zgodbe so za nas nenavadne, večinoma prihajajo iz razbitih družin, pogosto imajo bogato zgodovino eksperimentiranja na vseh področjih. Zanimiva mi je zgodba 22-letnika, ki je bil poročen, a je že ločen, že 5 let živi na svojem, je prepotoval celo Severno Ameriko, ima svoj mini kombi, denar služi s trgovanjem, v

Bobnanje na plaži v Los Angelesu. Foto: Tjaša Pregelj

preteklosti tudi z ilegalnim, kar ga je stalo 6 mesecev zapora. Njegova življenjska vizija je potovati in ustvarjati glasbo. Na obisk v hostel je velikokrat prišel tudi сосед, ki mi je s ponosom pokazal svoje brazgotine: »Moj oče je bil marinec in me je vedno vzgajal v borbenem duhu. Tukaj me je ustrelila bivša žena in to s pištolo, ki sem ji jo jaz podaril. K sreči je bila to le bolj igračka in sem si metek kar sam ven izpulil. Tukaj me je zaboljela skupina Mehičanov, bil sem ob nepravem času na nepravem mestu. Tale je nastala po pretepu s skupino Srbov, ki so prišli v mesto in smo v baru skupaj pili.« To je le nekaj najbolj zanimivih zgodb, ki so me nagovorile v tem malem mestecu. Seveda niso vse take, vendar je življenje tu precej drugačno kot pri nas.

»Making people smile!«
To je bil slogan moje poletne službe. Ker se brez denarja ne pride daleč, sva si s Tjašo poletno delo poiskali v majhnem zabaviščnem parku na vrhu hriba nad mestom. Vsak dan sva se v službo odpeljali z gondolo, kjer sva ljudem, skupaj z ekipo zaposlenih, poskušali pričarati nepozaben dan, poln smeha in zabave. Pritiskanje gumbov, ki poženejo vlakec smrti ali gromozansko gugalnico čez prepad, zna biti utrujajoče, vsekakor pa vsakodnevno srečevanje ljudi z vsega

sveta in ček vsake štirinajst dni poplača kaplje znoja. Zanimivo je videti Amišinje, ki se v značilnih dolgih krilih sprehajajo po parku, in njihove bradate može z naramnicami in pletenimi hlačami, mlade ameriške družine z veliko otroki, Mehičane, ki ne govorijo najbolje angleško, pa tudi Slovence sva srečali. Delo je v Koloradu veliko lažje najti kot pri nas doma, tudi plače so višje, vendar ... Najemnine za stanovanja so visoke, univerzitetno šolanje ni brezplačno, tudi zdravstvo ni financirano s strani države v tolikšni meri kot pri nas. Npr. rentgensko slikanje modrostnega zoba stane 300 \$, operacija le tega pa 700 \$. Če resno zbolíš, so cene še veliko bolj zasoljene. Študentje si po končani srednji šoli velikokrat vzamejo leto pavze preden gredo študirat, v tem letu pa delajo, da zaslužijo vsaj za prvo leto študija. Cene študija se tu vrstijo od 700 \$ na semester, za malo kvalitetnejše šolanje pa tudi 20.000 \$ in več. Razkorak med bogatimi in revnimi je tu še bolj opazen. Američani so večinoma nezadovoljni s svojo vlado, navadni delavci pa tudi po uradni upokojitvi še trdo garajo za lastno preživetje.

Tako drugače.

Hrana. Kje je domače zelje, kje je potica, goveja juha, domača jajca in še in še ... Kje je smetana za kuhanje, kvas, dobra

Potovalna ekipa pri znamenitem mostu Golden Gate. Foto: iz arhiva Jerneje Tratnik

kava?! Vse instant, vse presladko in preslano, polno umetnih okusov. Sestavin, da bi nekaj skuhal sam, skoraj ne najdeš. Imajo pa odlični sladoled, včasih se prileže tudi kakšen dober krof ali pita. Vsa zahvala za vsaj kakšno dobro jed v ZDA gre vsekakor Mehičanom, če pa znaš skuhati dobro »pašto« ali celo lazanjo, si največji car, saj je italijanska kuhinja v ZDA zelo cenjena.

Odhod od doma. Kot sem že omenila, študij stane veliko denarja, starši, ki si to lahko privoščijo, začnejo za študij otrok varčevati takoj po njihovem rojstvu. Tako se večinoma pri rosnih 17-ih letih mladi preselijo s »cimri« v manjša stanovanja in začnejo delati ter študirati. Domov se vračajo za večje praznike. Živeti pri starših, ko si star čez 20, je za Američane že skoraj sramotno, saj si tako popolnoma odvisen od njih in ne moreš početi, kar si sam zaželiš. Američani se v življenju preselijo po 10-krat in več. Včasih se zdi, da morajo mladi v tej deželi odrasti prezgodaj, kar se odraža v splošni kulturi, ki tudi na ta račun dopušča veliko več svobode kot naša. Ko prvič spoznaš povprečnega Američana, si navdušen, saj so zelo odprti, hitro stopiš v kontakt z njimi, ko pa poskušaš z njimi vzpostaviti bolj globok odnos, nastane prepreka. S časom spo-

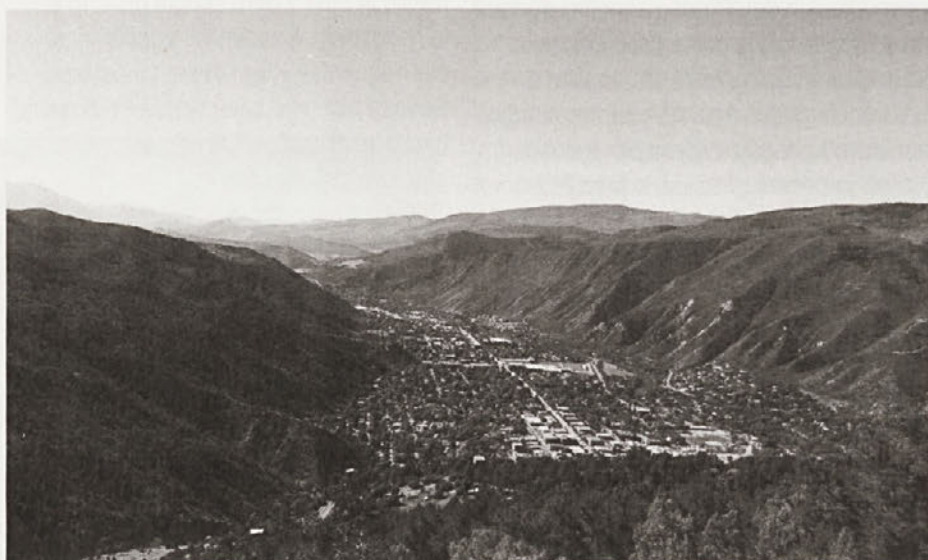
znaš, da v večini nimajo dobrih prijateljev ali pa da je njihova definicija le tega precej drugačna od naše. Težko jim je vzpostavljati bolj intimne odnose in se iskreno pogovarjati, njihova odprtost postane le površinska. V nekaterih primerih se zgodi ravno obratno, v odnosu postanejo posesivni in se hitro navežejo na nekoga, ki jim posveti le malo pozornosti. Najbolj nenavadno se jim je zdelo, kako se lahko s Tjašo pozna že od otroštva in se še vedno druživa. »Ali se res nista nikoli preselili? Že vse življenje živita v kraju,

kjer je samo 100 ljudi? Tudi če študirata drugje, še vedno vsak vikend prihajata domov?«

Poroči se mlad. Američani se radi poročajo mladi. Spontane odločitve za poroko v Las Vegasu in skupno življenje po par mesecih zmenkov so tu kar pogosta praksa, 16-letnice, ki zanosijo ob nezadržitem spolnem odnosu pa tudi nič nenavadnega. Zakon na žalost velikokrat traja le par let, tako da so tu večinoma ljudje poročeni najmanj 2-krat v svojem življenju. Tu najverjetneje najbolj trpijo otroci, ki največkrat romajo od enega starša do drugega, brez zavedanja, kje je njihov pravi dom. Krog se ponavlja tako, da se nove generacije spet mlade in brez premisleka poročajo, imajo otroke, nove partnerje itd. Mogoče tudi zaradi tega Američani niso tako zelo navezani na svoj dom, na svojo hišo in okolje in se zato lažje in pogosteje selijo.

Ko postaneš že na pol Američan in padajo že ženitvene ponudbe za zeleno karto ...

Šment, ravno takrat moraš oditi. Trije meseci so minili, solze so z vseh lic tekle v potokih, a obljube, da pridejo na Col obiski iz Amerike, sva vzeli zares. Ker smo bili z ostalimi Balkanci še vedno znani kot ena velika država Jugoslavija, se nama je na najinem 1-mesečnem potovanju pridružila še Vedrana iz

Razgled iz adrenalinskega parka na Glenwood Springs. Foto: Jerneja Tratnik

Republike Srbije. Za slovo smo spekle še burek in evropske palačinke ter se podale na 27-urno avtobusno vožnjo do San Franciska v Kaliforniji. Dokler izlet samo planiraš, se ne zavedaš, da je v ZDA vse tako daleč! V Sloveniji se pokrajina spreminja skoraj iz kilometra v kilometer, npr. v Utahu in Arizoni pa lahko le opazuješ kamnite tvorbe, ki se ti zdijo zanimive eno uro, nato pa vidiš, da se vse tako neskončno ponavlja. San Francisco pa je mesto zase. Po mojem mnenju najlepše mesto na zahodu ZDA, s prelepo oceansko obalo, strmimi ulicami, odličnimi javnimi prevozi, morsko hrano in z mogočnim mostom Golden Gate. S svojo lepoto te očara tudi Alcatraz, otok, znan po enem najbolj strašljivih zaporov v ZDA. Teden je hitro minil in že smo se 12 ur vozile do Las Vegasa, mesta, ki nikoli ne spi. Ugotovile smo, da čez dan le malce zaspi, saj se mora tudi ta žurerska meka enkrat odpočiti. Mesto je zgrajeno sredi puščave, temperature čez dan so ekstremno visoke, ulice umazane, z veliko brezdomci, ki na inovativne načine (»Družino so mi ugrabile ninje, prosim darujte za njihovo osvoboditev« ali »Samo pivo bi«) prosijo za kakšen dolar. Ponoči mesto oživi, prižge se na milijone lučk, ljudje vseh starosti pa se zapodijo v igralnice, kjer se čas ustavi. Mesto si je zanimivo ogledati, ampak če tu ostaneš več kot par dni, se zna zgoditi, da ostaneš brez denarja. V ZDA najdeš veliko čudovitih naravnih parkov, ki pa so kar precej oddaljeni drug od drugega, zato za ogled le teh navadno potrebuješ avtomobil. Ker smo potovale z avtobusi, smo se odločile, da si ogledamo najbolj dostopnega in mogočnega, Grand Canyon. Ta je zares skrivnosten, bogat z zgodovino reke, ki ga je oblikovala, in Indijancev, ki so nekoč sobivali z njim. V Las Vegasu naju je zapustila najina srb-ska prijateljica in zadnji del potovanja sva s Tjašo nadaljevali sami. Obiskali sva še Los Angeles, ki je zelo umazano in prenaseljeno mesto, kjer je toliko priseljencev, predvsem Azijcev in Mehičanov, da redkokje na ulici sploh še slišiš angleški

Sostanovalci hostla, zbrani na verandi. Foto: iz arhiva Jerneje Tratnik

jezik. Brezdomci si pod večer pred vrati svetovnih bank zgradijo svoje male hišice iz kartona in blaga, mesto je predvsem ponoči zelo nevarno in človek se v njem ne počuti najbolj prijetno. Misli bi si, da je Hollywood kot najbolj znan del mesta kaj drugačen, a se razen, da je bolj turističen, od preostalega mesta ne razlikuje prav veliko. Zanimiv del je plaža, kjer se ljudje zbirajo v tako imenovanih »drum circles«, kjer v krogu igrajo na bobne in si s pomočjo norih gobic in marihuane pričarajo ekstatična doživetja. Vsake toliko časa jih prežene policija, a najbolj zagretili to ne zmoti. Še zadnji del poti je bil San Diego, pravo pravljico mesto, kjer sva za dva dni odložili težak nahrbtnik, se oblekli v kopalke in se z veseljem podali v metrske valove in topel Pacifik. Potovanje in odhod iz varne cone udobja domače države zagotovo pusti poseben pečat. Vse tisto, kar imaš doma, ti z leti postane preveč poznano in nezanimivo, stvari preveč samoumevne in sanje visoko leteče. Vsak, ki ga srečaš na poti, nosi svojo zgodbo in kot človeka z zgodbo te poskušajo spoštovati in imeti radi na svoj način tudi ostali. Vsakemu, ki ga srečaš in se nanj navežeš, podeliš košček srca in težko se je posloviti. A ko se posloviš, si obljubiš, da se zopet srečaš. Ko sem prišla domov, pa so se mi zdale najbolj

prisrčne besede stare mame, ki je rekla: »Ma sej n bste šle več, anede?« Tega ji seveda nisem mogla obljubiti, sem ji pa morala iz srca priznati, ja, doma je najlepše.

Jerneja Tratnik

ALPINISTIČNA ODPRAVA PATAGONIJA 2013

Prvič je vedno najlepše ... Verjetno je še prezgodaj za take sodbe, a občutek je le občutek ... Patagonija, dežela na robu sveta, Ognjena zemlja, na skrajnem jugu Južne Amerike. Prvovrstni alpinistični cilj, za katerega se alpinist podredi treningu in si prilagodi urnike.

Cerro Torre v jutranjem soncu, po 1. bivaku. Foto: Dejan Koren

Sprva smo se trojica primorskih alpinistov, jaz, Dejan Koren iz Vipave ter Nejc Kurinčič iz Tolmina, zagledali v še nepreplezano 1500 m visoko vzhodno steno Cerro San Lorenzo v severni Patagoniji. Gora leži na meji med Argentino in Čilom in je ena tistih, ki alpinistične obiske šteje na prste, strmi vzhodni zid pa je do sedaj odbil vse poskuse. Le Nejčeva poškodba rame mesec dni pred našim odhodom je preprečila, da bi to goro, ki smo jo sanjali eno leto, dejansko videli in poskušali najti linijo, ki bi nas spustila preko vzhodne stene. Zaradi karakteristik gore, geografske oddaljenosti in težkih logističnih pogojev sva se z Dejanom odločila, da v dvoje ne poskusiva. Odločila sva se za lažje logistično dostopno chaltensko Patagonijo, kjer kraljujeta legendarni Cerro Torre ter njegov višji sosed Fitz Roy.

23. 10. se tako s soplezalcem Dejanom odpraviva v Benetke na letališče, letalo Iberie naju prestavi v Špansko prestolnico, od tam pa na Florido, v Miami. Na letalu spoznava nekaj sopotnic, ki so bile začuda kar Slovenke. Pogovori z njimi na miamiški carinski kontroli varuha meja obljubljeni dežele tako zmoti, da nama v nekaj minutah pokaže vso negostoljubnost, ki jo premore. Nato pa po deveturnem neuspešnem pridiganju mormonskih

Z Dejanom prva na vrhu Cerro Dumbota, po preplezani prvenstveni smeri Vstala Primorska. Foto: Dejan Koren

resnic v argentinski prestolnici doživiva polno porcijo gostoljubnosti, tam naju namreč mejni varuhi sprejmejo malo da ne z odprtimi rokami. Poslovim se od mladega prijatelja – soseda na letalu, ki gre oznanjat svojo resnico v predele Buenos Airesa, za vsak slučaj pa mi vseeno podari Mormonsko knjigo.

V argentinski prestolnici imava trinajst ur časa, ki ga izkoristiva za spoznavanje mestnega utripa te latinske lepote.

Takoj se počutiva domače. Kmalu se posloviva tudi od nje in po štirih urah se ob 3.00 ponoči znajdeva sredi ničesar, na letališču Rio Gallegos, na skrajnem jugu Južne Amerike, naprej je samo še ocean in Antarktika. Gostoljubnost v obliki navodil, napisanih s pomočjo Google prevajalnika, s katerimi nama varnostnik na letališču svetuje spanje tam in ne na mrzli avtobusni postaji, nama daje vedeti, da se bova tudi brez poznavanja španščine dobro znašla.

Naslednji dan se nastaniva v kampu v patagonski vasi El Chalten. Najini cilji so tu predvsem in izključno alpinistični, torej takoj začneva slediti vremenskim napovedim in zbirava informacije o razmerah in vzponih v sezoni, ki pa ... jih ni ... po zimskem obdobju sva tukaj prva.

Menda neka ekipa Italijanov poskuša v vzhodni steni Torre Eggerja. Po treh dneh se odločiva preizkusiti vremenske nevšečnosti Patagonije in za šest dni zapustiva Patagonce. Odpraviva se v ponedeljek zjutraj in dva dni dostopava pod zahodno steno Cerro Torreja. Najin cilj je preplezati Cerro Torre, nadaljevati na Torre Egger in Cerro Standarth, prečenje, ki do sedaj ni uspelo še nikomur. Po dveh dneh dostopa se v torek zvečer vkopljeva v spodnjem delu stene Cerro Torreja. Zaradi pričakovanega vremenskega preobrata v sredo preživiva v snežnem bivaku. Vzpon načrtujeva od četrtega do sobote. Vreme se v četrtek izboljša šele ob 9.00 dopoldan. Cilji se hitro spremenijo in v zelo kratkem času, ki nama je ostal, želiva preplezati le Cerro Torre. Ob 21.00 zvečer nama neprehodna snežna pregrada 50 m pod

Bivak pod Cerro Torrejem, po vrnitvi s Cerro Torreja ob 2h ponoči. Foto: Boštjan Mikuž

vrhom prepeči veselje vrha. Vseeno občutiva veselje, ko v novem neurju ob 2.00 ponoči najdeva svoj bivak pod Cerro Torrejem. Naslednja dneva, ki naju ločita do civilizacije, izkušava žejo, lakoto in utrujenost, zato je prvi stik z ljudmi po šestih dneh neskončno lep in nekaj nepozabnega.

Sledilo je osemdnevno okrevanje in regeneracija. Imela sva dovolj časa, da sva dodobro navezala stike z večinoma špansko govorečimi Patagonci ter samim seboj. Kjer je volja in pozitivna energija,

ni potrebno skoraj nič drugega, da se ustvarjajo kar najlepša doživetja. Dva tedna pred odhodom so se nama alpinistične stvari ponovno poklopile in opravila sva prvi pristop na še neosvojen goro Cerro Dumbo, po zgledno zahtevni, 900 m dolgi kombinirani ledno-snežni smeri, ki sva ji nadela ime Vstala Primorska. In ja, patagonski prijatelji so se najinega uspeha veselili z nama. Za ta zadnji vzpon sva potrebovala tri dni in dva bivaka. Po tem vzponu pa je dejansko prišel čas za potovanje po Patagoniji,

nazaj proti jugu, polno lepih spominov in
prijaznih ljudi ...

Svet je minljiv in tudi patagonska avan-
tura je imela svoj konec, a pustila je tisti
dobri občutek, da vem, kje iskati zaupa-
nje, pozitivnost, upanje, nasmeh, brez-
skrbnost ... tisto tako želeno svobodo!

Boštjan Mikuš

Po vrnitvi v civilizacijo naju sprejme prijazni oskrb-
nik Ignacio. Foto: Dejan Koren

**Srečno
2015!**

*Naj novega vam leta zarja,
prinese dneve brez viharja,
Izpolni dobre vam želje!*

(F. Levstik)

Bar10

Bar 10
Kodelja Damijana s.p.
Col 78, 5273 Col
Tel.: 031-33 55 18

www.bar10.si

ALPINISTIČNA ODPRAVA KIRGIZISTAN 2014

Kmalu po prihodu iz Patagonije so se na obzorju kazale želje po novem odkrivanju ... Aljaska, ponovno Patagonija, Azija ...? Januarja nam je Komisija za alpinizem pri PZS potrdila in prižgala zeleno luč, (predvsem finančno) za odpravo v Centralno Azijo, natančneje v Kirgizijo, ki je v zadnjih letih doživela nekaj demokratičnih reform in je za zahodnjake dostopnejša od sosednjih »stanov«.

Odprava je sprva štela devet članov, v Biškek, glavno mesto Kirgizistana, pa nas je 2. avgusta prispelo pet. Če je bila prejšnja odprava miniatura, v njej sva bila samo dva člana, me je tukaj upravičeno skrbelo delovanje večje skupine. Vsi smo se sicer dobro poznali, vsi z vsemi že plezali, vendar 3-tedensko bivanje v bazi, brez zahodnjaškega udobja lahko načne še tako dobre odnose. Ta odprava mi je potrdila prepričanje, da se težjih alpinističnih vzponov lotevam samo s poznanimi in preverjenimi soplezalci in zato nam je bilo v bazi na 3300 m tako lepo. Delovali smo kot stroj, ki pelje v eno smer.

Po pristanku 2. avgusta ob 5h zjutraj nas na letališču sprejme agencija. V kombije nabašemo vso prtljago in že hitimo v center. Po hitrem in ruskem hladnem sprejemu na agenciji spoznamo našega kuharja Sergeja, s katerim opravimo nakup hrane v supermarketu v višini 400 EUR. Nakup je Sergej želel z našim denarjem opraviti sam, ob tako veliki vsoti pa je sledila stornacija vsake postavke in ponovna izbira izdelkov po naših željah. V trgovini smo se zadržali približno 4 ure, ves čas je bilo v zraku čutiti neuklonljivo rusko trmo, ki je tokrat morala popustiti ... Še isti dan skupaj z desetimi nosači dostopamo do baze. Nosači - mladina, ki služi poletni kruh, brez prave obutve, opreme ... sprašujem se, če je to igra

agencije, plačali smo namreč celoten transport opreme, vendar se nam otroci smilijo in mi nosimo namesto njih. Zvečer prispemo v bazo in že takoj dobimo poziv ruske alpinistke, da moramo na višino 4600 m, kjer v steni močno poškodovan in nezavesten prijatelj potrebuje pomoč. Precej izčrpani od leta, časovnega zamika in popolnoma neaklimatizirani najprej celo privolimo v reševanje, kmalu pa nam postane jasno, da bomo v takem stanju potrebovali pomoč sami,

še preden priplezamo na višino poškodovanega. Ponesrečenec je preživel noč in zjutraj nas zbudi helikopter, ki ga je varno odpeljal v zdravniško oskrbo. Sledijo dnevi privajanja na bazo, opravljamo prve aklimatizacije in odkrivamo teren. Osnovni cilj odprave je prvenstvena smer v jugozahodni steni Mount Korone v 4.860 m visoki granitni gori. Med aklimatizacijskimi vzponi si steno ogledamo in določimo linije prihodnjega plezanja. Ob ugodni vremenski napovedi,

Visoko v prvenstveni smeri Beli prah, Mount Korona. Foto: Rok Kurinčič

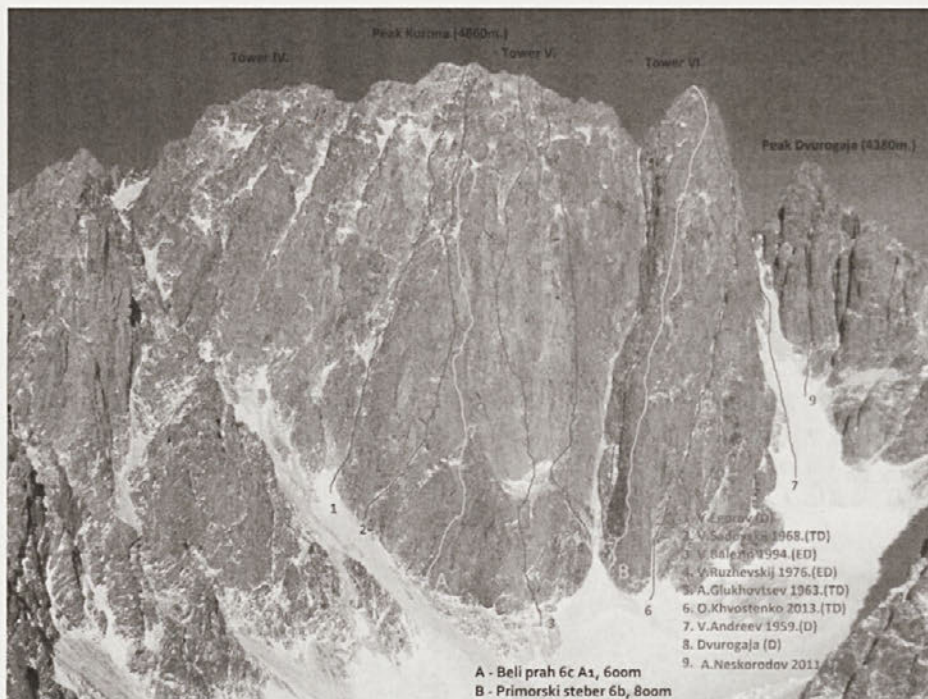

Z Nejcem in Rokom na vrhu Mount Korone 4.860m po preplezani prvenstveni smeri Primorski steber.
Foto: Nejc Kurinčič

ki jo preko satelitskega telefona dobivamo od doma, se 5. avgusta odpravimo proti gori. Pol ure od stene postavimo šotor in tam prespimo noč. Naslednji dan plezamo novo smer Beli prah 13 ur. Smer je skalna, težavnosti 6c, A1, dolžine 600 m, posvetimo jo primorskemu (tolminskemu) alpinistu Petru Mežnarju, ki je le nekaj 100 km južneje v kitajski Himalaji od letošnjega julija pogrešan. Beli prah ... zasvojenost s plezalnim magnezijem ter snežno belim pršičem sta stvari, h katerima se je Peter vedno znova vračal. Na sestopu si član naveze Dejan poškoduje gleženj, tako da predčasno zaključi odpravo in zapusti bazo. V ekipi imamo tudi kirurga Nejca, ki v Valdoltri opravlja specializacijo na ortopediji. S seboj imamo precej medicinske in kirurške opreme, kar se kmalu razve po ostalih šotorih. Nekega večera skupina Ukrajincev prosi za pomoč njihovi članici, ki si je grdo poškodovala levo stegensko mišico. Šivanje globoke rane se odvije v pravem vojaškem ambientu, v improvizaciji sterilnega okolja in ob mojstrovini Nejca. Maša nam po enem mesecu pošlje slike šiva, ki ga skoraj ni več opaziti. Po tej noči smo ostali brez večine kirurške

opreme. Sledili so dnevi, ko smo čakali na ugodne vremenske napovedi, skrbeli za aklimatizacijo, učili Sergeja slovenščine, on nas rusčine, predvsem pa smo ga želeli naučiti, kako se pripravi lahko prebavljiv

obrok, nekaj nezemeljskega za Ruse. Uspešnosti učenja ni bilo težko oceniti, saj nas je večina imela prebavne motnje. 11. avgusta se ponovno pokažeta dva dneva stanovitnega vremena in odpravimo se pod 6. steber Korone, kjer imamo ogledano novo nepreplezano linijo. Primorski steber, 6b, 800 m (tako smo smer kasneje poimenovali) plezamo 9 ur ter nato 4 ure sestopamo ob vrvi po smeri navzdol. V noči sestopimo v bazo. Celotna smer poteka nad 4000 m nadmorske višine in se zaključuje na markantni granitni špici 4860 m visoko. Primorski steber posvetimo še enemu primorskemu alpinistu, Jožetu Vidmarju, mojemu stricu, ki je v cvetu mladosti, junija leta 1991, zapustil ta svet med solo vzponom v steni sten, v severni steni Eigerja. O tej nesreči sem sicer slišal že veliko pametovanj, poznam pa nekaj dobrih solistov in vsi po vrsti so ljudje z visoko ravno zavesti ... kakorkoli, odločitev soliranja take stene ne more biti odločitev norca, temveč odločitev velikega poguma ... in razmisleka ... V alpinizmu je za neko dejanje potrebno garati in za to se odločaš s polno zavestjo. Po preplezanem Primorskem stebru,

Mount Korona, jugozahodna 900 m stena. Z A in B sta označeni obe prvenstveni smeri, Beli prah in Primorski steber. Foto: Rok Kurinčič

drugi smeri v 900 m jugozahodni granitni steni Mt.Korone midva z Nejcem zboliva. Načrtovan tretji vzpon po zahodnem grebenu bo tako počakal druge plezalce. Šele v tem poslabšanem stanju sem opazil, koliko pomanjkljivosti ima naša baza: bili smo brez sanitarij, kopalnice, na voljo nam je bilo le tuširanje v mrzli ledeniški reki, na koncu pa še Sergej s svojo rusko kuhinjo, idealno za prezračevanje želodca . Po treh dneh okrevanja sva z Nejcem pripravljena na odhod v dolino. Ponovo nas agencija »nategne«, zaradi bolezni naročimo dva dodatna nosača, prideta pa celo dva manj od sprva načrtovanih. Sprijaznimo se z dejstvom, da bomo ponovno nosači tudi mi ...

Sledilo je spoznavanja kirgiškega prebivalstva, kulture, običajev. Po proslavitvi kar štirih novih prvenstvenih smeri smo se odločili, da odidemo na oddih v zelo opevano turistično destinacijo ob velikem jezeru Issy Kol. V 300 km oddaljeno letovišče nas v šestih urah mučne vožnje pripelje lokalni taksist. To je bila vožnja, na kateri smo vsi čutili več nevarnosti kot med celotnim bivanjem v gorah. Težko je tem ljudem svetovati, nekakšna trma je v njih, vsakemu nasvetu kljubujejo. Na razpadajočih cestah se spremenijo v nekakšne tekmovalce. Če jih opazuješ, vidiš, da iz njih vre prava tekmovalna strast, ko v škarje in v nepreglednem ovinku prehitevajo sotrpina na uničeni cesti ... policija, ki to dirko opazuje, se v nemoči obrne stran. V svetu brez pravil se počutiš popolnoma nemočnega, vendar pa nočeš biti smet, ki jo bodo le pometli pod cesto, ko bo prišlo do nesreče ...

Letovišče Issy Kol smo si iz pripovedo-

Člani odprave Kirgizistan 2014, od leve zgoraj: Dean Strosar, Boštjan Mikuž, Dejan Koren, spodaj; Rok Kurinčič, Nejc Kurinčič.

vanj med bivanjem v bazi predstavljali kot nekakšne Bahame, naleteli pa smo na precej zanemarjene vasice brez urejenih plaž. S težavo smo našli primeren hostel in ga po eni noči zaradi skrajne negostoljubnosti tudi zapustili. Prvotna želja po oddihu v tem letovišču se je kaj hitro spreminjala v željo po čimprejšnji vrnitvi v glavno mesto Biškek, kjer sta infrastruktura in ponudba na zadovoljivi ravni. Po 2-tedenskem plezanju v gorah nismo bili tipični zahodni turisti, željni nadaljnjih avantur in nepredvidljivosti tretjega sveta.

To je bil za nas nov svet, azijsko-ruska (kar trda) kultura, ki jo je nevhvaležno primerjati z latinskim svetom, čeprav bi se sam prej vrnil v slednjega.

Na odpravi smo bili Dean Strosar, Nejc Kurinčič, Rok Kurinčič, Dejan Koren in

Boštjan Mikuž.

Preplezane so bile 4 prvenstvene smeri:

- Beli prah – spominska smer Petra Mežnarja, 6c, A1, 600m, 6.8.2014, (Rok Kurinčič, Dejan Koren, Boštjan Mikuž)
- Dean Strosar – 450 m, PD, 5.8.2014 (Dean Strosar)
- N. Kurinčič – AD, 300 m, 6.8.2014 (Nejc Kurinčič)
- Primorski steber – spominska smer Jožeta Vidmarja, 6b, 800m, 11.8.2014, (Rok Kurinčič, Nejc Kurinčič, Boštjan Mikuž)

Boštjan Mikuž

IAESTE – NA PLAČANO PRAKSO V TUJINO!

Kot absolventka kemije sem se oktobra 2012 odpravila na štirimesečno IAESTE prakso v Zürich, kjer sem v mednarodnem kemijskem podjetju Sika AG kot študentka delala v analiznem laboratoriju. V tem času sem imela priložnost živeti in dodobra spoznati največje švicarsko mesto, ki ima bogato kulturno ter tudi nočno življenje. Prosti čas sem izkoristila za raziskovanje preostalega dela Švice, bogatega z jezeri, gorami in idiličnimi mesti, ter za druženje z drugimi študenti in praktikanti z vseh koncev sveta. Izkusila sem tudi pregovorno švicarsko točnost, urejenost javnega prevoza ter njihovo obsedenost s sirovim foundejem in urami, ki so praktično na vsakem koraku. Zares neprecenljiva izkušnja, ki jo priporočam vsakemu!

Z IAESTE organizacijo, ki študentom tehničnih in naravoslovnih ved omogoča plačane prakse v tujini, sem se prvič srečala že v prvem letniku fakultete. Želja po tem, da bi združila praktično delo v laboratoriju s spoznavanjem novih krajev in kultur, je v meni rasla vse do četrtega letnika, ko sem se končno včlanila in

prijavila na prakso. Po prejetju sporočila, da sem sprejeta na prakso v Švico, se je moje popotovanje z IAESTE šele začelo. Tako sem jeseni 2012 odpotovala v Zürich, o katerem nisem veliko vedela, še bolj tuj pa mi je bil njihov jezik - švicarska nemščina, ki še Nemcem predstavlja težave pri razumevanju. Čeprav je Zürich

največje mesto v Švici, ni uradno glavno mesto. Leži v nemško govorečem delu te alpske države in velja za glavno trgovsko in kulturno središče države, kjer imajo sedež najpomembnejše švicarske banke. Mesto leži na mestu, kjer se reka Limmat izliva v jezero Zürichsee, in je obkroženo z številnimi hribi. Zürich velja za mesto z najboljšo kakovostjo življenja na svetu ter posledično tudi za enega najdražjih mest na svetu.

V okviru svoje prakse sem delala v kemijskem podjetju Sika, ki proizvaja materiale namenjene gradbeni industriji (beton, malto, lepila, veziva itd.). V oddelku za Analizo konstrukcijskih kemikalij in malte sem sodelovala pri analizah Sikinih produktov z najnovejšimi analiznimi metodami. Da delo ni bilo nikoli dolgočasno, so poskrbeli tudi sodelavci, ki so prihajali poleg iz Švice in Nemčije tudi iz Turčije, Francije in Alžirije. Čeprav takrat še nisem razumela nemščine, mi sporazumevanje ni predstavljalo problema, saj v Švici skoraj vsi znajo dobro govoriti angleško.

Moram priznati, da mi je bilo kot članici IAESTE organizacije veliko lažje sami preživeti toliko časa v tujini, saj so mi člani IAESTE Zürich pomagali pri iskanju

Jesenski utrinki iz Züricha. Foto: Janja Vidmar

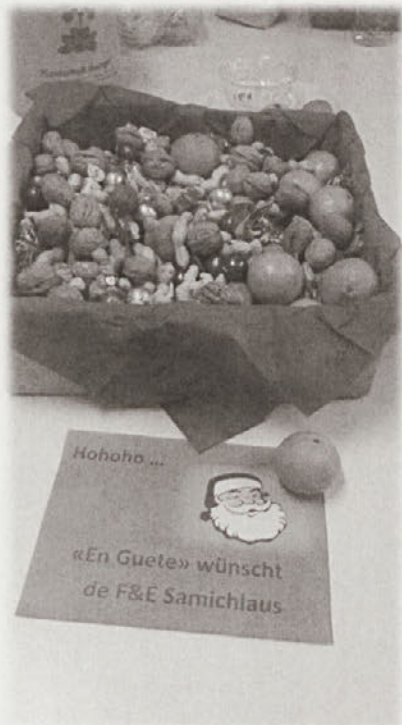
stanovanja, urejanju bančnih zadev in pridobitvi delovnega dovoljenja. Z njimi sem preživela veliko prostega časa tako na tedenskih sestankih kot ob vikendih na izletih, kjer sem spoznavala še druge dele te prečudovite države: od Basla, Berna – uradnega glavnega mesta Švice, Luzerna, Interlakna, Ženeve, kjer smo obiskali tudi hadronski pospeševalnik v Cernu, pa vse do Renskih slapov. Najbolj so mi ostali v spominu obisk opere v Zürichu, svetovno znanega cirkusa in kmetijskega sejma OLMA v St. Gallnu, kjer smo bili priča pravim prašičjim dirkam. Da sem se v tujini počutila še bolj domače, pa so poskrbeli številni Slovenci, ki sem jih spoznala v času svojega bivanja v Švici. To so bili večinoma študentje, ki so opravljali prakso v različnih podjetjih, trije med njimi tudi v Siki, kot tudi mladi, ki so študirali na ETH v Zürichu (to je ena izmed najuglednejših evropskih univerz, na kateri je med drugimi nekaj časa študiral tudi Albert Einstein). Če se sprašujete, kako sem kot študentka preživela v tako dragem mestu, moram povedati, da je vsaka

Tradicionalne švicarske jedi: sirov in čokoladni fondue, pečene klobase in Luxemburgerli, izbrana švicarska sladica. Foto: Janja Vidmar

IAESTE praksa plačana s strani delodajalca. Ta plača mi je tako omogočila, da sem si pokrila vse stroške bivanja, prevoza ter hrane. Prve tri mesece sem živela v stanovanju, ki sem si ga delila s

študentoma s Poljske in Majorke, nato pa sem na svoji lastni koži izkusila, kako težko je v Zürichu najti stanovanje. Ko mi je nekdo rekel, da je iskanje stanovanja v tem mestu težja naloga kot pa narediti doktorat, sem se mu samo nasmejala. Kmalu pa sem spoznala, da je imel še kako prav. Običajno morajo namreč iskalcu stanovanja pisati prošnje, motivacijska pisma, opraviti razgovor z stanodajalcem, in še vedno obstaja velika verjetnost, da stanovanja ne dobiš. Da niti ne omenjam visokih cen najemnin! Tudi december je bil v Švici poseben, kjer se še posebej potrudijo pri okrasitvi ulic in trgov s smrečicami in tisočimi lučkami, organizirajo številne božične sejme, pika na i pa je prav gotovo ogromna jelka, postavljena na glavni železniški postaji in v celoti okrašena s kristali Swarovski. Domov sem se vrnila z novo pridobljenim znanjem na strokovnem področju in spoznala veliko prijateljev z vseh koncev sveta, ki so me naučili večje strpnosti do tujih kultur in navad. Samo bivanje v tujini pa je pri meni vsekakor pripomoglo k temu, da sem osebnostno zrastle in postala še bolj samostojna in iznajdljiva. Moji štirje meseci v Zürichu so bili čudoviti v vseh pogledih, zato bi vsake-

Veseli december v Švici: Bahnhofstrasse - glavna nakupovalna ulica, okrašena z lučkami; novoletna jelka s kristali Swarovski in obisk Miklavža in službi. Foto: Janja Vidmar

Lepote Švice: Pogled na Zürich z Öttilisberga, Bodensko jezero, pred pospeševalnikom v Cernu, zlomljen stol pred stavbo ZN v Ženevi. Foto: osebni arhiv Janje Vidmar.

mu priporočila, naj se poda na prakso v tujino in še sam to doživi.

S končano prakso v tujini se je moje sodelovanje v organizaciji IAESTE šele dobro začelo. Kot finančna koordinatorica aktivno sodelujem pri številnih aktivnostih: od organizacije vikendov za tuje praktikante, ki pridejo na prakso v Slovenijo, motivacijskih vikendov, sodelovanja na Študentski areni in Škisovi tržnici do udeležb na številnih mednarodnih dogodkih itd. Za vse tiste, ki še ne poznate naše organizacije, naj samo na kratko povem, da je IAESTE mednarodna organizacija, ki danes deluje v več kot osemdesetih državah po vsem svetu. Program IAESTE deluje na principu vzajemne izmenjave: za vsakega tujega študenta, ki pride v Slovenijo, lahko v tujino odpotuje en slovenski študent. Prosto-voljci iz dveh lokalnih komitejev, Ljubljane in Maribora, tako že 21. leto pomagajo slovenskim študentom pri pridobitvi praks v tujini in hkrati redno sodelujejo s številnimi slovenskimi podjetji, univerzami in inštituti, ki so pripravljena sprejeti tuje študente na prakso. Vsako leto omogočimo približno 40 študentom naravoslovja

in tehnike, da odidejo na prakso v tujino. Prednosti IAESTE praks so predvsem velika možnost izbire držav, v katerih študentje lahko delajo, ter proste roke pri izbiranju časovnega trajanja prakse (te lahko potekajo od 6 tednov do enega leta

kadarkoli v letu). Velik plus je tudi plačilo, ki ga praktikanti dobijo s strani delodajalca in jim omogoča kritje vseh stroškov bivanja. Za praktikante v tujini je običajno tudi dobro poskrbljeno s strani lokalnega IAESTE komiteja. Kako pa se lahko prijavite na IAESTE prakso? Obstajata dve vrsti praks: redne in naknadne. Prijave na redne prakse sprejemamo v začetku študijskega leta, in sicer od 1. oktobra do 15. decembra. Redne prakse se zbirajo do sredine januarja, ko predstavniki vsake države odpotujejo na letno generalno konferenco, kjer z ostalimi državami članicami izmenjajo pridobljene prakse. Po vrnitvi v Slovenijo se le te razdelijo med študente, glede na njihov položaj na rang lestvici, ki je sestavljena na podlagi letnika študija, ocen, znanja angleščine ter aktivnega sodelovanja posameznika v organizaciji. Po drugi strani pa se na naknadne prakse študentje lahko prijavljajo preko celega leta. Pri prijavi nanje je predvsem pomembna hitrost, včasih pa morajo kandidati s svojo prijavo konkurirati s študenti iz drugih držav. Če bi IAESTE organizacijo radi bolje spoznali ali vas je zamikala praksa v tujini, si za več informacij lahko ogledate

In kaj počnemo člani IAESTE v Ljubljani? Foto: arhiv IAESTE Ljubljana.

našo spletno stran iaeste.si, spremljate naš Facebook profil IAESTE Slovenia ali se nam pridružite na sestankih, ki jih imamo vsak torek ob 19h v Mednarodni pisarni, Vojkova 63, v Ljubljani. Vsem, ki ste kadarkoli razmišljali, da bi odšli na prakso v tujino, vam IAESTE prakso toplo priporočam. Vabljeni!

Janja Vidmar

Kateri prašiček je najhitrejši? Na kmetijskem sejmu v St. Gallnu. Foto: Janja Vidmar

avtoprevoznništvo, odkup in prodaja lesa

Lampe Joško
Višnje 4; gsm: 041 647 692

DNEVA BREZ TEKA SI SKORAJ NE ZNAM VEČ PREDSTAVLJATI ...

V tem letu smo bili na različnih tekaških tekmovanjih po Sloveniji in tudi v tujini odlično zastopani, saj sta na njih Petra in Marko Tratnik iz Žagoliča dosegala lepe uspehe. Petro smo prosili, naj nam pove nekaj o sebi in svojem priljubljenem športu, hkrati pa nam zaupa vtise z letošnjega evropskega prvenstva v gorskih tekih.

Nam lahko najprej poveš nekaj o sebi?

Večino svojega prostega časa posvetim športu, teku, kolesarjenju, kdaj pa kdaj hribolazenju in smučanju ... Z veseljem preizkusim svoje sposobnosti tudi v drugih športih. Navsezadnje pa sta s športom povezana tudi moj študij in služba, ki jo z veseljem opravljam. Sicer pa je doma vedno kaj početi. Če gospodinjska dela dopuščajo čas, rada kaj spečem ali razvijam svoje vrtnarske vrline. Sem vesele narave, rada sem v družbi prijate-

ljev in skrbim za domače živali. Uživam v naravi. Pa tudi zapojem rada. Po novem/starem sem tudi članica pevskega zbora Duri. Včasih, ko si zadam preveč stvari naenkrat, in mi jih ne uspe opraviti, znam biti pošteno slabe volje. Tisti, ki me bolje poznajo, bojo znali povedati, da sem trmasta, kar imam verjetno po »Anč-knih«. Ampak jih tolažim, da to ni nujno slabo, saj navsezadnje tudi vztrajnost in trma tempirata športne in ostale dosežke (smeh).

Torej si študirala na Fakulteti za šport

v Ljubljani?

Tako je, opravila sem tudi tečaj masaže. Po tem pa začela delati v kinezioterapevtskem centru g. Dušana Mesesnela.

Kaj natančno opisujemo z izrazom »gorski tek«?

Gorski tek je disciplina, ki jo pogojujeta predvsem podlaga in konfiguracija terena (makadam, asfalt, gozdne poti ...). Je mešanica vzpenjanja, spuščanja in ravninskih delov. Tako ločimo dve gorsko-tekaški disciplini: »tek navkreber« in »tek gor/dol«. Že imeni nakazujeta, da gre pri teku navkreber za progo, kjer je cilj bistveno višje od starta, pri teku gor/dol pa za progo, kjer sta start in cilj približno na isti nadmorski višini. Slednja pot je lahko speljana kot krožna v enem krogu ali kot krožna z več krogi. Med gorske teke uvrščamo tiste, pri katerih je povprečna višinska razlika najmanj 50 m na 1 km pri teku navkreber (npr.: vsaj + 350 m na 7 km) oz. najmanj 30 m na 1 km pri teku gor/dol. Tudi znotraj sklopa gorskih tekov poznamo maratone.

Se že dolgo ukvarjaš z njim? Kaj te je navdušilo zanj?

Že v osnovni šoli sem sodelovala na šolskih tekaških tekmovanjih, kar pa se

Evropsko prvenstvo v gorskih tekih, Francija (Gap), 12. julij 2014. Foto: <https://www.flickr.com/photos/24280411@N06/sets/72157645617042166/>

malo bolj resnih začetkov tiče, segajo v pomlad leta 2005, k prvemu Bubinemu teku. Takrat sem nastopila bolj za šalo, a bilo je dovolj za povod k nadaljnjemu tekaškemu udejstvom. Šla sem po sledeh brata Marka, ki je gotovo največji »krivec« za mojo ljubezen do teka in obenem tudi velik vzor. Tek te zasvoji. Včasih ob vseh obveznostih zmanjka dneva, pa si natakem »čelko« ter stečem v noč. Zase, za sprostitev. Dneva brez teka si skoraj ne znam več predstavljati.

Začela sem z gorskim tekom. V največji meri zaradi brata in terena, ki ga ponuja domača okolica. Zadnji dve leti sem začela resneje nastopati na tekmovanjih, po evropskem prvenstvu je ravninski tek skoraj nadomestil gorskega. Kljub temu pa se še vedno rada udeležim kakšne gorske tekme.

Kako potekajo treningi? Si trening organiziraš sama?

Trenerja nimam. O teku sem nekaj prebrala, predvsem pa sem hvaležna tekaškemu kolegom, ki me bogatijo s svojimi izkušnjami in se veselijo vsakega mojega napredka. Sicer pa mi trening pišejo čas in telesno počutje. Tečem vsak dan, vča-

Primorski pokalni tek, Majski tek, Ajdovščina, 17. 5. 2014. Foto: Venčeslav Japelj

Ekipe slovenske reprezentance v gorskih tekih, Francija (Gap), 10.-13. julij 2014. Foto: Jan Kršinar

sih bolj intenzivno, drugič manj, odvisno od razpoloženja. Prav zato najpogosteje tečem sama. Med domačo okolico vsakič znova odkrivam čudovito naravo. Kdaj pa kdaj se s sotekači iz Športnega društva Nanos Podnanos dobimo na skupnem treningu. Tudi to so doživetja posebne vrste, saj se odlično razumemo.

Kako vzdržuješ kondicijo pozimi, ko vreme ne dopušča teka?

Če je dovolj snega, si najraje nadenem tekaške smuči ter oddrsam po urejenih progah Črnega Vrha, Vojskega ... Veliko hodim, pogosto se odpravim proti Križni gori in ostalih okoliških hribih. Zame je zimski čas skoraj lepši od poletnega. Rada tudi smučam.

Kot smo že v uvodniku omenili, si letos prvič tekla na evropskem prvenstvu v gorskih tekih.

Uvrstitev na evropsko prvenstvo sem si pritekla s tretjim mestom na izbirni tekmi v disciplini gor/dol. Če me k udeležbi ne bi prepričali Marko in sotekači, se je niti ne bi udeležila, saj se nisem posebej pripravljala zanj. Prvenstvo je potekalo v Franciji (Gap), kjer je Slovenijo

zastopalo 12 predstavnikov. Odpotovali smo v četrtek, dva dni pred tekmo. Petek je bil namenjen ogledu proge, predvsem pa počitku, kar mi je bilo od vsega najbolj »čudno«. V popoldanskih urah smo se udeležili prijetne otvoritve. Tej je sledila podelitev številčk ter zadnji napotki za sobotno tekmo. Članice iz 23 sodelujočih držav smo se morale spopasti z 8,1 km dolgo krožno progno (2 kroga), ki so jo sooblikovali 500 m dolgi vzponi in prav tolikšni spusti. Marko je kot član moral preteči še dodaten krog več.

Je bila konkurenca huda? Kakšni so vtisi?

Konkurenca na tej ravni je popolnoma drugačna kot znotraj območja Slovenije. Že naše s spoštovanjem občudujem, tisti na evropskem prvenstvu so bili pa prav »norci«. Sama sem zasedla zlato sredino, z nastopom sem bila zadovoljna. Naša ekipa je bila še posebej navdušena nad drugim mestom Slovenke Mateje Kosovelj. Imeli smo razlog več, da počakamo na podelitev medalj najboljšim, ki sta ji sledila še pogostitev in žur. V nedeljo smo se polni lepih spominov vrnili proti domu.

Nasplih je bil nastop na evropskem

Ekipa ŠD Nanos/Podnanos, Tek trojk, 10. 5. 2014. Foto: Venčeslav Japelj

prvenstvu zame zelo pozitivna in prijetna izkušnja. Soočila sem se z doslej neznanim, tovrstna tekmovanja so namreč drugačna, a vredna doživetja. Težko si zamislim, koliko truda in organizacije potegnejo za seboj, res, vse pohvale odgovornim.

Kako je z razširjenostjo tega športa? Verjetno ni tako popularen kot ravninski tek?

Drži, še zdaleč ni tako popularen kot ravninski tek. Sama opažam, da je mogoče v primerjavi z njim še najbolj podoben teku na dolge proge. Gorski tek od tekača zahteva več moči, sposobnosti ter pripravljenosti. Res pa je tudi, da gre za razmeroma mlado disciplino. Kot tekmovalna zvrst, kakršno poznamo danes, se je gorski tek pojavil šele v 80-ih letih in prepričana sem, da svojega pravega razcveta še ni doživel.

Kako potekajo tekmovanja, na kolikih sodeluješ vsako leto?

Tekme so organizirane vnaprej, skladno s koledarjem, ki ga izdajo ob začetku

sezone. Ravni tekmovanja je več, delijo se denimo glede na državno (državna prvenstva, pokal Slovenije ...) in regijsko raven (Primorski pokalni teki, Dolenjski pokal ...), ravninske, gorske teke in še bi lahko naštevali. Včasih si je tekme kar težko razporediti. Zgodilo se je že, da sem se v soboto udeležila ene, v nedeljo pa druge.

Do letošnjega leta se tekmovanja nisem kaj prida udeleževala, razen seveda Bubinega teka in tu pa tam kakšnega polmaratona. V letu 2014 pa se je nastopov kar nabralo. Čez dvajset jih je bilo, med njimi sem jih največ odtekla za primorski pokal, kjer sva, tako jaz kot tudi

Naša Petra in Marko Tratnik sta v tekmovanju Primorskih pokalnih tekov (PPT 2014) letos pometla s konkurenco in ob zaključku sezone prevzela največja pokala za zmagi v absolutni konkurenci. Petra je v letošnjem tekmovanju PPT zmagala kar desetkrat in ostala neporažena.

brat Marko, zmagala v skupnem seštevku. Gre za določeno število razpisanih tekem (okrog 15), na katerih prejmeš točke glede na uvrstitev, nato pa se v skupnem seštevku upošteva 8 najboljših. Odtekla sem kar nekaj domačih primorskih gorskih tekov, s še dvema sotekačicama smo na državnem prvenstvu za štafete v gorskih tekih osvojile 1. mesto, prav tako smo si zmago trojk pritekle na krajši progri prireditve Pot ob žici (12,5 km). Na izbirni tekmi za evropsko prvenstvo, ki je štela tudi za državno prvenstvo v disciplini gor/dol, v Domžalah sem zasedla 3. mesto. Med drugim sem letos pretekla pet polmaratonov, med katerimi mi bosta v najlepšem spominu ostali zmaga na Kraškem maratonu in 7. mesto na državnem prvenstvu Ljubljanskega maratona, kjer sem izboljšala čas na 21 km – 1:26:29.

Kakšni so tvoji načrti za prihodnost?

Kakšnih večjih ciljev nimam. Želim si, da bi mi življenje dopuščalo možnost in čas za uživanje v teku, saj v njem najprej vidim sprostitev in šele nato tekmovanje. Nikoli si nisem predstavljala in načrtovala priti na takšno tekaško raven, ki jo dosegam sedaj. Verjetno bi jo s sistematičnim delom lahko še izboljšala, a se s tem ne obremenjujem.

Še se bom udeleževala tekov v domači okolici. Glede na to, da je za menoj že nekaj polmaratonov, pa upam, da mi bo v naslednjem letu uspelo preteči maraton (42 km).

Petri in Marku čestitamo za njune dosežke in jima še naprej želimo obilo uspeha in tekaških užitkov!

Jernej Škvaščič

V soboto, 13. septembra 2014, je na 19. kolesarski dirki Vipava - Nanos naš kolesar David Tratnik osvojil 1. mesto na dirki z najboljšim skupnim časom. Čestitamo!

Silvester Kobal s.p.

Malo polje 26

5273 Col

041/414 603

05/366 83 06

**GOZDARSTVO in
GRADBENA
MEHANIZACIJA**

ŠPORTNO DRUŠTVO BODYBUILDING&FITNESS AJDOVŠČINA

Ustanovljeno je bilo januarja letos z namenom popularizacije fitnesa in promocije tekmovalcev, oktobra pa je v Ajdovščini že gostilo in organiziralo mednarodno tekmovanje v kategorijah fitnes, bikini in bodybuilding.

ŠPORTNO DRUŠTVO BODYBUILDING&FITNESS AJDOVŠČINA

David Koren, Urban Koren in Boštjan Čebrown so januarja letos ustanovili Športno društvo bodybuilding&fitness Ajdovščina. Fantje imajo na področju fitnesa in bodybuildinga večletne izkušnje, vsi tekmujejo in dosegajo odlične rezultate tako doma kot v tujini, zato so se odločili, da z društveno dejavnostjo naredijo ta šport bolj popularen tako med tekmovalci kot tudi rekreativci in seveda predstavljajo dosežke domačih tekmovalcev.

Pred približno šestimi leti, ko sta začela tekrovati David in Boštjan, je bilo tekmovalcev zelo malo. V vseh teh letih se je število tekmovalcev iz ajdovske občine povečalo na preko deset.

V društvu so si v začetku leta zadali cilj, da bi nekoč tudi sami organizirali mednarodno tekmovanje v fitnesu, na kakršnih tekmujejo člani po vsej Evropi. In ker je bila želja po organizaciji dovolj

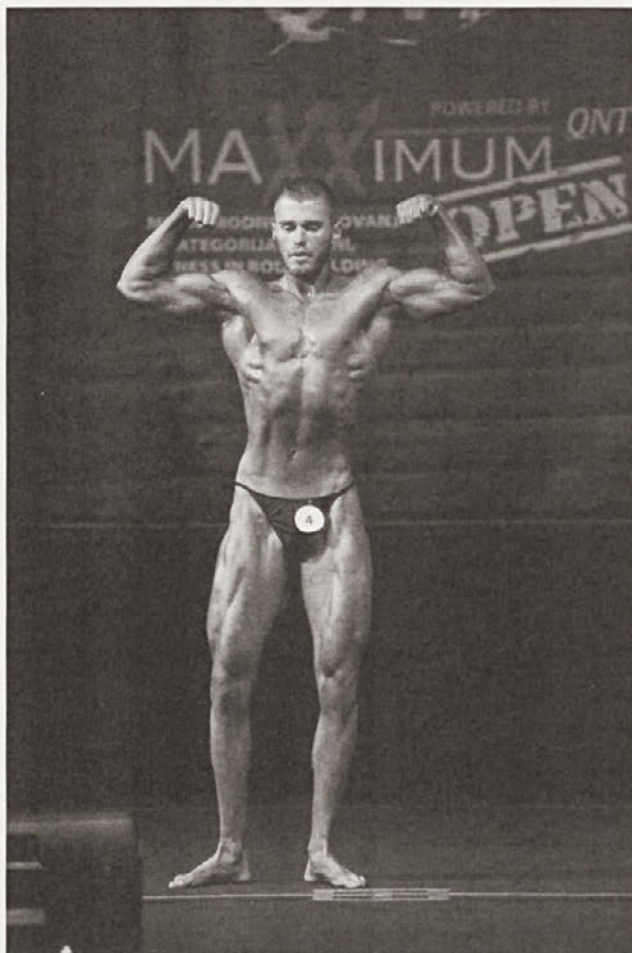
močna, so tekmovanje 11. oktobra »pripeljali« v Ajdovščino in ga organizirali skupaj s podjetjem Maksimum. Odvijalo se je v Športnem centru Police v veliki dvorani, ki so jo poimenovali Maxximum Open 2014. Ker je bilo veliko dela z organizacijo, je tekmovalo manj domačih tekmovalcev, kot bi, če bi bila tekma drugje, a pomembno je bilo, da se je dogodek izpeljal brezhibno.

Pred nabito polno dvorano se je na tekmovanju zvrstilo sedemnajst podkategorij, v sklopu katerih se je predstavilo preko sto tekmovalcev iz sedmih držav (Slovenija, Hrvaška, Makedonija, Bosna in Hercegovina, Italija, Avstrija, Češka). In ko se je tik pred začetkom tekmovanja dvorana napolnila do zadnjega kotička, tekmovalci pa so že čakali, da stopijo na oder, so organizatorji vedeli, da se je trud splačal.

Tekmovanje je potekalo

Urban Koren, Maxximum
Open 2014, Ajdovščina.
Foto: Samo Trebižan

v ženskih (bikini, fitnes) in moških kategorijah (juniorji, bodyclassic in bodybuilding). Domači tekmovalci so se predstavili v odlični formi in v težki konkurenci osvojili naslednja mesta: Urban Koren 6. mesto v kategoriji junior bodyclassic, Luka Fabčič 4. mesto v kategoriji junior bodybuilding, Martina Vetrh 4. mesto v kategoriji bikini junior in 3. mesto v

kategoriji bikini nad 163 cm.

Za prvo leto delovanja je tako društvo cilje izpolnilo. Pred njimi je že novo leto in novi izzivi. Srečno!

Lapisal Jernej Škvarč

Da ljubčće naj usoda stke Dam dreeve v novem betu.

Skrimo trenutke naj izbira,

previdno naj proti utira,

da Dam bo bepo v naslednjem betu!

FRIZERSKI SALON »MILKA«

Tel: 041 337 261

Zgodilo se je

INTERVJU MILAN PREGELJ: ŽIVETI NA COLU JE LEPO!

Duhovnika Milana Pregelja poznamo vsi, saj je naš rojak. Zadnje čase je tudi precej aktiven v prostovoljnem gasilskem društvu, predvsem kot koordinator in vodja gasilskih taborov za mlade gasilce. Po njegovih besedah so se tabori med mladimi lepo prijeli in upamo, da jih bodo mladi in otroci še dolgo z veseljem obiskovali. V letošnjem letu je praznoval srebrni jubilej mašništva, kar je obeležil tudi s slovesnostjo na Colu. To praznovanje je bilo veselo in živahno, zasluga pa vso organizacijo pa gre po Milanovih besedah predvsem gasilcem, ki so opravili večino dela. Trenutno je Pregelj še zaposlen kot vojaški duhovnik v Slovenski vojski, kjer so ga vojaki lepo sprejeli medse. V tej službi je obiskal že veliko sveta, bil je v Afganistanu, Libanonu, na Kosovem in v Bosni in Hercegovini, kjer je bil duhovna in moralna podpora vojakom. Si pa nekoč splet želi postati župnik na župniji, saj je tudi v tem delu užival.

Kaj vam je najbolj ostalo v spominu iz vašega praznovanja 25-letnice mašništva med Colčani?

Najbolj mi je ostalo v spominu to, da smo

praznovali kot vas, vsi skupaj. Za to pa gre večinoma zasluga tistim, ki so vse to pripravili, v glavnem članom domačega gasilskega društva.

Kako to, da ste se odločili, da svoje mašne darove namenite nakupu defibrilatorja, ki zdaj že stoji na gasilskem domu?

K temu me je spodbudil eden od rednih gasilskih sestankov, na katerem je bilo govora o tem kako bi bilo to dobro imeti to tudi pri nas, a za to ni denarja. In ker imam trenutno dovolj sredstev za preživetje, sem se odločil, da nekaj naredim tudi za našo skupnost.

Kako ste sploh pristali med gasilci, kdaj se je vse skupaj začelo?

Trenutno sodelovanje se je začelo pred desetimi leti, ko sem prišel nazaj domov, ko sem se zaposlil v vojski. Korenine pa segajo še dlje nazaj. Ko sem bil prvič pri vojaki v »rajnki Jugi«, sem bil tam na tečaju gasilca in dobil tudi vsa potrebna potrdila za poklicnega gasilca. Kasneje tega sicer nisem nikoli opravljal zaradi študija, službe in drugih obveznosti, am-

Milan Pregelj na gasilskem taboru 2014. Foto: Darko Logar

pak moške na Colu so vse to vedeli in ko sem prišel nazaj domov, je bilo njihovo prvo vprašanje: Kdaj prideš?

Kako so se pa začeli gasilski tabori, so nastali na vašo pobudo in kakšen je njihov namen?

Pred sedmimi leti smo prav tako na sestanku govorili o tem in vsi smo se strinjali kako bi bilo to dobro in fajn za našo mladino, tako da ni bilo druge možnosti kot da poskusimo. Pobuda pa ni bila čisto moja, je bila že dolgo tleča, a nikoli uresničena. Tako da smo se dogovorili, da tvegamo in gremo v to. In zdaj mislim, da so med mladimi gasilci kar priljubljeni. Temu v prid govori tudi dejstvo, da sem moral na letošnjem taboru, ki je bil zaradi neurja in slabega vremena skrajšan, obljubiti, da bomo drugo leto nadoknaditi vse dneve, ki smo jih letos izpustili.

Kako pa vidite prostovoljne gasilce in njihovo delo v naši vaški skupnosti?

Tu gre absolutno za pomembno vlogo in pozitiven vpliv na vse, ker ne moreš biti dober gasilec, če nisi pripravljen delati za drugega, če se nisi pripravljen razdajati,

Srebrna maša, Col, 2014. Foto: Tim Žgavec

če nisi pripravljen malo tvegati, nekaj vložiti, ne samo časa, tudi kaj drugega. In tak zgled je lahko samo dober in pozitiven za vsakega otroka in s tem se vsekakor lahko nekaj naučijo za življenje. Če stalno gledaš, kako nekdo dela dobro, da mu ni žal zato, da je šel nekemu pomagati, potem prej ali slej pomisliš, da bi tudi sam to poskusil.

Kako se je pa začela vaša poklicna

pot v slovenski vojski, sta šli ti dve uniformi – gasilska in vojaška – neka-ko z roko v roki?

V gasilstvo so me dejansko postavili leta 1982, ko sem bil napoten na služenje takratne vojaščine, saj sem to delo opravljal pri vojaki. V naslednjih 15 letih z gasilstvom nisem imel nobenega stika, razen preko srečevanja različnih ljudi. Po povratku nazaj domov pa sem postal malo bolj aktiven na tem področju. Si pa ti dve uniformi ne nasprotujeta. Taka služba kot jo jaz zdaj opravljam v slovenski vojski je sorazmerno mlada, začela se je leta 2000, jaz pa sem v vojsko kot duhovnik vstopil leta 2004. Moj takratni in še vedno aktualni šef je moj sošolec iz gimnazije in fakultete in v to službo me je vabil že prej, ampak sem užival kot duhovnik na župniji in se nisem videl v tej službi. Ko pa je v Sloveniji prišlo do poklicne vojske in nismo imeli več naborniškega sistema, me je pa nekako prepričal. Ne na silo, ampak po mojem razmisleku in pristanku na to, da za nekaj let poskusim tudi to. In teh nekaj let se je kar raztegnilo, letos je minilo že 10 let od takrat.

Srebrna maša, Col, 2014. Foto: Tim Žgavec

Do kdaj boste še ostali med vojaki?

Letos se mi je prva desetletna pogodba iztekla in iz različnih razlogov sem to pogodbo podaljšal. Koliko časa bo to trajalo pa ne vem, saj je to pogodba za nedoločen čas, kar sicer pomeni, da lahko traja do upokojitve, lahko pa samo eno leto.

Kaj vas žene, da ostajate med slovenskimi vojaki, kaj vas vleče dalje?

Jaz osebno si želim iti nazaj na župnijo in prej ali slej se bo to tudi zgodilo. Pa ne zato, ker bi bilo v vojski slabo. To, da ostajam med vojaki je svojevrsten izziv, nekaj drugačnega od dela na župniji. Tako vsebinsko, kot tudi materialno. Na župniji je župnik za vse, od majhnega otroka do starejšega, od strehe do kanalizacije in vsega, kar je vmes. V vojski se sicer tudi srečujemo s krščevanjem otrok, ampak rednega verouka ni in tudi vsega drugega, kar sledi. Če ti pregori žarnica v kapeli, to poveš, in to uredijo drugi, ki so za to zadolženi. Naprej me žene pa predvsem ta človeški vidik, saj delo in poslanstvo vojaka ni v prvi vrsti to, da se vojskuje, da je to nekaj nasilnega, ampak je prav nasprotno poklican k temu, da varuje in ščiti šibke. In v tem pogledu

je ta služba precej podobna gasilstvu, vojak se mora biti pripravljen žrtvovati za drugega. Če gleda le na svojo korist, ne bo dolgo preživel niti on, niti ta, ki je poleg njega.

Torej lahko rečemo, da sta si krščanstvo in poklic vojaka podobna po svojih vrednotah, čeprav se je skozi zgodovino to marsikdaj izključevalo in nasprotovalo.

Seveda se da vsako stvar zlorabiti in žal tudi vero. Skozi zgodovino se je vero velikokrat zlorabljalo tudi prav na vojaškem področju. To je dejstvo. Iz tega se lahko nekaj naučimo, čeprav zgleda kot da se iz vseh zgodovinskih izkušenj nismo prav dosti. Lahko nas je tega sram, čeprav mi osebno nismo nič krivi za stvari, ki so se zgodile v preteklosti. Tako kot je lahko vera izgovor ali pretveza za delanje slabih stvari, pa lahko vera na drugi strani naredi veliko dobrega. Prepričan sem, da je vsak vojak lahko dober, je pa veren vojak lažje dober, ker ima drugačno osmislitev zakaj določeno stvar narediti. Če gledaš na življenje le s tega sveta, brez vere v onostranstvo in Boga, potem je vse utemeljeno na odnosu daš – dam, naredim – dobim. Če je pa še kaj več,

kaj presežnega, potem pa lahko včasih tudi rečeš, da določene stvari ne boš naredil zaradi določenega razloga in ne gledaš le na materialno korist oziroma tuzemeljsko bogastvo, ampak to narediš zato, ker veš, da je tako prav. Čeprav je včasih težko.

Kako so vas vojaki sprejeli medse, vas imajo za sebi enakega ali vas gledajo nekoliko zviška?

Vsi, ki opravljamo to službo, smo v vojski zelo dobro sprejeti. Za čisto enakega nas logično nimajo. Že po letih malo štrlimo ven, ne nosimo orožja, le uniformo. Pri osebnih pogovorih, obiskih, srečanjih v vojašnicah, po terenu, nas imajo zelo radi. Mogoče to zveni malo samovšečno, toda je kar resnično. Lahko je tudi kakšna postranska korist, ker recimo takrat, ko smo mi na obisku gotovo ne bo nekaj hujšega, težjega za delati, takrat si lahko malo oddahnejo. Ampak mislim, da to ni prvotno.

Kako pa na vas gledajo vojaki drugih verskih pripadnosti?

Tudi s takimi se seveda rečujemo, čeprav je pri nas v Sloveniji takih potreb manj. Smo pa tudi tukaj, predvsem pa na misiji na Kosovem, srečali več pripadnikov pravoslavne vere. Tudi za vojake, ki niso versko pripadni oziroma so samo krščeni, imamo katehumenat in vsako leto v okviru tega na zakramente pripravimo 15 do 20 oseb. Ti potem prejmejo zakramente krsta, obhajila ali birme. Na Kosovu smo pomagali nekaterim pravoslavnim vojakom, da so stopili v stik s tam živečimi redovniki in so v času misije poglobili svojo versko pripadnost. Imeli smo tudi nekaj primerov muslimanov, ki smo jim potem priskrbeli njihove verske voditelje. Je pa tega doma manj. Po pravilih naše službe pa je naša dolžnost, da če pride do nas nekdo, ki ni katoličan, mu moramo zagotoviti predstavnika njegove vere. Seveda v nekih razumnih mejah.

Srebrna maša, Col, 2014. Foto: Tim Žgavec

Kako se pa vaše delo razlikuje med-tem ko ste doma, v Sloveniji in takrat, ko ste z vojaki na misiji v tujini?

Potrebe so seveda drugačne, drugačen pa je tudi ritem življenja. Tu je pač redna služba, vsak dan 8 ur, na misiji pa si z vojaki 24 ur. In že iz tega dejstva, da se šest mesecev ali še več, vsakodnevno srečuješ z istimi ljudmi, izhajajo drugačni problemi v medčloveških odnosih.

Doma se nekemu, ki ga ne želiš srečati, z lahkoto izogneš, na misiji pa je to nemogoče. Tudi naloge, ki jih vojaki tam opravljajo so drugačne in ponavadi bolj nevarne, s tem pa se vojakom poraja tudi več vprašanj, na primer kakšno je življenje, kaj se nam lahko zgodi, kaj bo doma ipd. Sem pa spadajo tudi duhovna in verska vprašanja, ali ima vse to sploh smisel, zakaj bi prav mi to počeli, kdo sploh smo, da lahko odločamo o tem. Ponavadi res ne moremo narediti veliko, sploh slovenska vojska ni neka velesila, ki bi lahko spreminjala cele strukture, toda nekaj pa lahko storiš. Naša naloga je ponavadi bolj pomoč domačinom. Sploh na Kosovem je naše delo velikokrat dobrodelne narave, jim preko vojske pošljemo pomoč, obiščemo kakšno vas, kakšen samostan.

Moje osebno delo na misiji se razlikuje od tega doma predvsem v tem, da se z vsakim srečaš vsaj dvakrat, trikrat dnevno in potem se pogovori postopoma razvijajo. In tudi če se pogovor začne z nasprotovanjem, celo sovraštvom do Cerkev, se po dveh, treh tednih to spremeni. Velikokrat namreč negotovost, strah in sovrašтво izvirajo prav iz neznanja. Ker neke stvari ne poznaš, potem se ti zdi, da je to treba odriniti stran ali malo zasovražiti ali nekako označiti, zato da ti da mir.

Kaj ste se pa vi naučili od samih vojakov, vojaškega sistema kot takega?

Vojska je gotovo hierarhično urejena in dosti več kot to, da poslušáš kaj ti ukažejo, skoraj nimaš za početi. Včasih je to

težko sprejeti. Tu sam nisem v povsem enakem položaju kot vojaki. Vojak na misiji ali tudi doma drugega kot ubogati skoraj nima početi. Naša služba pa mora poleg tega narediti tudi kaj svojega, tako da smo v tem veliko bolj svobodni, ker lahko določene stvari narediš po svoje. Na primer kako bom pripravil sveto mašo, tega mi ne more nihče ukazati. Tako da sem se verjetno naučil prav tega, da poslušáš navodila, da poskušáš ukaze tudi izpolniti. Pa tudi potrpežljivosti, saj v vojski nisi sam gospodar svojega časa in nikoli nisi čisto gotov kdaj se bo kaj zgodilo, lahko se zgodi prej ali slej ... in tako pač čakaš.

Kako se spomnite svojega otroštva na Colu? Verjetno je bilo vse precej drugače kot danes.

Absolutno je bilo drugače. S Cola sem šel star 14 let, takoj po končani osnovni šoli, ko sem šel v Vipavo v semenišče in od tam sem prihajal domov samo kakšno nedeljo popoldne na sprehod, saj smo imeli takrat pouk tudi ob sobotah. Za večje praznike smo bili pa par dni doma, vmes bolj malo. Tako da so moji spomini na Col vezani bolj na ta pobalinska, osnovnošolska leta, ko smo se vsi, ne glede na starost, praktično cele dneve lovili in igrali po griču za cerkvijo do Kovka in na igrišču. Šola je bila drugačna, že sama zgradba, pouk je bil izmenski ipd. Tudi sam kraj je bil drugačen od današnje podobe.

Kako se vam pa zdi življenje na Colu danes, kje vi vidite priložnosti za razvoj ali na drugi strani pomanjkljivosti kraja?

Priložnosti so v skupnem sodelovanju vseh, saj če dela in gleda vsak samo zase, potem se bolj malo zgodi. Kakšne večje pomanjkljivosti niti ne čutim, saj imamo veliko dogajanja glede na velikost kraja, česar še kakšen večji kraj nima. Od pevskih zborov, gasilcev, mladinske skupine, strežnikov. Prednost vsekakor

vidim v tem, da se tu še vedno da dobiti tisto skupino ljudi, ki je pripravljena nekaj narediti tudi zastonj in ne le zaradi plačila ali obveznosti, ampak iz nekega veselja. In to se mi zdi velika prednost. Prednost je tudi to, česar drugje tudi ne najdemo, da je tu zelo povezano družbeno, politično, gospodarsko, kulturno, cerkveno življenje, da je vse en tak miks in niso ti aspekti v nasprotju drug z drugim, ampak gredo eden z drugim.

Kaj pa vaš pogled v prihodnost, vaša poklicna pot?

Nekaj časa še ostajam v vojski, ne vem pa čisto točno koliko časa še. Težko je to tudi javno napovedovati. Letos me čaka pardnevna misija pri naših vojaki v Libanonu med božičnimi prazniki. Ob praznikih, božič in velika noč, gremo ponavadi tja, kjer so manjše skupine naših vojakov, da lahko tudi v tujini praznovanje diši malo bolj po domovini; eden pa je stalno na Kosovu, kjer je večja skupina.

Potem večino praznikov preživite v tujini? To je verjetno posebno doživetje?

Običajno gremo dva, tri dni pred praznikom, da se skupaj z vojaki na misiji lahko vsaj malo pripravimo, potem je pa zelo odvisno od kraja do kraja. Recimo v Libanonu maha skoraj ne dobiš, tako da bo že to precej drugače kot v Sloveniji, kjer skoraj ni božiča brez maha. Tudi samo razmišljanje pri sebi in pri vojaki je drugačno. Tako da je treba najti neko varianto, ki je v danih okoliščinah izvedljiva in tako seveda ni vsako leto enako, kar je fajn.

Želite za konec še kaj dodati ...

Mislím, da temu ni kaj dodati, razen tega, da je živeti na Colu lepo!

Lasmasa Eratnik Ambrožič

LOKALNE VOLITVE 2014

Leto 2014 je bilo vsekakor v znamenju volitev, saj smo na volišča opravili kar 5-krat. Najbolj so bile zanimive oktobrske lokalne volitve, ki se jih je udeležilo tudi največ volilnih upravičencev.

Prvo oktobrsko nedeljo (5. 10.) so potekale volitve v krajevno skupnost, volitve v ajdovski občinski svet in volitve za župana občine Ajdovščine, kjer je bil čez dva tedna potreben tudi drugi krog. Na lokalnih volitvah je bila udeležba na Colu 52,85 %, v drugem krogu županskih volitev pa 40,68 %.

Pa začnimo z volitvami v krajevno skupnost, ki se nas tudi najbolj dotaknejo. Krajevna skupnost Col je razdeljena na šest volilnih enot, v katerih dobimo sedem svetnikov, saj v volilni enoti štiri (Gozd in Križna Gora) izvolijo dva kandidata. V prvi volilni enoti (Col št. 77 do konca) je bil za svetnika potrjen doseganji kandidat, Marko Koren, ki je premagal protikandidata Sebastjana Kovšca. V drugi volilni enoti (Col št. 33–77) je med tremi kandidati (še Marjan Šemrl in Mojmir Pregelj) slavil Peter Pregelj. Tretja volilna enota, Malo Polje, je dobila novega in najmlajšega predstavnika, Mitjo Kobala, ki je premagal izzivalca Bogomirja Bajca. V naseljih Gozd in Križna Gora so volilci potrdili dosedanjega predsednika krajevne skupnosti, Ivana Mikuža, ki mu bo družbo delal

Marko Peljhan. Kandidata David Rušt in Božo Nusdorfer se v krajevno skupnost nista uvrstila. Žagolič bo po novem spet zastopal Janko Škvarč, ki je premagal dosedanjega svetnika, Nejca Preglja. V šesti volilni enoti (Col št. 1–33) pa ostaja svetnik Matjaž Bajec, ki je za picle štiri glasove premagal protikandidata Branka Lebana. Tako smo dobili novo sestavo krajevne skupnosti, v kateri ostajajo štiri svetniki iz prejšnjega mandata in trije novinci. Na prvi seji nove krajevne skupnosti so svetniki izvolili tudi predsednika, ki je postal Marko Koren. Ta se bo z nalogami predsednika soočil prvič. Volitve v občinski svet so prinesle nekatere novosti, najbolj pa izstopa to, da imamo v tem mandatu kar dva svetnika s Cola, Janeza Tratnika in Matjaža Bajca. Izmed 370 oddanih glasovnic za volitve v občinski svet je bilo 16 neveljavnih, drugi glasovi pa so bili razdeljeni tako: Lista srce 143 glasov, SDS 85 glasov, NSi 56 glasov, DeSUS 12 glasov, SD 11 glasov, NSD 11 glasov, SMC 10 glasov, ostale stranke in liste pa so dobile sedem ali manj glasov.

Pri volitvah za župana občine Ajdovšči-

ne je v prvem krogu svoj glas oddalo 370 volilnih upravičencev, pri tem se jih je največ, 119, odločilo za kandidata Marjana Poljšaka, sledili pa so: Nadja Ušaj Pregelj 65 glasov, Ožbej Marc 49 glasov, Tadej Beočanin 41 glasov, Radovan Štor 41 glasov, Tino Mamič 32 glasov ter Erik Štrukelj in Goran Velikonja vsak po šest glasov. V drugem krogu volitev, v katerem sta se pomerila dosedanj župan Marjan Poljšak in kandidat SD-ja, Tadej Beočanin, je bila razlika v glasovih majhna. Tokrat je glasovalo 286 volilcev, od tega je bilo šest glasovnic neveljavnih, ostali glasovi pa so se razdelili tako: Poljšak 143 glasov in Beočanin 137 glasov. Kot je zdaj že uradno znano, smo v občini Ajdovščina po 14 letih le dobili novega župana, ki je postal Tadej Beočanin. Tako na ravni krajevne skupnosti, kot tudi na ravni občine, je prišlo do sprememb, kar je zagotovo dobrodošlo. Kako uspešni bodo novi obrazi v politiki, bo seveda pokazal čas in predvsem njihova dejanja oziroma (ne)izpolnjene obljube.

Samira Tratnik Ambrožič

NOV PREDSEDNIK KRAJEVNE SKUPNOSTI: MARKO KOREN

Po oktobrskih lokalnih volitvah smo dobili novo sestavo krajevne skupnosti. Zamenjalo se je tudi vodstvo, nov predsednik je postal Marko Koren. Poleg njega bodo v krajevni skupnosti še Ivan Mikuš in Marko Peljhan iz Gozda, Janko Škvarč iz Žagoliča, Mitja Kobal z Malega Polja ter Matjaž Bajec in Peter Pregelj s Cola. Želimo jim uspešno delo v štiriletnem mandatu in preko spodnjih odgovorov na kratko predstavljamo novega predsednika.

Kakšne cilje in naloge si si kot predsednik KS zadal za ta mandat, katere bodo vaše prioritete, za katere se boste zavzemali?

Želja in ciljev je vsekakor veliko. Vsak, ki hodi z odprtimi očmi po svetu, lahko vidi še kup stvari, ki bi jih lahko popravili, spremenili oz. na novo zgradili. Vsi člani novega sveta KS Col bomo v mandatu, ki je pred nami, stremeli k temu, da bodo projekti, ki jih bomo izpeljali, pomenili višjo kakovost življenja in določen razvoj krajev. Med večje projekte, ki se že nekaj časa napovedujejo in bodo prioriteta v naših prizadevanjih, je celostna ureditev križišča na Colu skupaj s pripadajočimi pločniki in prehodi za pešce. Ureditev bi pomenila velik napredek glede splošne prometne varnosti, predvsem varnosti najbolj ranljivih udeležencev v prometu, otrok, pešcev in kolesarjev.

Drugi projekt, prav tako povezan s prometno varnostjo, je razširitev ceste proti Ajdovščini. Ožina tik pod Colom predstavlja zelo nevarno točko, kjer so se v preteklosti dogajale hude nesreče, na žalost tudi s tragičnim koncem, zato je sanacija takih odsekov še toliko bolj potrebna in nujna.

Slovenski pregovor pravi, da na mladih svet stoji. Oddelek otroškega vrtca je na Colu prisoten vse od leta 1992. Mogoče

ob tem drobna zanimivost, sam sem bil član prve skupine otrok, ki smo začeli obiskovati vrtec na Colu, ko je bil dograjen in odprt. Potreba po kakovostnih in obnovljenih prostorih se vsako leto bolj izrazito kaže. Zavzemali se bomo, da se aktivnosti za izgradnjo novih prostorov, ki se trenutno odvijajo, ne ustavijo in se bo smeh otrok kmalu razlegal v novih prostorih, kjer bodo imeli še več možnosti za razvijanje osebnosti in spretnosti. Seveda se v naših krajih, kjer nam vremenske razmere dostikrat ne prizanašajo, vedno znova kaže potreba po obnovi marsikatere ceste in poti, veliko je takih, ki so potrebne nove asfaltacije ali pa samo preplastitve. Veliko je bilo postorjenega že v preteklih letih, vendar gre pri tem za nikoli končano zgodbo, zato bomo k temu stremeli tudi v prihodnjih letih.

Vsi zgoraj omenjeni projekti daleč presegajo finančne okvirje krajevne skupnosti, zato bomo dodatna sredstva poskušali zagotoviti tudi iz drugih virov. Na letošnjih lokalnih volitvah sta se po kar precej letih v občinski svet znova uvrstila dva svetnika, Matjaž in Janez, kar nas navdaja z optimizmom, saj bosta naše želje in cilje lahko zastopala ter branila na občinski ravni, kar vsekakor ni zanemarljiv podatek.

So v delovanju KS predvidene kakšne novosti in kako ocenjuješ delo bivšega predsednika oz. celotne KS?

Sam sem bil član sveta KS že v prejšnjem mandatu. Če se ozremo na zadnje štiriletno obdobje, lahko rečemo, da smo izpeljali več projektov (obnova cest, otroško igrišče, obnova zaščitnih ograj ob športnem igrišču, ureditev zelenice pred zadružnim domom ...). Bistvenih sprememb v samem delovanju KS najbrž ni pričakovati, manjše spremembe pa bodo zagotovo, saj vsak posameznik prinese s seboj tudi nekoliko drugačen način dela in razmišljanja. Vsekakor pa velja načelo »V slogi je moč«. Če bomo znali, sam verjamem, da temu bo tako, vsi stopiti skupaj in se odločiti za skupne cilje, lahko izpeljemo marsikaj. Krajanje naše krajevne skupnosti smo v preteklosti že pokazali, da to znamo, zato dokažimo, da tega nismo še pozabili.

Kje vidiš največje priložnosti za delo KS, ki v preteklosti mogoče niso bile izkoriščene in kako gledaš na življenje na Colu, kje vidiš prednosti in pomanjkljivosti za posamezne skupine ljudi (otroke, mlade, družine, starejše ipd.)?

Življenje na Colu oz. na vasi mogoče prinaša določene omejitve, čeprav

prednosti odtehtajo slabosti. Večkrat lahko slišimo, da je življenje na vasi dolgočasno in nezanimivo, saj predvsem nekateri mladi lahko pogrešajo več dogajanja, zabave in krajev za sprostitev. Veliko število organizacij in društev, ki delujejo v naši krajevni skupnosti, pa dokazuje ravno nasprotno. Očitno nas odsotnost tovrstne ponudbe spodbuja, da se udejstvujemo kot gasilci, člani pevskih zborov, člani kulturnih, športnih in drugih društev. Osebnostno v društvih in organiza-

cijah vidim veliko dodano vrednost za naše kraje, saj so gonilo dogajanja, zato si bo svet KS prizadeval za zgledno in tesno sodelovanje.

Potencial vsakega kraja so ljudje, ki v njem prebivajo. Tudi v naslednjih letih bomo skušali izpeljati projekte, ki bodo prispevali h kakovosti življenja vseh krajanov in krajanov naše KS. Naj na tem mestu zapišem, da bomo veseli vsakega predloga, ideje, ki nam jo boste posredovali. Skupaj bomo skušali ugotovili,

na kakšen način je predlagane projekte mogoče izpeljati in dokončati. Naj še enkrat ponovim, da skupaj lahko naredimo marsikaj, le potruditi se moramo in složno stremeti k temu, da bomo še naprej skrbeli za svoj kraj, se v njem dobro počutili in s ponosom povedali, od kod prihajamo in kje smo.

Easmara Tratnik Ambrožič

GOZDARSTVO

FRANC URDIH D.O.O.

VIŠNJE 5 5273 COL

VSESLOVENSKO SREČANJE OGLARJEV

Vas Col leži na robu Trnovske planote. Na severu se naslanja na hribe, na jugu se s Cola odpira pogled na Vipavsko dolino, Kras in Tržaški zaliv. Ta prikupna vasica leži na nadmorski višini 620 m in skriva kar nekaj zanimivosti. Kraj pozdravlja obzidje žal že razpadlega gradu Trilek, kjer so nekdaj pobirali cestnino oziroma "colnino" (od tu tudi ime). Znamenitosti kraja so poleg 200-letne trte dišečke še 400-letna lipa, zanimiva kraška jama, v središču vasi pa je vedna ogleda tudi cerkev sv. Lenarta.

Šola in kulturna dediščina:

Preteklost ljudi na tem območju je tesno povezana z lesom. Naši predniki so prav s pomočjo gozdov živeli in preživeli. V šoli pri različnih predmetih ohranjamo živo vez s preteklostjo. Da bi izkazali spoštovanje prednikom, ki so s svojo žilavostjo, pridnostjo in vztrajnostjo na svojstven način zaznamovali prostor in čas, ko so iz različnih kosov lesa tako ali drugače izvabljali življenje, smo se odločili, da obudimo tedanjo obrt, ki v današnjem času prerašča v umetnost - imenujemo jo kiparjenje v lesu. Odras našega dela so izdelki, ki nastajajo pri pouku likovne umetnosti, likovnega snovanja ter pri pouku tehnike in tehnologije, kjer učenci bogatijo svoje znanje tudi z izkušnjami pri delu z dleti, kladivi in drugim orodjem, ki se uporablja za obdelavo lesa. Njihova vztrajnost, navdušenost, predvsem pa nastali izdelki nas nagovarjajo in spodbujajo, da vsako leto znova zanje in za sošolce iz sosednjih šol pripravljamo kiparsko srečanje z naslovom: "Kaj se skriva v lipi?", ki je postalo že tradicionalno. Mladi ustvarjalci in navdušenci nas vsako leto nagradijo, obogatijo in presenetijo s svojimi inovativnimi idejami, mladostno kreativnostjo, izvrstno iznajdljivostjo in delovno vnemo. Nekatere izdelke si lahko ogledate na

vrta šole v središču vasi, mnogi pa bogatijo kulturni prostor na današnjem dogodku.

S peštrim dogajanjem na šoli želimo na poseben način obeležiti preteklost prednikov naših učencev, se pokloniti njihovi kulturno-etnološki dediščini in ohraniti spomin na delo in izdelke, ki so jih ročno izdelali predniki naših učencev in jih mnoge družine v našem šolskem okolišu še hranijo.

Seveda želimo opozoriti tudi na pomen ohranjanja narave in na povezanost ljudi z njo; še posebej v sodobnem času, saj je drevo simbol človekove povezanosti z naravo in nas spominja na osnovne vrednote, ki ostajajo v toku časa nespremenjene. Drevesa torej "sodelujejo" pri ustvarjanju naše zgodovinske in kulturne dediščine, odkrivajo naš odnos do narave, so pa hkrati material za kopo, katere spomin ohranjamo pri življenju prav danes.

Mladi in oglarjenje:

Mentorji vzgajamo mlade za odgovornost do kulturno-etnološke dediščine, kamor spadajo tudi tradicionalne veščine in znanja naših prednikov. Naši mladi oglarji srkajo izkušnje od svojih očetov in starih očetov. Vsaj 5 družin v okolici še aktivno zлага in kuha kopo. V šoli imamo 10 izkušenih mladih oglarjev, ki

za današnji praznik dokončujejo svojo pastirsko kopo. Na Colu smo ponosni na naše mlade oglarje in na njihov iskren čut do kulturno-etnološke zapuščine, kajti marsikje se ti zakladi znanja, spretnosti in veščin izgublajo ali tonejo v pozabo.

Stari oglarji v domačem kraju pravijo:

Učenci OŠ Col so pripravili kratko anketo, ki so jo izvedli med starimi oglarji v domačem kraju. Z anketo smo skušali najti čim več zanimivosti o domačem oglarjenju.

Kakšna drva so uporabili za oglarjenje?

Za kopo pridejo v poštev vsi listavci, najbolj pa BUKEV, ker je najpogostejša v naših gozdovih. Včasih so v kopo stavili tudi LESKO, GABER, JESEN in MOKLO. Trda drva (bukev in gaber) dajo najboljše oglje.

Kdaj so morala biti drevesa posekana?

Čas poseke ni važen, pozorni moramo biti le, da so drva posekana ob stari luni, ker se takrat bolj hitro posušijo. Franc Kobal pravi, da drva, posekana ob avgustovski stari luni, ne »trhlenijo«.

Kateri letni čas oziroma mesec je najprimernejši za kopo?

Kopo lahko delamo spomladi, poleti ali jeseni, ker je takrat najlepše vreme. Matija Ambrožič pravi, da je najbolje avgusta, ker se takrat rast umiri.

Kam so postavili kopo?

Kopo so postavili kar v gozdu, blizu posekanih dreves, da ni bilo daleč za vleko drv. Pazili so, da je bila lega bolj v zatišju. Lokacije v bližini Cola: KAJNI DOL, POD BOŠNARJEM, V KAČICI, POD SMERDEČICO ...

Kam so postavili hišico ogljarju? A je bilo važno, v katero smer je bila obrnjena?

Hišico so postavili zraven kope (čimbližje) – 4 do 5 m stran. Postavljena je bila tako, da ni pihalo v kopo (je že hišica ublažila veter). Obrnjena je bila proti kopi, da je oglar že iz hišice opazoval kopo.

Katera je največja »mora« oglarjev? Zakaj?

Dež.

Da zaspi.

Oglarji se strinjajo, da je huje, če oglar zaspi, če je buden, lahko reši kopo pred dežjem.

Kako so oglarji reševali kopo, če je začel padati dež?

Kopo so pokrili. Če je bilo malo dežja, so nanjo naložili le več zemlje. V primeru dežja je kopa dalj časa gorela.

Kako so reševali kopo, če je začela goreti in je oglar zaspal?

Pravi oglar ni nikoli zaspal! V primeru gorenja so hitro določili še več zemlje (zamašili luknje), da je le-ta pogasila ogenj v kopi.

Je mogoče še kakšna druga »mora« oz. nesreča, ki se ogljarju lahko pripeti?

Potrebno je paziti, da se kopa ne udere. Problem je tudi, če začne močnejše pihati.

Je treba biti še na kaj pozoren?

Pozoren moraš biti na to, da ti kopa ne gori prehitro. Pri gorenju oz. tlenju mora biti malo dima in ta mora biti svetel – tako oglje bo kvalitetno.

Bi moda opozorili na kakšno zanimivost, navado pri izdelovanju kope?

Franc Kobal pravi, da mora kopa lepo goreti na vse strani. Če se naredi luknja v kopo, je oglje prežgano. Nekoč, ko je oglje vozil v drvarnem košu, se mu je oglje vžgalo. Vžgal se mu je tudi žakelj, v katerega je nalagal oglje.

Matija Ambrožič je zjutraj in zvečer pri kopi zmolil.

Franc Hladnik pravi, da se je ob kopi vedno kuhala polenta.

Ciril Božič je na kopi vedno naredil križ.

Anton Čuk je v molitvi prosil, da bi kopa lepo gorela.

Ali obstaja kakšna pesmica, anekdota, zgodbica, zanimivost, ki pripoveduje o tem, kaj se je komu zgodilo pri oglarjenju?

Pesmi:

Oglar naj bo,

Oglarska pesem (F. Prosenc, I. Sivec),

Oglar je en zavber fant (ljudska)

Anekdote:

Matija Ambrožič pravi: Oče je na Nanosu pripravil kopo in šel domov. Svoja dva sinova je pustil pri kopi, da sta nanjo pazila. Ko sta videla, da poteka vse v redu, sta šla v gostilno pit. Ko sta prišla nazaj, sta videla, da je medtem časom kopa pogorela. Namesto oglja sta skuhalo pepel.

Kako prepoznamo »dobro« oglje?

Dobro oglje je trdo in se ne drobi, robovi so ostri. Takemu, ki se drobi – drobižku – so rekli broške.

Pomembna je teža, dobro oglje mora biti lahko, ne zgori hitro, je dolgo časa uporabno, biti mora črno, paziti moramo, da se po kuhanju ne navzame vlage. Ko ga vzameš iz kope, mora zvoneti – tisto je najboljše.

Ime in priimek učencev:

Teja Kobal 8. r., Aljaž Ambrožič 7. r., Andrej Pregelj 7. r., Anže Sajevec 6. r., Urban Čuk 6. r.

Pripovedovalci:

Franc Kobal (1929), Matija Ambrožič – Danče Bolčkov (1928), Ciril Božič – Franconov (1940), Anton Čuk – Čukov (1939), Franc Hladnik (1954).

Mentorica: Jasmina Likar Štinjek

Kdaj je kopa kuhana?

Kopa se najprej posede približno na tretjino, pa še po barvi dima se pozna njen konec. Potem se mora kopa ohladiti.

Kvaliteto oglja pokažejo :

- ostri robovi z dobro vidno strukturo lesa,
- oglja se mora svetiti,
- se ne drobi,
- ropota kot glažuna, če ga zatrklaš po mizi,

- je hudo črno

*Izjava ogljarja:

Že 15 let se trudm, da bi skuhal zelenga, pa se mi zlomek vsakič zažge in je zmeri črn, ha, ha, ha.

Sicer pa se skuha vsak les, le oglje se razlikuje po kaloričnosti.

bukovo oglje – najbolj kalorično, v preteklosti so ga uporabljali predvsem za plavže v fužinah in za potrebe v rundikih smrekovo oglje – med drugim je uporabno za ročno oblikovanje kovin, npr. za oblikovanje kravjih zvoncev lipovo oglje – dobro za zobe umivat

SREČANJE OGLARJEV SLOVENIJE

COL 15.6.2014

Uradni logo Vseslovenskega srečanja oglarjev na Colu. Avtor logotipa: Mitja Benčina

leskovo oglje – uporabno za pejsle, ker ne presketa ...

Je bilo oglarjenje tudi dober posel?

Oglar je bil spoštovan poklic. Mnogi so v preteklosti od tega živeli.

*Izjava oglarja:

Ja, res je bil dober posel, ha, ha, ha. Najboljš so ga prodajal na kile. So ga tok namočil, da je kr od voza tekl, k so ga pelal ke dol čez, ha, ha, ha. Pol so ga pa hmal začel prodajat na mero, ne več na kile.

Zakaj se reče kuhanje?

Verjetno zato, ker se iz kope kadi dim, ki spominja na pokrit lonec, iz katerega uhaja para. Na lonec spominja še posebej takrat, ko pride na vrsto zalaganje / futranje/ bakanje kope. Takrat oglar hodi po kopi, jo nad strženom odkrije, premeša in doloži drv – jo kuha.

Prehrana oglarjev :

Oglarji so jedli, kar so jim prinesle iz vasi ženske ali pa kar so si skuhalo sami na ognjišču – najpogosteje polento. Ponavadi so imeli za oglarsko bajto skrito kakšno »flinto«, da je zvečer tudi malo dišala tista polenta.

Kakšna je bila pa vloga žensk pri kuhanju kope?

*Izjava oglarja:

Ja, ja, njihova vloga je bila pomembna. Malco so nosile, k so ble pa že tam, so ble pa še za ponucat, ha, ha, ha.

Največja kopa na slovenskem:

Velike kope so oglarjem v ponos. Menda je bila okrog leta 1950 skuhan kopa iz 400 m³ lesa, kuhali pa so jo 3 mesece. Kadar pa kdo naredi bolj majhno kopo, ga drugi oglarji dražijo in sprašujejo: "Zakaj si pa naredu to krtino?"

*Izjave oglarja so osebna last oglarskega mojstra Grizlija, člana Oglarskega društva Rute, ki bo gostitelj oglarjev naslednje leto.

KUD Razpotje in OŠ Col, junij 2014 pripravila: Nataša Grom, koordinatorica za OŠ Col

Oglarjenje ali kuhanje oglja se dogaja v kadečih se kopah.

Dandanes je tak način pridobivanja oglja le še spomin na nekoč zelo razvito obrt.

V Sloveniji je bilo oglarstvo najbolj razširjeno na Pohorju, na Koroškem in na Primorskem (Trnovska planota).

Pravijo, da je slovenska gmajna že vsa 3-krat kuhana.

*Izjava oglarja:

Pokljuka je bila bogat gozd, ali danes vidiš na Pokljuki kšno bukev? Seveda ne, ker so celo Pokljuko obrili, skuhalo, pol pa smrekovno flancali.

Tradicijo kuhanja oglja so pred več kot 100 leti prinesli italijanski oglarji. Ti so se za čas kuhanja oglja kar preselili v gozd.

Kaj je oglar?

"To je neki črnega, pa po klobasah ma duh."

Oglarjenje je pa :

segrevanje lesa tako, da les ne gori, ampak le poogleni oz. se pretvarja v lesno oglje.

Suha destilacija lesa pri 200 °C do cca. 400 °C, pri čemer se najprej izloči voda H₂O, pri višjih temperaturah pa nastajata še očetna kislina in metilni alkohol CH₃OH.

*Izjava oglarja:

Če bi se izločal etanol, bi mel oglarji si-

gum kšno cevko vn spelano, ha, ha, ha.

Tehnika izdelave oglarske kope :

- priprava kopišča
- priprava lesa
- zlaganje kope (pod, stržen, skladi, glava)
- pokrivanje kope (listje, smečje in zemlja)
- kuhanje kope (zalaganje, futranje ali bakanje)
- hlajenje in razkopavanje kope

Čas kuhanja :

Večja kot je kopa, bolj počasi se kuha.

- 1 m³ ~ 1 dan in 1 noč
- 5 m³ ~ 5 dni in 5 noči
- 15 m³ ~ 11 dni in noči
- 40 m³ ~ 25 dni in noči

Izkoristek lesa in cena oglja danes :

- 1 m³ cca. 100 kg oglja
- 1 kg cca. 1 €

Pripis avtorice članka, Nataše Grom: Pričujoči članek je bil v obliki zgibanke predstavljen na Vseslovenskem srečanju oglarjev, ki je bilo 15.6.2014 na Colu. Avtorica je bivša učiteljica na colski OŠ Nataša Grom.

Storitve s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo ter pluženje cest.

LEON AMBROŽIČ s.p.
SANABOR 5, 5271 VIPAVA
GSM: 031 756 771

LETO 2014 NA OSNOVNI ŠOLI COL

V šolskem letu 2014/15 obiskuje šolo na Colu 155 učenk in učencev, šolo na podkrajski podružnici pa 26 učenk in učencev. 13 devetošolk in devetošolcev, ki so junija zapustili osnovnošolske klopi, je septembra zamenjalo 13 prvošolk in prvošolcev. Prvošolci na Colu so v kombiniranem oddelku s 3. razredom, prvošolci v Podkraju pa v kombiniranem oddelku z 2. razredom.

Leto 2014 je prineslo več sprememb med zaposlenimi. Upokojil se je učitelj slovenščine Franc Černigoj, ki je na colski šoli začel poučevati v šolskem letu 1978/79. Takrat je bilo na colski šoli tudi 219 učencev. Franc Černigoj je učence učil in navduševal za zbiranje ljudskega blaga. Bil je mentor učencem pri prvem Javorovem listu in pri tem delu vztrajal 35 let. V več dragocenih knjigah slovstvene folkloristike je zbrano pravo bogastvo ljudskega znanja, modrosti in hudomušnosti s Cola in širše okolice. Njegovo poučevanje materinščine in pisateljsko pero je zapisalo v zgodovino colske šole neizbrisljivo sledi.

Upokojila se je kuharica Marija Vidmar, ki je prišla na šolo Col pred enajstimi leti. S svojo prijaznostjo se je zapisala v srca otrok.

Učiteljica Nataša Grom je po desetletju službe na Colu odšla na novo delovno mesto.

Dosežki in dejavnosti učencev ter drugi dogodki

Težko je pravično in natančno predstaviti uspehe in dogodke na šoli ter izven nje. Na desetine teh bo ostalo nenamerno prezrtih. Bogato dogajanje na šoli lahko sproti spremljate na spletnih straneh šole

Col.

Učenke turističnega krožka so za nalogo **Po križni Gori – skozi gozd, čez skale, do zvezd** in s predstavitvijo na turistični tržnici v Mercator centru v Kopru prejele zlato priznanje. Izkazale so se učenke, ki so na regijskih tekmovanjih iz znanja kemije, zgodovine in sladkorne bolezni dosegle srebrna priznanja. Bogato bero uspehov so naši učenci dosegli na likovnem področju.

Ohranja se bogata tradicija prireditev: ob slovenskem kulturnem prazniku, ob materinskem dnevu v Podkraju, pomladno rajanje z bazarjem ... Povezovanje šole s krajem je obrodilo sadove na Srečanju slovenskih oglarjev, na katerem so nastopili učenci dramskega krožka, dogodek je spremljala razstava kiparskih, likovnih in tehničnih del ter zgibanka.

Dramska igrica Pekarna Miš-maš, ki so jo izvrstno zaigrali učenci 3. razreda, je postala prava uspešnica. Z njo so večkrat nastopili, tudi za otroke iz zavoda CIRIUS ter za gojence Varstveno delovnega centra Ajdovščina.

Učenci podkrajске podružnice so navdušili z izjemnimi dramsko-glasbenimi nastopi in nastopili tudi za gojence Varstveno delovnega centra Ajdovščina ter za stare starše.

Podkrajška podružnica se je letos vključila v Mrežo gozdnih vrtcev in šol Slovenije, pod okriljem Inštituta za gozdno pedagogiko ter v sklopu inovacijskih projektov Zavoda RS za šolstvo.

V šolskem letu 2013/14 smo se prvič

Prvi šolski dan. 1. september 2014. Foto arhiv OŠ Col.

vkjučili v izvajanje Sheme šolskega sadja pod okriljem EU.

Vodenje šole v letu 2014

Colsko šolo že leto in pol zelo uspešno vodi mag. Rajko Ipavec. V primežu varčevalnih ukrepov na ravni šole in države je breme velike odgovornosti padlo na ramena vodstva šol. Šole dobijo manj sredstev, vsako leto se mora zmanjšati obseg zaposlitev, zakoni in pravilniki se pogosto spreminjajo. Birokracija je presegla razumno mejo. Vodenje šole v tako težkem času poleg večplastnega pedagoškega dela zahteva tudi dobro poznavanje finančno-poslovnega ter pravnega področja.

V letu 2002 smo se veselili nove šole, navdušeni nad njeno zunanjo lepoto, a ob vsakem večjem deževju in snegu je na hodnik in v razrede teklo. Poprava takih napak seveda veliko stane. V tem poletju je »nova« šola končno dobila trdno streho. Obnovljena je bila tudi vzhodna fasada šole.

Leto 2014 je posebno tudi po tem, da klasičnih dnevnikov in redovalnic ni več. Tudi na colski šoli smo začeli z elektron-

Podkrajskih pet prvošolčkov. Foto arhiv OŠ Col

skim vodenjem redovalnic in dnevnikov.

Po sto letih ...

V Kroniki enorazredne ljudske šole Podkraj 1914/15 je učiteljica Julka Kalinova zapisala: »Število otrok je znašalo 201 in sicer 166 učencev vsakdanje in 35 učencev ponavljalne šole. Obisk šole je

bil v tem šol. letu zelo slab, kajti pribl. 150 mož in mladincev tuk. občine se je nahajalo pod orožjem, torej je bilo pomanjkanje delavcev zelo občutno; nadomeščati so jih torej morali večji šolarji.« Sto let je minilo od takrat. Učenci so morali trdo delati, da so si pridelali hrano. Danes lahko izbirajo in nekateri izbirajo preveč. Vojne še vedno divjajo na našem planetu. A vojno se da dobro doživeti preko računalniških iger, pravijo učenci. Igre so vedno bolj tehnično dovršene in realistične. Pretkana industrija v mladih pridno neti ogenj nasilja. In to skrbi kronistko colske šole leta 2014.

Brez šole še počitnic ni ...

Colski prvošolci so v kombiniranem oddelku s 3. razredom, podkrajski pa v kombinaciji s 2. razredom. Povedali so, da radi hodijo v šolo in se v kombiniranih oddelkih zelo lepo počutijo.

»Legende odhajajo« je bil poslovilni moto devetošolcev. Foto arhiv OŠ Col

Rada hodim v šolo. Najrajši delam petke. Imam tri prijateljice v 2. razredu. Najbolj lepa mi je pesmica Veverica.

Tadeja

Rad hodim v šolo. Najbolj fajn se je igrati in učiti matematiko.

Tej

V šoli je lepo, ko gremo v telovadnico in se igramo. Naučili smo se pesmico Veverica. Zelo je lepa.

Matej

V šoli mi je vseč, da se učimo pesmice. Rad računam.

Matevž

Meni je najboljša pesmica Mesec September. Jaz se najrajši učim pesmice. Znam napisati pisani R in M. Naučila sem se pisati od 2. razreda.

Špela

Meni je najboljša pesmica Veverica. Rada poslušam račune od 2. razreda.

Beti

Rad imam samo matematiko.

Maj

Lepo je v šoli, ko se igramo. Vseč mi je bilo, ko so bile počitnice. Moti me, če je kaj od 3. razreda na naši tabli.

Ivana

Vseč mi je, da nosim torbo. Rad imam telovadbo.

Luka

Rad tekam v telovadnici. Vseč mi je bil kros. Lepo je, ker smo skupaj s 3. razredom, ker imam še več prijateljev.

Tomaž

Meni je fajn jest in ko gremo v telovadnico. Rad bi veliko pisal. Najboljši dan je bil prvi, ko smo jedli torto. Tudi takrat, ko smo začeli pisati v zvezek brez črt.

Tobja

V šoli mi je vseč. Rad rišem in pišem račune.

David

Rada pišem nalogo, računam in se igram. Lepo je bilo, ko smo šli gledat Pepelko. Naša učiteljica je gospa Veronika, meni pa rečejo samo Veronika.

Veronika

Irena Sakvida

OGLARJENJE – TRADICIJA, KI POVEZUJE

Na oglarskem srečanju je gorela tudi šolska kopa.

Življenje na območju našega šolskega okoliša je tesno povezano z gozdom in lesom. Lesarstvo ima zato v teh krajih dolgoletno tradicijo. Ukvarjanje z lesom je že v preteklosti domačinom pomenilo način življenja. Gozd jim je v veliki meri omogočal preživetje. Na naši šoli želimo ohranjati živo vez s preteklostjo, saj se zavedamo pomena prenosa tradicije na mlade generacije.

Veseli smo bili povabila za sodelovanje

na srečanju oglarjev Slovenije ob koncu šolskega leta na Colu. V šoli imamo skupino mladih oglarjev, ki je na srečanju dokončala in prižgala svojo oglarsko kopo. Ponosni smo na svoje mlade oglarje, ki skrbijo, da se veščine, pridobljene v dolgih letih, ne bodo pozabile.

Kulturno dediščino lahko varujemo le ljudje sami. Naš cilj je, da učenci spoznajo njene vrednote in jih bodo kot odrasli znali ceniti, spoštovati in ohranja-

ti. Ta cilj lahko dosežemo le z načrtnim in stalnim vzgojno-izobraževalnim procesom. Nekateri rezultati so vidni takoj. To so zadovoljni obrazi vedoželjnih otrok. Učenci sodelujejo v različnih projektih in dnevih dejavnosti na temo lesa. Vsako leto organiziramo kiparsko srečanje z naslovom *Kaj se skriva v lipi*, na katerem sodelujejo tudi učenci in dijaki s sosednjih šol. Srečanje je postalo že tradicionalno. Mladi ustvarjalci nas vsako leto presenetijo s svojimi idejami, kreativnostjo in navdušenostjo za delo z lesom. Veliko izdelkov bogati prostore naše šole, nekatere izdelke pa so si lahko obiskovalci srečanja oglarjev ogledali na prireditvenem prostoru.

Učitelji in mentorji vzgajamo mlade za odgovoren odnos do kulturne dediščine, ki vključuje tudi znanja in tradicionalne veščine naših prednikov. Oglarstvo je bilo nekoč zelo pomembna gospodarska panoga na slovenskem podeželju, ki je skoraj izginila iz našega vsakdanjika, zato se nam zdi še posebej pomembno, da jo ohranjamo, kjer je še prisotna. Naši mladi oglarji pridobivajo izkušnje od svojih očetov in starih očetov. Medgeneracijsko učenje je ena od oblik medgeneracijskega sodelovanja, ki zagotavlja prenos in izmenjavo znanja in izkušenj ter vzajemno pomoč med generacijami.

Sodelovanje na zanimivem in poučnem srečanju oglarjev je pomenilo dodatno spodbudo in motivacijo za naše učence, poleg tega pa je bila to lepa priložnost za predstavitev dejavnosti šole.

Ravnatelj OŠ Col Rajko Ipavec med govorom na srečanju oglarjev na Colu. Foto: F. Trošt

Rajko Ipavec
Ravnatelj OŠ Col

Moji vtisi ob dogodku

Ko sem v šoli izvedel, da bodo na Colu »kuhali« kopo, sem bil zelo navdušen. O tem, kako se kuha oglje, mi je pripovedoval že nono. Vesel sem bil, ker sem lahko to v živo videl in doživel.

Pod vodstvom gospoda Lucijana Trošta in gospoda Maksa Kobala smo začeli s pripravo. Kopa je bila vsak dan večja. Poleg smo gradili tudi oglarsko hišico. Vesel sem bil, ker smo pri tem sodelovali otroci in starejši.

Na lepo in sončno nedeljo smo kopo prižgali. Ob tem dogodku se je zbralo veliko ljudi.

Kopa je nato gorela deset dni. Vsak dan sem obiskal oglarski prostor. Eno noč sem tam tudi preстал. Bilo je lepo in nepozabno. Ponoči sem moral večkrat vstati in paziti, da kopa ne zagori. Pri kopi so bili vedno tudi ljudje. Pripovedovali so zanimive zgodbe, ki smo jih mladi radi poslušali in izvedeli veliko novega.

Občudoval sem Maksa, ki je vseh deset dni in noči pazil na kopo. Do nas otrok je bil zelo prijazen in potrpežljiv.

Deseti dan je kopa ugasnila, nato smo jo razkopali in našli veliko oglja. Gasili smo ga z vodo in spravljali v vreče.

Domov sem šel poln izjemnih vtisov. Bilo mi je kar malo žal, da se je vse že končalo. Domači so se mi smejali, ker sem bil črn kot oglar.

Upam, da se bo oglarjenje na Colu še kdaj ponovilo in bomo tudi mi mladi znali oglariti kot Maks Suhovrški.

Alen Bajc, 8. razred

ZIDARSTVO

Židanik Viljem s.p.

Sanabor 7, 5271 VIPAVA
GSM: 041 502 999

COLSKA ŽUPNIJSKA KRONIKA ZA IZTEKAJOČE SE GOSPODOVO LETO 2014

Vsi podatki še niso točni, ker je do novega leta še nekaj časa. Ta zapis je nastajal do 26. novembra 2014. Obširnejši zapis in bolj točni podatki bodo v farnem Oznanilu takoj po novem letu za obe župniji (tudi za Podkraj). V oklepaju so za primerjavo povsod navedene številke iz leta 2013.

Krščenih v župnijski cerkvi sv. Lenarta na Colu je bilo dvanajst (10) otrok: Anže Kovšca, Filip Rušt, Lovro Tratnik, Manca Volk, Karmen Koren, Katarina Peljhan, Nik Fabčič, Mark Vidmar, Jurij Bajc, Žan Ipavec, Jaka Pregelj in Brina Koren. Vsi prihajajo iz urejenih krščanskih zakonov in družin. Dva sta bila rojena v prejšnjem letu 2013.

Prvoobhajancev je bilo petnajst (12):

Anže Bajc, Karin Bajc, Natalija Bajc, Lia Bajec, Adam Fabčič, Larisa Koren, Matija Koren, Matej Peljhan, Nejc Peljhan, Simon Poženel, Tomaž Pregelj, Marija Rogelj, Veronika Stubelj, Nika Štefančič, Jure Tratnik. Eden izmed njih je bil iz sosednje, podkrajске župnije. Prvo sv. obhajilo je bilo 18. maja 2014.

Birmanci iz osmega in devetega razreda so se skupaj z animatorji v štirih (2) sku-

pinah tudi ob rednem verouku pripravljali na birmo. Za katehezo višjih razredov obeh so-upravljanih župnij je skrbel župnik. Dnevi zbranosti so bili v Vipavskem Križu, vodil jih je kapucin, br. Jožko Smukavec. Spraševanje birmancev je opravil katehetski referent, mag. Slavko Rebec v soboto, 22. marca zvečer. Birmansko devetdnevno je začel s svojim obiskom v petek, 25. aprila škof dr. Jurij Bizjak. V soboto, 3. maja 2014 je birmal na Colu 20 birmancev (2012-18 birmancev): Jurij Ambrožič, Laura Bolčina, Tjaša Božič, Nika Ipavec, Blaž Kobal, Kristian Kobal, Teja Kobal, Urban Kobal, Gašper Lampe Pregelj, Kim Mikuž, Alan David Poljšak, Nika Pregelj, Rok Pregelj, Jernej Rijavec, Zala Rijavec, Klara Stubelj, Aljaž Škvarč, Neja Škvarč, Franko Trošt, Karin Žgavec. Eden od birmancev je iz sosednje, podkrajске župnije. Kot animatorji birmancev, ob oratoriju pa tudi sicer v župniji so veliko pobude prevzeli **animatorji**: Kristina Ambrožič, Darka Poljšak, Anja Hladnik, Anja Pregelj, Mateja Peljhan, Marjetka Mikuž in Pia Kobal. **Porok** doma ni bilo (5), en naš par se je poročil v sosednji, podkrajски župniji: Nadja Kobal in Marko Tratnik. Ob **pogrebu** smo se poslovili od petih

Colski prvoobhajanci. Foto: arhiv Lojzeta Šinkovca

(10) faranov: Franc Pregelj, Franc Likar, Ivan Bajc, Albert Vidmar, Marija Tratnik. Vsi so bili prevedeni, oziroma so redno prejeli zakramente. V Sanaboru ni bilo pogreba. Lepo sta bila obiskana pogreba očetov kar dveh duhovnikov, naših rojakov.

Če **povzamemo** – pet krstov več kakor pogrebov letos in dva krsta več kakor leto prej ...

Naročniki **verskega tiska**: Družino je prejelo 40 (43) naročnikov, Ognjišče pa 57 (57). Poleg farnega Oznanila je ostali verski tisk slabo zastopan. Nekateri prejema verski tisk tudi po pošti, kar pa je težko preveriti - poslovna tajna uredništva in obeh poštni pri nas.

Štetje **nedeljnikov** je pokazalo pomladi 505 (431) obiskovalcev, jesensko ... (454).

Vso župnijo so pred novim letom 2014 obiskali otroci kot **koledniki** in zbirali darove za misijone.

Otroški pevski zbor je pel v soboto, 11. januarja 2014 v Dolini pri Trstu.

Pevci in ljubitelji lepega petja smo v soboto, 18. januarja zvečer z avtobusom obiskali ljubljansko Opero. Rojak Marko Kobal je pel naslovno vlogo v operi Rigoletto. Uro prej smo si pod tehničnim vodstvom ogledali Opero od vrha do tal in še pod zemljo v obeh etažah.

Na svečnico, 2. februarja 2014 smo napovedali **sveti misijon**, ki ga bosta jeseni 2015 vodila brata kapucina (br. Marko Senica in br. Jurij Štravs). V ta namen skušamo več skupno moliti.

Obisk pustne sobotne iskrice v Ljubljani v Zavodu Sv. Stanislava v Šentvidu za otroke – pustne šeme je bil z enim avtobusom za obe župniji v soboto, 1. marca 2014. **Otroški pevski zbor** je v četrtek, 13. marca 2013 obiskal **Center Cirius v Vipavi** in tam nastopil. V **cerkvi na Slapu** je isti zbor nastopil v soboto, 22. marca pri sveti maši in akademiji ob materinskem dnevu. Nastop **Poklon materam** ob materinskem dnevu je ob sodelovanju štirih otroških zborov (Idrija, Vipava, Podkraj, Col) pripravila v soboto, 29. marca 2014 popoldne gospa Melita

Colski birmanci. Foto: arhiv Lojzeta Šinkovca

Bajec Lemut ob sodelovanju gospodinje in mater. **Oratorijska delavnica** za otroke je bila v soboto pred cvetno nedeljo, 12. aprila 2014 dopoldne. Na reviji otroških pevskih zborov **Naša pomlad**, ki je bila v četrtek, 24. aprila 2014, je v ajdovski kinodvorani natopil tudi colski otroški zbor. Za vse hvala pevovodkinji mag. Meliti Lemut Bajec, sodelavkam in mamam ter gospodinjam. Koliko vaj in naporov se skriva za temi lepimi doživetji, ki bogatijo in lepšajo župnijsko življenje!

Velikonočna procesija je bila na vigilijo, 19. aprila zvečer. Kljub zapletom ob izhodu iz cerkve in zastoju pri razvrstitvi spreveda je vseeno dosegla svoj cilj. Ostali smo živi.

Oratorij je bil skupno s Podkrajem od ponedeljka 30. junija do nedelje 6. julija 2014, ko smo ga zaključili z župnijsko sveto mašo in srečanjem. Oratorij je lepo uspel, saj so se številni animatorji pod vodstvom Danijele Čibeje nanj skrbno pripravljali. V četrtek, 3. julija so vsi udeleženci z avtobusom poromali na Obalo in si ogledali sečoveljske soline ter so-darovali sveto mašo v Piranu.

Aprila 2014 smo se v Logu pod Mangartom poslovili od 88-letne **+Darinke Fon**, gospodinje nekdanjega župnika +Bogdana Brica, ki je med nami na Colu preživela osem let (1985-93).

Ob veliki noči smo lahko darovali za **dva kompleta novih vaz** za ikebane v župnijski cerkvi. Naši cvetličarki Anji Lemut smo hvaležni za izbiro in posredovanje, enako darovalcem za vaze.

Humanitarno-medicinska odprava v Zambijo se nam je predstavila v petek, 9. maja 2014. V ta namen smo darovali kot popotnico našim dekletom v misijonih.

Colski pevci so v soboto, 24. maja 2014 dopoldne **pele na Brezjah** skupaj z združenimi zbori gorenjskih dekanij ob 200-letnici milostne podobe. Na pot so se podali z avtobusom.

Peš **prošnja procesija** iz Orešja v Sanabor je bila 26. maja 2014 zvečer. Po maši smo bili deležni gostoljubnosti Sanaborcev.

Poleti se je 22. junija po 38 letih misijonskega poslanstva v Afriki na Slonokoščeni obali vrnil za stalno domov rojak **msgr. Ivan Bajec**. Do konca julija je preživel zadnji dopust v domači fari, nato pa sprejel župnije Podraga, Vrabče in Štjak.

Srebrna maša rojaka Milana Preglja je bila v nedeljo, 29. junija 2014. Spomnili smo se ga ob 50-letnici življenja, 25-letnici duhovništva in 10-letnici poslanstva v slovenski vojski. Ob somiševanju mnogih duhovnikov, ki skrbijo

za duhovno oskrbo v slovenski vojski in policiji, udeležbi domačih in sosednjih gasilcev ter lepem obisku domačih in tujih vernikov ter slovesnem vstopu v cerkev in mnogih priznanjih in voščilih, je praznovanje trajalo vse do noči pod šotorom pred Zadržnim domom ob živi glasbi. Popoldne so bile celo pete litanije. Žene in dekleta so pripravile goro peciva za pogostitev obiskovalcev. Srebrnomašniku čestitamo in se mu zahvaljujemo za mnoge nedeljske jutranje svete maše in lepe pridige.

Shod v Logu je v nedeljo, 6. julija pripravljala colska župnija ter mešani pevski zbor. Hvaležni smo pevcem za lepo, ubrano in glasno petje pri sveti maši in pri blagoslovu ter vsem sodelavcem pri bogoslužju. Slišati je bilo veliko priznanj in pohval. Hvala vipavskemu župniku za gostoljubje po sveti maši.

Počitniški teden gasilskega podmladka je bil julija v Idrijski Beli pod vodstvom Milana Preglja.

Praznovanje šagre sv. Danijela v Sana boru je v nedeljo, 7. septembra vodil brat kapucin Placid Prša. Prepeval je otroški zbor s Cola. Bilo je idealno vreme. Po

maši so domače gospodinje in žene pripravile okoli pogostitev za vse navzoče. **Jesensko srečanje starejših** je bilo v soboto, 18. oktobra, zanj je poskrbela skupina karitas, pel pa je otroški zbor s Cola.

Vipavski tamburaši so skupaj s colskim otroškim zborom pripravili na Colu lepo nedeljsko župnijsko sveto mašo 5. oktobra. Otroški zbor je prepeval še skupaj z mnogimi drugimi sestavi, zbori in pevci pri slovesni maši v Logu v nedeljo, 26. oktobra popoldne ob 17.00.

Šagro sv. Lenarta in celodnevno čiščenje je v nedeljo, 9. novembra vodil g. Marko Rijavec iz Vipave ob sodelovanju mladinske skupine in vse župnije.

Za jaslice sta spet (Božič 2013) poskrbeli gospe Joža Trošt in Mirjam Kovšca ob pomoči birmancev in animatorjev.

Skupaj s so-upravljanjo župnijo Podkraj smo imeli nekaj **romanj**. Enodnevnega romanja zaradi nezanimanja ni bilo (skupaj s Šturjami maja 2014 Altötting, Mariazell, Salzburg). Če bo povpraševanje, ga bomo obnovili. Bolniki, starejši, invalidi in spremljevalci so ob vodenju sodelavk obeh župnijskih Karitas z enim avtobu-

som poromali na **Brezje** v soboto, na god sv. Alojzija, 21. junija 2014. Mladina se je udeležila **srečanja mladih v Stični**, 20. septembra 2014. V **Kočevski Rog** je bilo romanje 7. junija 2014 in v **Teharje**, 5. oktobra 2014. Skupaj z drugimi župnijami iz okolice je bil vedno na razpolago po en avtobus.

Opravljen dela: Dva kompleta novih keramičnih vaz za krašenje župnijske cerkve, nekaj manjših obnovitvenih del v župnišču (vstavljen nova inox tuljava za dimnik centralne kurjave v župnišču, beljenje nekaterih kletnih prostorov in stopnišča prav tam, sanacija terase in stene v novi garaži, nova inox vrata (upajmo) v kapelici Matere Božje pod stopniščem župnijske cerkve. Finančno stanje: dolg smo znatno zmanjšali na 8.000 €.

Hvala Bogu in sodelavcem ter dobrotnikom in darovalcem za vse!

Blagoslovljeno novo leto 2015 želim vsem, ki bodo brali te vrstice.

Lajze Sinkovec, župnik

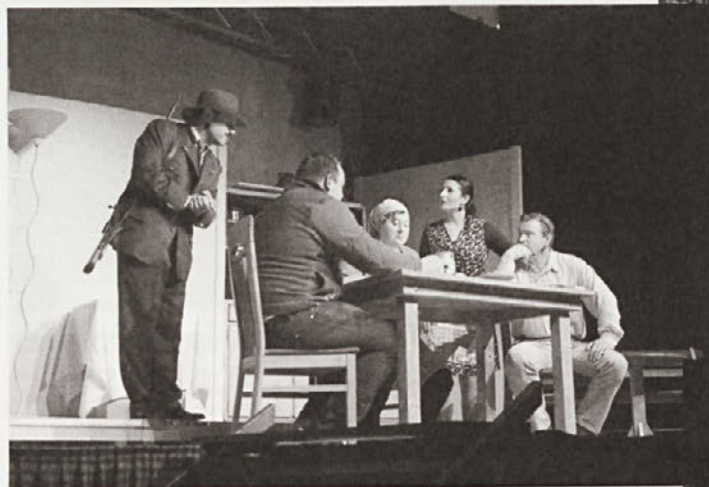

Colske šeme za pustno Sobotno iskrico. Foto: Danijela Čibej

Levo in spodaj: gasilska veselica 2014. Foto: Darko Logar

Zgoraj, spodaj in desno: Novoletna proslava 2013. Foto: Luka Bizjak

Levo in spodaj: proslava ob 25. obletnici Pipistrela, na kateri je sodelovalo društvo Trillek.
Foto: arhiv društva Trillek

Zgoraj in desno: Petra in Marko Tratnik na stopničkih Bubinega teka 2014. Foto: arhiv društva Trillek

Colski glasbeni oder 2014. Foto: arhiv društva Trillek

Oratorij 2014. Foto: Danijela Čibej

Izlet animatorjev oratorija v Izolo. Foto: Danijela Čibej

Mladinska srečanja. Foto: Danijela Čibej

Colska gartroža 2014

Ljudje so tisti, ki kraju prinašajo življenje. To se v polnosti pokaže takrat, ko znajo sodelovati med seboj in se dopolnjevati. Ko dajo tisto, kar imajo, na razpolago drugim v skupno dobro.

Ob 25. obletnici duhovniškega poklica, za zgledno sodelovanje z domačimi gasilci, za organizacijo mladinskih gasilskih taborov in za nakup avtomatskega defibrilatorja, Colsko gartrožo za leto 2014 prejme vojaški duhovnik

Milan Pregelj

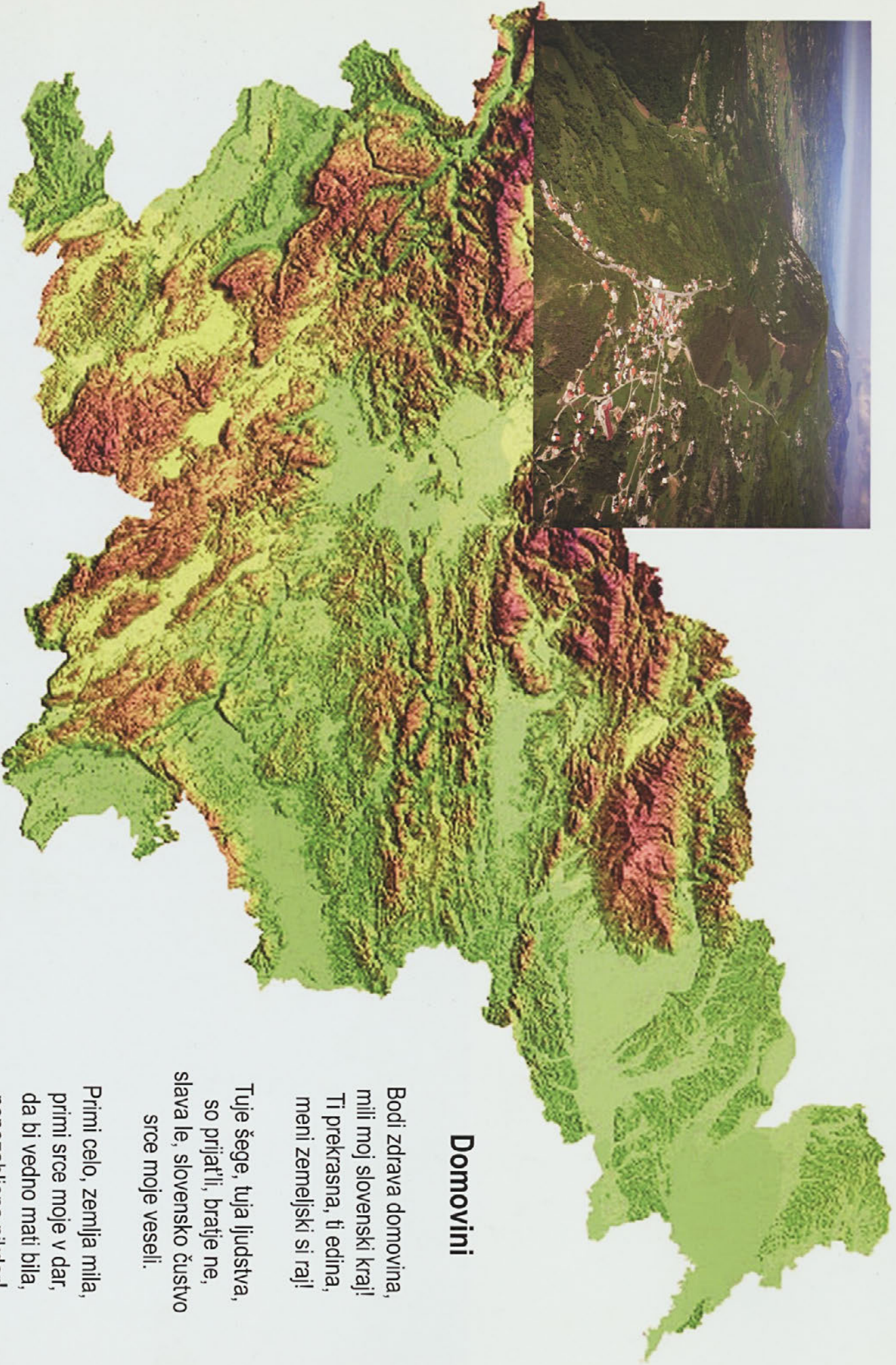
Desno in spodaj - izlet društva Trillek. Foto: arhiv društva Trillek

Občni zbor društva Trillek s tekmovanjem v bowlingu. Foto: arhiv društva Trillek

Prvaka društvenega prvenstva v bowlingu - Jože in Manca. Foto: arhiv društva Trillek

Domovini

Bodi zdrava domovina,
mili moj slovenski kraj!
Ti prekrasna, ti edina,
meni zemeljski si raj!

Tuje šege, tuja ljudstva,
so prijatli, bratje ne,
slava le, slovensko čustvo
srce moje veseli.

Primi celo, zemlja mila,
primi srce moje v dar,
da bi vedno mati bila,
nepozabljena nikdar!